

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

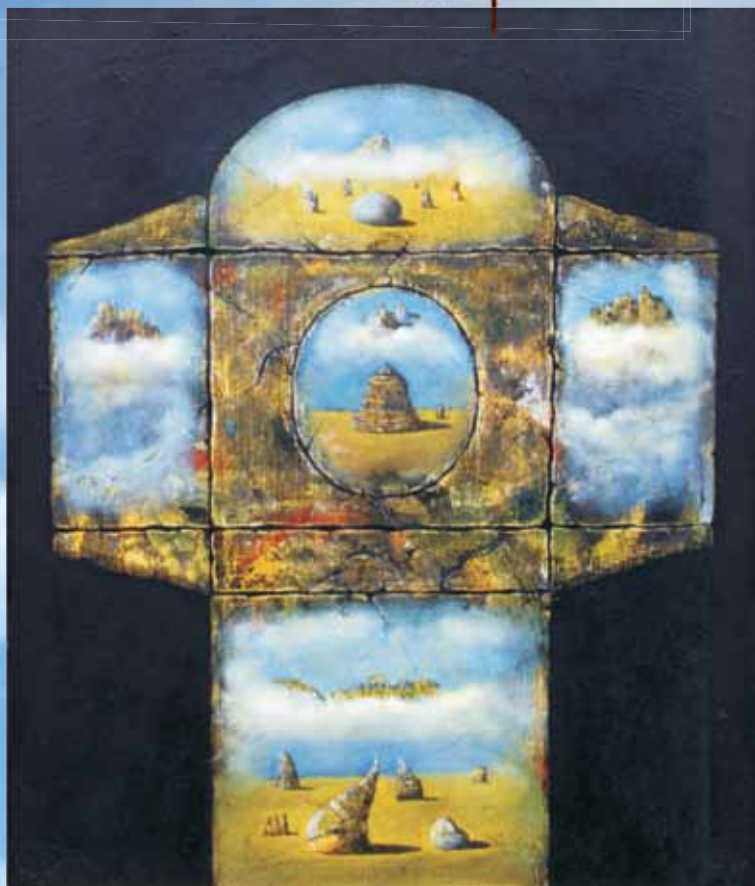
Каленик

3/2015
Цена 150 динара





ПРАВОСЛАВНА ГМЕРИЈА



Миодраг Зубац

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

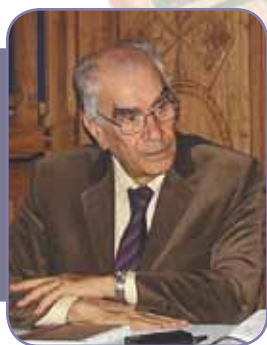


*Свети Јован Златоусти
Разматрање на 94.
псалм*

стр. 2

*Калистос Вер
Мој пут у православну
Цркву*

стр. 5



*Христо Јанарас
Православни Париз*

стр. 11

<i>Кирил Копејкин, Наука и богословље: напред у прошлост.....</i>	<i>13</i>
<i>Марко Јефтић, Премудрост Божија (први део).....</i>	<i>15</i>
<i>Негослав Јованчевић, Српски период светогорског манастира Светог Павла.....</i>	<i>28</i>
<i>Ранко Мандић, Енергија Крста.....</i>	<i>37</i>
<i>Небојша Ђокић, Стара црква чатмара у Багрдану.....</i>	<i>40</i>

*Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
Нова издања
Дечија страна*

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј

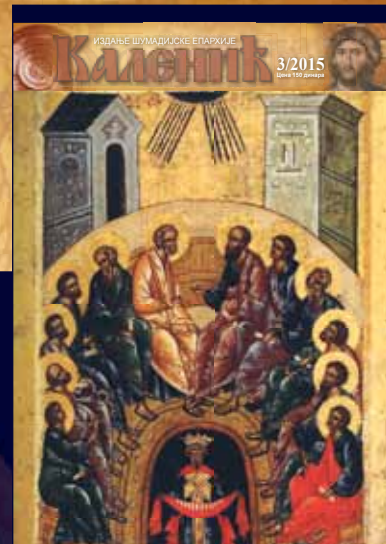
Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић

Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Миљин Марковић, протојереј, Марко Митић протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј, Небојша Младеновић, протојереј, Гордана Јоцић, Владан Костадиновић

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,

e-mail : n.milovic2@gmail.com

Дизајн и припрема: Дејан Манделц



Издаје са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXV,
Број 3, (219), 2015.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212



Свети Јован Златоусти

РАЗМАТРАЊЕ НА 94. ПСАЛАМ

(на речи: *ходите, обрадујмо се Господу, стих 1.*)

Звук трубе разбуђује у војницима борбени дух и ободрава их на борбу са непријатељем, а приближавање буре подстиче морнаре да оставе луку и извезу лађу на отворено море. На сличан начин и нас је сабрала на ово духовно празновање торжествена песма песмопевца Давида, коју смо данас зачули из његове књиге. А шта он каже? Ходите, обрадујмо се Господу, ускликнимо Богу Спаситељу нашем. Претекнимо лице Његово у исповедању и у псалмима ускликнимо Њему (Пс 94, 1-2). Ето шта каже Давид; ево доброг призива, ево духовне хране. Ходите, обрадујмо се Господу, ускликнимо Богу Спаситељу нашем. Претекнимо лице Његово у исповедању и у псалмима ускликнимо Њему. О, какво човекољубље Владике! О, призива пророчког, који нас обраћа ка покајању! Овде ти видиш велико човекољубље Владике, и чујеш радосну проповед пророка: он нас све обраћа ка покајању, призива на побожност и спасење. Ходите, обрадујмо се Господу. Господ заповеда, пророк призива, а ми смо дужни да се повинујемо. Свакако, он нас не призива на пропадљиво пировање, које доставља задовољство нашем стомаку. Ево, како нас зове његова милозвучна лира: ходите, обрадујмо се Господу. Дакле, сви ми, сјединивши се узама љубави према њему и примивши иго послушања, припадамо Владици, очистивши се од прегрешења која само учинили у току дана. Само у садашњем животу је могуће покајање, а на будућем остају претње и суд. Послушај шта говори о овоме сам пророк: у аду ко ће Те славити (исповедати величну Твоју)? Дакле, нека нас ништа не задржава, него од свег срца умољавајмо Бога. Он спремно слуша молбе оних који Га призивају, само се ти не лењи да Га умољаваш. Бог је увек спреман да те чује. Нису ти потребна ни путовања у даљину, ни препловљавања мора. Послушај шта Он каже: Царство Божије је унутра у вама (Лк 17, 21). Од тебе се не захтева никаквих издатака, само се обрати Њему с плачем и одмах ћеш Га преклонити на милост према себи.

Тако се некада окренуо Језекија према зиду (болестан на смрт), говорећи: О, Господе, опомени се да сам једнако ходио пред Тобом вјерно и с цијелим срцем, и творио што је Теби угодно. И заплака Језекија веома (4 Цар 20, 3), и Господ је продужио његов живот; свакако, он се није окренуо каменом зиду, већ зиду грађеном учењем апостола и пророка. Подразумевам онај зид о коме је Павле похвално говорио и коме је мудар неимар поставио темељ (1 Кор 3, 10), онај зид у који је узидан крајеугаони Камен. Подразумевам Христа, о коме Писмо говори: Камен који одбацише зидари, овај постаде глава од угла (Пс 117, 22), подразумевам зид саграђен од светог камења о коме говори Писмо, и у коме је камење у вијенцу (Зах 9, 16), подразумевам онај зид од кога је саздан храм Божији. Шта ти чиниш, Језекија? Зашто си се окренуо ка зиду? Крајеугаони Камен, каже, тражим, крајеугаони Камен, који је Христос; Њега ја тражим – Даваоца живота и Избавитеља од смрти; Њега тражим и Њему при-

бегавам. Окренувши се (обративши се) и истовремено покајавши се, он је задобио себи живот и уклонио пресуду, коју је Бог произнео о Њему, и Бог му је додао петнаест година живота. И када је са свих страна био окружен град од непријатеља, јавио се анђеоло, који се борио по њему и поразио безбројне легије Асираца. Таква је сила покајања! Анђеоло Господњи изиде и поби



у околу Асирском сто и осамдесет и пет тисућа; и када усташе ујутро, а то све сами мртвачи (4 Цар 19, 35). А самог вођу њиховог Сенахирима је поштедео Бог, ни због чега другог, мислим, него да би га кроз то призвао на покајање. Познато је, да када је Бог увидео да се он није уверио овим и није обратио, већ је остао тврд и непомирљив у својој злоби, то га је предао смрти преко руку његова два сина. Када је он мислио да је већ избегао послату од Бога пагубну смрт, и вратио се у завичај и био спреман да ужива у светским добрима и сигурности, онда су га његова два сина, Адрамелех и Сарасар, убили и побегли у араратске горе.

Видиш ли, љубљени, шта је донело Језекији његово исповедање, и какво је зло причинила Сенахири-му његова упорност у греху? Ако хоћеш, покажаћу ти и други пут покајања и другу двер исповедања. Подражавај покајању незнабожаца, мислим овде заправо на Ниневљане. Они су, не чувши ни јеванђељске речи, ни проповеди пророка, ни за блавест о царству небеском, ипак послушали пророка. И обрати пажњу како они припадају Богу, како Га умилоствивљавају, како Његов гнев претварају у милост према себи, и како су они отклонили суд Божији, како су ублажили Његов гнев и орасположили Га на човекољубље; како

заиста Дух Божији на теби, онда зашто не знаш вољу Божију да је Он изрекао ову пресуду, не желећи да погуби, него призивајући на покајање? Ништа ми више није рекао Бог, осим тога да ће за четрдесет дана Ниневија бити разрушена. Шта то радиш, о, Јоно? Зашто ово-ме не додајеш никакве поуке. У ствари, шта је било речено од Бога Исаији, да пренесе Израиљу? Ништа, осим ових речи. Којих речи? Иди, и реци томе народу: слушајте, али нећете разумијети, гледајте, али нећете познати (Ис 6, 9). Видиш ли, каквим их различитим покума он уразумљује, какве им савете и разобличавања упућује? Ево, како их он изобличава: Во познаје господара својега и магарац јасле господара својега, а Израиљ не познаје (мене), народ мој не разумије (Ис 1, 3). Ево његовог изобличавања. Послушај и његов савет: умијте се, очистите се, уклоните злоћу дјела својих испред очију мојих, престаните зло чинити (Ис 1, 16); или опет: ако хоћете слушати, добра земаљска кушаћете (Ис 1, 19).

И још много другог им говори Исаија и убеђује их, написавши читаву књигу. Не зауставља се чак ни на овоме, него наводи за сведоке на почетку своје проповеди: чујте небеса и слушај, земљо; јер Господ говори. Шта говори? Кажи громко, Исаија. Синове одгојих и подигох, а они се одвргоше од мене (Ис 1, 2). А ти, Јоно, ниси учинио ништа слично, него си само обавестио о пропасти, говорећи: јоште четрдесет дана, па ће Ниневија пропасти. Ти им ништа ниси рекао о Богу, ниси рекао: зато што Господ говори, као Исаија, већ произносиш сурову и нечовечну пресуду. При томе, Ниневљани, иако нису били духовно поучени и нису слушали проповеди пророка, нити добили обећање јеванђељске благодати, а нису ни имали љубави према царству небеском, ни страха од казне, већ су се одликовали животињским својствима и суровом и нечовечном нарављу, ипак, када су чули за блиски суд над собом, они се одмах окрећу покајању, исповедајући грехе, које су учинили, а ово – чак и не знајући хоће ли добити опроштај. У ствари, шта су они говорили? Ко зна, можда ће се

Бог смилovati и одвратити од нас Свој љути гнев, и ми не изгинемо (Јона 3, 9). Они се нису могли користити примером других, који су се покајали и били спасени, јер код њих није било друкчијих Ниневљана, и зато они још сумњају у своје спасење, али се опет кају. И одмах цар, збацивши са себе круну и царски огртач, облачи се у кострет и посипа пепелом, а његов пример следи читав град – од малог до великог, и то не само људи, него и животиње: говеда и овце. О, царе, шта то чиниш? Па, сагрешили су само људи, зашто онда примораваш и животиње да посте? Зашто и на њих налажеш вретишта (дроње, рите у знак покајања – прим. прев.) и пепео? Ми смо, одговара он, обременени многим гресима, и као такви, недостојни да умољавамо Бога. С каквим лицем ћемо Му предстати и молити Га? Зато



су свој град, који је био на ивици пропасти, заштитили успешније од сваког бедема и учинили га јачим од адаманта. Богу нису били угодни круна царска и власт, него пепео са власенице (испосничка одећа од кострети – прим. прев.); не сјај пурпурних огртача, већ дроњци; не златни трон, украшен драгим камењем, већ исповедање (грехова). О, силе дроњака, која превазилази и побеђује царску одећу! О, силе пепела, јаче од царске круне и престола! Јер управо у то само време, када је цар био са круном и седео на трону са царским жезлом у рукама, а око њега су стајали војска и свита, управо у то време је можда ушао к њему пророк, обнажен, прашњавих ногу и знојавог лица, и изговорио следеће речи: јоште четрдесет дана, па ће Ниневија пропасти (Јона 3, 4). Шта ти радиш, пророче? Ако је

смо ми и принудили оне који нису сагрешили, да се моле за нас. Можда је неко нешто слично видео међу људима? Ако неко нанесе увреду некоме од особа на високим положајима, онда се за њега моле они који нису учествовали у увреди, да би увредиоцу био опроштен грех. Тако и ми поступамо. Ми смо неопростиво сагрешили, те смо недостојни да молимо за саме себе и тако умилостивимо Бога; зато смо и принудили говеда и овце да припадну к Богу и умоле Га. О, сило покајања! О, сило исповедања грехова! Покајање је заштитило град, ублаживши пресуду Божију. Но, пророк још не верује у спасење Нинељана; изашавши из града, он је седео у ишчекивању шта ће бити са градом: да ли ће победити суд или покајање? И једно и друго као да је лежало на тасовима или на полузи ваге: с једне стране – осуда, с друге – покајање. И покајање, победивши смрт, спасило је град. Зато бих скратио реч, Јона се ожалостио, што ће испасти лажов. И како је тада поступио Бог с њим? Он наређује сунцу да греје Јонину главу опаљујућим зрацима, до те мере да је врућина постала неиздржива за њега. А када се он намучио од врућине, па и пао у очајање, Бог је ноћу наредио да до јутра израсте тиква над Јоном, да би била хладовина над његовом главом. Овим поводом, ја бих са задовољством поставио Јудејцу питање овакве врсте: реци ми, о, Јудејче, ти који питаш: како је без мужа родила Дева, и како је родивши остала девица? – одговори ти најпре мени: како је земља у једно јутро произрасла из себе толику тикву, и како се она у једном моменту толико разлистала, да је већ давала хлад пророку? Тада ћу ти рећи, како је Дева родила и после рођења остала девица? Уосталом, нећемо бацати светињу пред псе. Нека се избаци из наших редова неверни Јудејци! И када је тиква правила својим листовима хлад Јони, заповиједи Бог те дође црв у зору сутрадан и подгризе тикву, те усахну (Јона 4, 7). Гледај Јудејче, и обуздај своје неверје ако Бог учини нешто и много важније. За једну ноћ је израсла тиква, и за једну ноћ је увела. Када је тиква усахла, Јона је био незадовољан, љутио се и очајавао, жалио за тиквом, говорећи: боље ми је умријети, него живјети (Јона 4, 8). Обративши му се, премудри Бог га теши, говорећи: је ли добро што се срдеш тикве ради? А Јона одговара: врло сам се огорчио, чак до смрти (Јона 4, 9). На ово му Бог каже: теби је жао тикве, око које се ниси трудио, и које нијеси одгајио, него једну ноћ узрасте а другу ноћ пропаде. А Мени да не буде жао Ниневије, великога града, у коме има више од сто и двадесет тисућа људи, који



још не знају – и при таквој множини житеља – шта је десно, шта ли лијево, и много стоке? (Јона 4, 10-11). Ето шта говори Он: ја сам човекољубив и не желим смрти делу руку мојих, које сам створио с љубављу. Управо зато сам претио пропашћу и смрћу – не да бих убио, него да бих приволео на покајање. Током много година очекивао сам њихово обраћење, и шта, зар сада када су се покајали треба да их презрем? Јоно, то није својствено мени. Као човек, ти желиш да осуђујеш, а ја као Бог хоћу да покажем човекољубље. Слава Теби, Господе, слава Теби! Какво је богатство Твог човекољубља и састрадавања! Они који су се налазили под смртном осудом, сада се јављају учитељима васељене, јер њихов пример служи као руководство за све, и наоружавши се њиховим покајањем, ни ми нећемо претрпети пропаст. Дакле, нећемо одлагати дан за даном. Не хвали се сјутрашњим даном, јер не знаш шта ће дан донијети (Пр 27, 1). Дан Господњи ће доћи као лопов у ноћи (1 Сол 5, 2).

Онда, ходите, обрадујмо се Господу, ускликнимо Богу Спаситељу нашем. Претекнимо лице Његово у исповедању. Неизвестан је крај нашег живота, није нам указан његов рок, није му назначено време. Но, чим нареди Давалац дисања свима, одмах ће душа наша одлетети од тела и оставити га беживотним. Зато, знајући за неизвесност нашег краја, сви ћемо очекивати Женика, и када Он покуца на врата, изаћићемо Му у сусрет са упаљеним светиљкама, имајући са собом и јелеј, да би Му, чим одјекне услик – Женик долази! – изашли у сусрет, како се не би нашли заједно са пет неразумних дева ван брачне одаје! Зато се љубљени, не предавајмо сну, него увек имајмо јелеј у светиљкама нашим, зато што ће

тада бити немогуће набавити јелеј код трговаца; он се овде купује, а тамо троши. А ко су ови трговци, ако не сиромаси? Подај хлеб, и ти ћеш добити царство небеско; подај хлеб и ти ћеш добити оно што око не видје, и ухо не чу, и у срце човјеку не дође, оно припреми Бог онима који Га љубе (1 Кор 2, 9). Ходите, обрадујмо се Господу, ускликнимо Богу Спаситељу нашем. Претекнимо лице Његово у исповедању (Пс 94, 1-2), зато што ноћ поодмаче, а дан неизвесног живота се приближи (Рм 13, 12). Нека би дао Бог свима нама, који смо постали светлост од светлости, да ходимо у светлости славе Христа Спаситеља нашег, у самом Господу нашем, Које слава у векове векова. Амин.

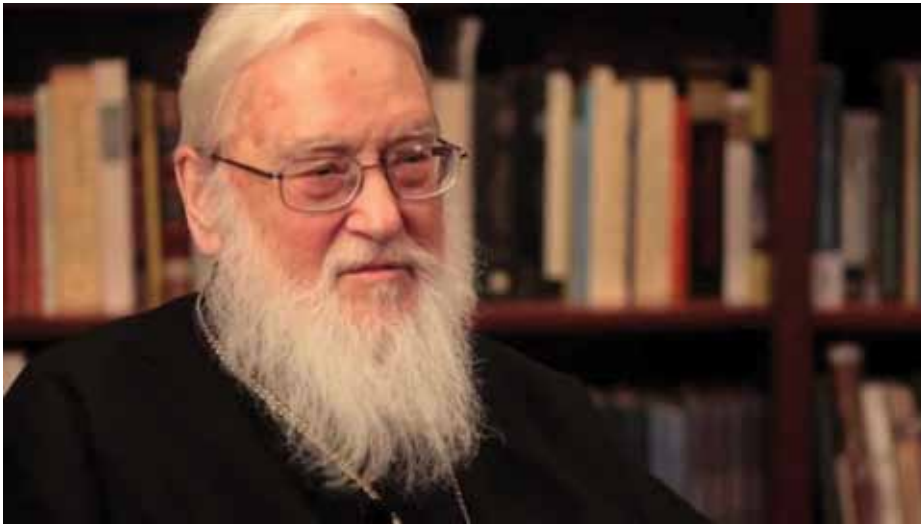
Калистос Вер, епископ

МОЈ ПУТ У ПРАВОСЛАВНУ ЦРКВУ

Прво поглавље књиге, *Унутрашње царство*

Одсуство и присуство

Добро се сећам како је започео мој пут у Православље. То се догодило потпуно неочекивано, када ми је било седамнаест година. Једног летњег суботњег дана 1952. године ишао сам улицом Buckingham Palace Road, која се налази близу метро станице „Викторија“ (у самом центру Лондона), и пролазио поред велике, оронуте готске цркве из 19. века, коју раније нисам ни примећивао. На њој није било неких видних натписа (јавне везе су увек биле слаба страна Православља на Западу!), осим бакарне табле, на којој је писало: „Руска Црква“.



Када сам ушао у храм Светог Филипа – њему је била посвећена црква, у првом тренутку ми се чинило да је потпуно празан. Напољу, на улици је бљештало сунце, а унутра је било прохладно и тамно, као у пећини. А када су се очи привикле на полумрак, прво што сам приметио било је одсуство клупа, пажљиво поређаних и растављених низова столица – само празан гладак под.

Ускоро сам увидео да црква није сасвим празна. У централној и бочним лађама стајало је неколико парохижана, углавном старијих. На зидовима су висиле иконе и пред њима су светлукала кандила, а на источној страни су гореле свеће пред иконостасом. Певао је хор, мада се он није видео. После неког времена из олтара је изашао ђакон и обишао цркву, кадећи иконе и људе. Приметио сам да је његова одежда била стара и изношена.

И одједном први утисак одсуства замењен је запрепашћујућим осећањем присуства, другим речима ја сам осетио да црква уопште није празна, напротив, са свих страна био сам окружен мноштвом људи, који су се молили. Интуитивно сам увидео да смо ми, као видљиво сабрање, део много веће целине и да, када се молимо, учествујемо у чину који у многоме превазилази наше молитве – то јест у свеопштем, свеобухватном празновању, у коме се сједињују време и вечност, свет доњи и свет горњи.

Годину дана касније са радосним осећањем препознавања читао са у „Повести давних лета“ историју обраћења Светог Владимира. Вративши се у Кијев, руски посланици су испричали кнезу о Божанској Литургији на којој су присуствовали у Цариграду: „Нисмо знали и не унемо рећи да ли смо били на небу или на земљи, јер нема на земљи такве лепоте. Само је било јасно да тамо Бог са људима борави... И ми не можемо заборавити ту лепоту“¹. Чудно, али ја сам потпуно исто осећао на вечерњој у цркви Светог Филипа на Buckingham Palace Road. Свакако, унутрашњи изглед није био тако велелепан, као у Византији X века, али слично посланицима кнеза Владимира, ја сам се такође сусрео са „небом на земљи“ и осећао као и они, то јест као да предстојим на небеској Литургији и сазерцавам анђеле, свете и нетварну лепоту Божијег Царства. „Сада силе небеске са нама невидљиво служе...“ (Литургија Пређеосвећених дарова).

Изашао сам из цркве пре завршетка службе. Више од свега су ме потресле две ствари. Прво, немогуће је било рећи колико сам времена провео у храму – двадесет минута или два часа: време тамо није имало значаја. Друго, напољу на тротоару се на мене „навалила“

огромна градска бука, на коју сам заборавио стојећи у храму; тамо сам ја боравио у свету где време и улична бука нису имали значаја, у свету стварнијем, и још бих рекао – опипљивијем него што је Лондон XX века, у који сам се одједном вратио.

На тој вечерњој служби се служило на црквенословенском језику, тако да ја умом нисам схватио ниједну реч. И тим не мање, изашавши из храма, рекао сам себи са потпуном увереношћу: „Ето, откуда сам ја родом; ја сам се у ствари вратио кући“. Догађа се (зар то није чудно?), да још не упознавши до краја неког човека, неко место или предмет, ми смо већ уверени: ево човека кога ћу заволети; ево где треба да идем; ево предмета чијем изучавању треба да посветим читав живот. Од момента када сам се нашао у Свето-Филиповском храму код станице Викторија, мени је постало јасно: моје је место у Православној Цркви. (На жалост овог храма више нема: њега су срушили четири године после описаног догађаја.)

У сваком случају радовао сам се што се мој први сусрет са Православљем није догодио по књигама или захваљујући познанству са православним људима, већ на богослужењу. Црква, по православном поимању, јесте пре свега литургијска заједница, чија је стварна природа у молитвеном призивању и славословљу. У њој је најглавније богослужење, а тек потом учење и црквена дисциплина. Мени се посрећило да себи

откријем по први пут у животу Православну Цркву, учествујући у њеној општој молитви. Дакле, нисам се сусрео са Православљем као апстрактним учењем или идеологијом, већ као са опипљивом и непоновљивом стварношћу предстојања пред Богом.

Управо је то било оно у шта сам увек веровао...

Сада ми је јасно да је тог летњег дана 1952. године моја душа била већ спремна да прихвати Православље. Али то је проишло шест година касније. У Енглеској педесетих година жеља да се постане члан Православне Цркве чинила се веома ексцентричном и већина мојих пријатеља Енглеца покушавали су да ме одврате од ове намисли. „Ти ћеш заувек остати чудак“, приговарали су ми они. „Бог је устројио тако, да си се родио у западној култури, зашто онда бежати од тешкоћа и проблема свог историјског наслеђа?“ Можда је православно богослужење и предивно, али зар, питали су ме они, не постоји жалосни несклад између принципа и праксе? А можда ја идеализујем Православље и доживљавам га исувише емоционално? Не тражим ли умирење и сигурност, које нико није обећао на земљи?

Међутим, још неочекиванијим се показало то што већина православних, којима сам се обраћао за савет, такође није одвише одобравала моју намеру. Они су ми поштено и отворено говорили – и ја сам им на томе захвалан до данас – о историјским недостацима Православне Цркве и о особеним тешкоћама њених односа са Западом. У стварном Православљу, упозоравали су ме они, врло много је тога што је исувише далеко од „неба на земљи“! Када сам се обратио викарном епископу, који је служио у катедралном сабору Грчке православне Цркве у Лондону, Јакову (Вирвосу) Апамејском, он је дуго и добронамерно разговарао са мном, али ме је посаветовао да останем у крилу англиканске цркве, у којој сам био васпитан. Исти савет ми је дао и руски свештеник у Паризу.

Тада ме је то запрепастило. Када сам почео да читам о Православној Цркви, скоро одмах сам увидео да она не сматра себе једном од могућих „деноминација“, већ истинском Христовом Црквом на земљи. Међутим, ствари су текле тако као да су ми православни говорили: „Да, стварно, Православље је једина истинска Црква, али код вас нема никаквих разлога да јој се прикључите. Она је за источне народе – Грке, Русе и друге“. Припадност спасоносној истини постављала се у зависност од случајности рођења и географије.

Сада боље схватам зашто је владика Јаков говорио онако са мном. Пре 40 или 50 година многи православци, као и многи англиканци искрено су се надали да ће англиканска црква наћи пут ка јединству са Православљем. Зато се није подстицао појединачни прелаз англиканаца у Православну Цркву; сматрало се да је за англиканца боље да остане у својој цркви и да, као некакав „англиканско-православни фермент“ изнутра садејствује јединству.

Божим се да се наде на овакво обједињавање нису оправдале. Уосталом, не треба заборавити да је у првој половини XX века умерена „Висока црква“ у англиканству (она се заснива на Васељенским Саборима и учењу Отаца) била много јача него данас, када је „либерално“ крило, са његовим доктринарним и моралним релативизмом остајало у сенци, иако је било

немогуће не приметити га. У сваком случају, владика Јаков није био уопште усамљен у нади на то да ће „Висока црква“ временом постати језгро природно пониклог западног Православља.

Владика се руководио још и пастирским расуђивањима. У то време у грчким парохијама се није савршавало богослужење на енглеском, и мало је било свештеника који су осим грчког знали још неки језик. Немајући могућност да достојно руководи Енглеца, он није хтео да га прими под свој омофор, у чему је био потпуно у праву, јер примити новообраћеног и више се не бринуту око њега била би неопростива неодговорност од стране свештеника. Ја могу да се сетим многих случајева када се управо то догађало. Новообраћеног је потребно увести у живу заједницу; он се не може бацити у дубоке воде Православља и препустити му на избор – да се праћка или да потоне.

Осим тога, како ја сада мислим, владика Јован ме је искушавао. Видећи моју усрдност, он је хтео да ја брижљиво одмерим све аргументе у корист супротних решења (одлуке). Он је знао: ако је моја намера озбиљна, ја ћу се неизоставно вратити њему. Тако се и догодило.

Међутим, мало пре посете владици Јакову, почео сам мало по мало да се упознајем са православним људима. Ускоро после оне незаборавне прве службе у лондонској „руској цркви“ ја сам постао студент на Оксфорду. Прве четири године ми смо изичавали класику – древногрчке и латинске писце и помало савремену философију. Затим сам остао још две године да бих изучавао богословље. Тако се догодило да никада нисам учио на англиканском теолошком колеџу и никад нисам имао неко послушање у англиканској цркви. У Оксфорду сам имао могућност да се сретнем са православним људима лицем у лице. Тако сам се упознао са Николајем Зерновим, који је предавао код нас православној култури. И до сада се са огромним задовољством сећам како су радосно и штедро Николај и Милица Зернови примали своје многобројне госте, а такође и веселе и неусиљене атмосфере, која је владала у њиховом дому. Код њих сам срео оца (доцније архиепископа) Василија Кривошеина, који је тада служио у малој цркви у Оксфорду и припремао своје класично издање „Слова“ Преподобног Симеона Новог Богослова. Преда мном се открио нови свет; када сам по први пут чуо од њега како Преподобни Симеон описује своја виђења нетварне Божанске Светлости, постепено сам почео да увиђам колико важно место заузима у православном богословљу тајна Преображења Христовог.

За време учења у Оксфорду, под утицајем мог блиског школског друга Доналда Олчина, почео сам активно да учествујем у животу Друштва Светог Албана и Преподобног Сергија, које је требало да омогући обједињавање Англиканске и Православне Цркве. Пресудан утицај на мене је извршила летња конференција Друштва. Управо ту сам чуо, како су англиканци – архиепископ Мајкл Ремзи, о. Дервас Чити и професор Х. А. Хоџс говорили да је управо православна традиција сачувала ону свеобухватну пуноћу хришћанског Предања, која толико недостаје англиканској цркви, и зато смо ми, чланови Друштва, призвани да помогнемо нашој англиканској браћи да открије себи Православље.

Њихово одушевљење је прешло на мене, али ме нешто опрт није задовољавало, као и пре. Ја сам хтео потпуно и осетно да учествујем у животу Цркве. Што сам више сазнавао о Православљу, то сам више схватао: ево шта сам у скривеној дубини душе увек тражио и у шта сам веровао. Ја нисам сматрао Православље застарелим, туђим или егзотичним. За мене оно није било ништа друго до просто хришћанство.

Црква је једна

Моје упознавање са Православљем започело је у основи од сусрета са руском православном традицијом. Буквално у једном даху прочитао сам „Ризницу руске духовности“ Г. П. Федотова и „Са руским поклонцима у Јерусалиму“ Стефана Грејема. Мене је одмах опленио Преподобни Серафим Саровски, о коме сам сазнао из не сасвим истините, али несумњиво дирљиве приче Јулије де Бособр „Вагра на снегу“. Међутим, у погледу богословља, одлучујућом међом на моме путу постао је кратки оглед Алексеја Хомјакова „Црква је једна“. У ствари, он је описивао оно само општење светих, које сам ја доживео стојећи на вечерњој у лондонској „руској цркви“: „Црква је једна, без обзира на њено видљиво дељење за човека, који још живи на земљи... Живећи на земљи, савршивши земни пут, не створени ради земног пута (као анђели), они који још нису започели земни пут (будућа поколења), сви су сједињени у једној Цркви, у једној благодати Божијој... Црква видљива или земна, живи у савршеном општењу и јединству са читавим телом црквеним, чија је глава Христос...Црква не живи на земљи земним, људским животом, већ животом божанским и благодатним... јер је један Бог и једна Црква“²

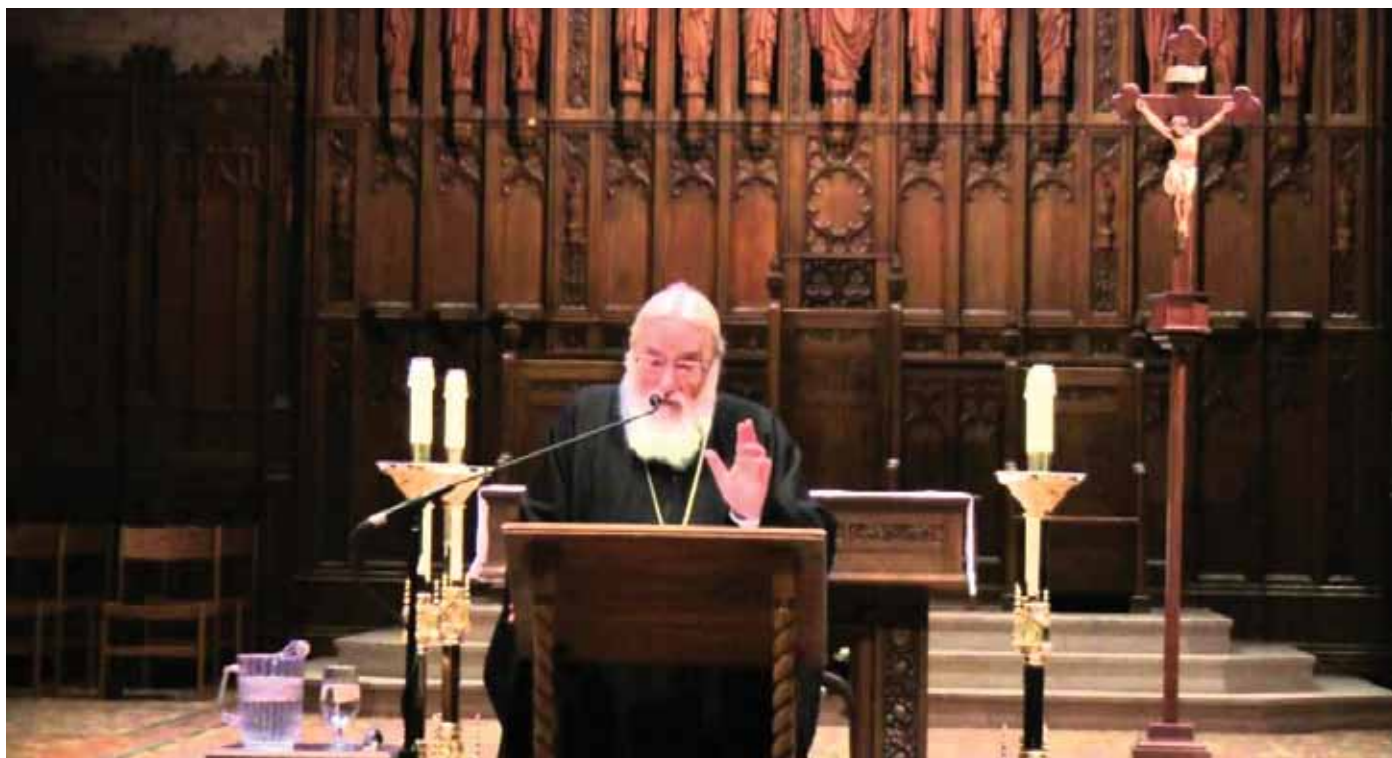
Касније, при подробнијем упознавању са православним богословљем, увидео сам ограниченост словенофилске еклисиологије Хомјакова, али тада сам нашао управо оно, што ми је било потребно. Врло ми је помогао такође и есеј о. Георгија Флоровског „Саборност Цркве“, где се природа Цркве представља

као јединство у многообразности, по образу и подобију Бога-Тројице:

„Црква јавља себе у јединству. И свакако, ово није спољашње јединство, већ унутрашње, скривено, огранско. Ово је јединство живог тела, јединство организма. Црква је јединство не само у смислу да је она једна и јединствена; она је јединство најпре зато што се сама њена суштина састоји у обнављању јединства раздвојене и раздробљене људске природе. То је оно јединство, које је „саборност“ или католичност Цркве. У Цркви људска природа прелази у други план битија, започиње нови начин постојања. Постаје могућим нови живот, истински, пун, целосни живот, католичански живот у јединству Духа, у свези мира (Еф 4, 3). Започиње ново постојање, нови почетак (начело) живота: *да сви једно буду, као Ти, Оче, што си у Мени, и Ја у Теби, да и они у нама једно буду... да буду једно, као што смо Ми једно* (Јн 17, 21-22). Ово је тајна савршеног сједињавања по примеру јединства Свете Тројице“³.

Саборност, наставља о. Георгије, „означава виђење себе у другом, у вољеном“⁴, у црквеној саборности, и само у њој јединој „налази разрешење болесна подвојеност и напрегнутост између слободе и послушања ауторитету“⁵. Током читавог потоњег живота ја сам се не једном окретао овом есеју написаном на двадесет и једној страници, на којима сам нашао за себе много више него у многим томовима.

Управо у то време, када се преда мном започело откривати руско Православље (то је било 1954. године), ја сам први пут пошао у Грчку. Мене је у потпуности привлачио духовни свет Византије. Као филолог-класик, пре свега сам хтео да видим Акропол, Олимп, Делфе и Кносос. Зато, када су моји сапутници укључили у маршруту и Спарту, ја сам протествовао, јер Спарτανци су били пре свега атлете и ратници, који нису оставили иза себе ниједан споменик. Онда, вреди ли ради њих чинити овакво заобилажење? Но, у стварности моји пријатељи су ме одвели не у Спарту, већ у оближњи византијски град Мистру. Овде,



на своје највеће задовољство, откриo сам не жалосне остатке давнашње културе, већ распростри на падини брда град – улице, дворове, манастире, многукоплене храмове, и све ово на величанственом фону заснеженог Тајгетског планинског ланца. Живи ликови светих на фрескама постали су, као што је записао Јејтс, „учитељи пјенија мојој души“.

Предање, мучеништво, безмолвије

По мери удубљивања у Православље мене су нарочито привлачиле или боље речено, задивиле три ствари: као прво, ја сам увидео да у савременом Православљу, при свим унутрашњим тешкоћама и људским слабостима, наставаља да живи истинска, неизобличена Црква апостола и мученика, отаца и Васељенских Сабора. Ова жива прејемственост се може назвати „пуноћом“ или, што је још тачније, „Предањем“. Православље поседује – не по људским заслугама, већ по благодати Божијој – пуноћу вере и духовног живота, пуноћу у којој елементи догматике и молитве, богословља и духовног делања чине органску целину. У овом смислу је Православна Црква – Црква Свештеног Предања.



Ја бих хтео да посебно истакнем реч „пуноћа“. Православље поседује преизобилни живот у Христу, али не монопол на истину. Ни тада, ни сада ја не сматрам да се између „светлости“ Православља и „таме“ неправославља протеже непремостива провалија. Ми не мислимо да, ако Православље поседује пуноћу Светеног Предања, друге хришћанске заједнице не поседују ништа. Напротив, мени се увек чинило сумњивим категоричко тврђење да Свете Тајне и благодат Светог Духа делују само у видљивим граница-

ма Православне Цркве. Владимир Лоски с правом говори да без обзира на спољашње разлике, неправославне заједнице одржавају невидљиву везу са Православном Црквом:

„Верна свом призивању тражења спасења свих, Црква Христова цени сваку, па и најмању „искру живота“ у расколничким заједницама. Она сведочи да без обзира на поделе, они чувају одређену везу са јединственим животодавним центром, везу, која – у оној мери, у којој се то тиче нас – остаје „невидљива и налази се ван области нашег схватања“. Постоји само једна истинска Црква, једина даватељка благодатних тајни, али постоје разни начини одељивања од ове једине истините Цркве, исто као и различити степени слабења црквене стварности у области иза њених видљивих граница“.

Сходно томе, по мишљењу Лоског, које ја у потпуности делим, неправославне заједнице су у разним степенима причасне благодатном животу Цркве. Међутим, оне само делимично поседују спасоносну и животворну истину; сва њена пуноћа је присутна само у Православљу.

Посебно ме је изненадило што православни мислиоци, називајући своју Цркву „Црквом Свештеног Предања“, заједно с тим тврде да Предање није статично, већ динамично и да не носи апологетски, него истраживачки карактер, и није само окренуто прошлости, већ је отворено за будућност. Постепено сам сазнавао да Предање није просто формално понављање идеје прошлости, него сваки пут поновно доживљавана хришћанска блавест. Истинско – живо и стваралачко – Предање се гради на јединству људске слободе и благодати Духа. Тачније од свих о његовој динамичности је рекао, како ми се чини, Владимир Лоски: „Предање то је живот Светог Духа у Цркви“⁷. „Може се рећи, наставаља он, да се у „Предању“ изразио критички дух Цркве“⁸. Зато је немогуће, просто „по инерцији“ следовати Предању.

Страном западном човеку се Православље може учинити као непокретна окамењена Црква, која је окренута искључиво прошлости. Но, мој је утисак био сасвим друкчији када сам се почетком педесетих година по први пут сустрео са православном традицијом. Он се није изменио ни после четрдесетогодишњег пребивања у њој. Многе стране православног живота се могу показати унеколико архаичним, али оне још не одређују читаву слику. Пре ће бити супротно: оно што је рекао сер Ернест Баркер, да се 12 векова византијске историје потпуно може применити и на 20 векова православног црквеног живота: „Током дванаестовековне историје Византије, конзервативизам се свагда сједињавао са променама, а промене су се свагда сударале са конзервативизмом; у овоме се крије суштина и лепота тог времена“⁹.

Временом сам почео да увиђам да је Предање као живот Светог Духа у Цркви – свеобухватно. У основи оно укључује Библију, тако да нема несклада између Писма и Предања. Писмо постоји унутар Предања, а то значи да само захваљујући њему Црква у сваком поколењу верујућих може разумевати Реч и живети Њоме. Тако сам се научио да видим Православну Цркву не само као „традиционалну“, него и као библијску. Није случајно да у сваком храму Јеванђеље постављају у олтару на средини Светог Престола. Јер

су истински „јеванђељски хришћани“ – православни, а не протестанти (само када би ми у стварности изучавали Библију тако ревносно, као и они!).

Радови Лоског и Флоровског су ме убедили¹⁰, да Предање није само свеобухватно, него и неисцрпно. Тако је о. Георгије Флоровски писао: „Предање је постојано пребивање Духа, а не само памћење речи. Предање је харизматички, а не историјски принцип... Благодатни опит Цркве... у његовој саборној пуноћи, не исцрпљује се ни Писмом, ни усменим предањем, ни одређењима. Оно не може и не треба да буде исцрпљено“¹¹.



Иако је период седам Васељенских Сабора крајње важан за Православље, не би требало мислити да се „време Отаца“ завршило у VIII веку. Напротив, патристичка епоха не зна за крај. Ако се не узме у обзир људска греховност, ми не видимо никакву препреку за то да се у трећем миленијуму сазивају Васељенски Сабори и појаве нови Оци Цркве, једнаки по ауторитету оним ранохришћанским, јер Свети Дух данас пребива и делује у Цркви, исто као и у прошлости.

Динамична, жива представа о Предању, коју сам нашао у Православној Цркви, временом је за мене постајала све значајнија и вреднија. Све сам јасније увиђао да је жива веза, о којој је сведочио Православље, одсуствовала у мојој родној англиканској цркви. На латинском Западу ова веза је била ослабљена и чак прекинута још у Средњем веку. Ако чак, започињући од

XVI века, и данас многи англиканци мисле да је англиканска реформација била покушај враћања Цркви Васељенских Сабора и раних Отаца, онда колико је Он успео? О „православности“ англиканске цркве у најбољем случају може се само нагађати, али ово је пре тежња и мутна нада, него ли реалност и пракса црквеног живота.

Ја сам увек био искрено захвалан свом англиканском васпитању и никада се нисам одрекао од црквене средине у којој сам први пут увидео у Христу свог Спаситеља. Увек се са радошћу сећам како су била величанствена и великолепна она свечана богослужења, а посебно велике процесије са свећама и барјацима после Литургије на празник Светог Едварда Исповедника, у којима сам учествовао још као дете, када сам се учио у школи Вестминстерске опатије. Коначно, ја се искрено радујем што сам се у школским и студентским годинама спријатељио са члановима Ордеана Светог Фрање – оцем Елцијем Робертсоном, оцем Гардијаном и његовим младим послушником братом Петром. Управо су ми енглески фрањевци помогли да увидим значај мисионарства у хришћанском животу и схватим вредност исповести.

Увек сам сматрао свој прелаз у Православље најпотпунијим остваривањем свега најбољег што ми је дао духовни опит англиканства, потврђивањем, а не одрицањем од њега. Заједно с тим, при свој љубави и благодарности, ако хоћу да будем поштен, не могу да прећутим оно што ме је бринуло и доводило у недоумицу онда, у педесетим годинама, а сада ме узнемирава још и више. Реч је о шаренилу погледа и пракси, који се на несхватљив начин множе у англиканској цркви. Мене је узнемирало (и узнемирава), колико су различито англо-католици и јеванђељски огранак англиканства тумачили толико важне вероучитељске принципе као што су присуство Христа у Евхаристији и општење светих. Треба ли сматрати Свете Дарове као истинско Тело и Крв Спаситеља? Можемо ли се молити за упокојене и молити за заступништво Богородицу и свете? Све ово нису никако детаљи, о којима би се могло „договорити“, већ питања од чијег решавања ће у многоме зависити наш живот Христу. Могу ли ја остати у црквеној заједници, која пристаје на овакве несугласице?

Међутим, мене је још више узнемирало присуство у англиканству „либералног“ крила, чији су заступници сумњали у Божанску природу Христову, Његово девствено рођење, чуда и телесно Васкрсење. Ја сам се стално мислено враћао на исповедање апостола Томе: *Господ мој и Бог мој!* (Јн 20, 28), слушао као да су мени упућене речи апостола Павла: *А ако Христос није устао, онда је празна проповед наша, на празна и вера ваша* (1 Кор 15, 14). За спасење било је неопходно да припадам Цркви, која се чврсто и непоколебиво придржава основног учења о Тројици и Личности Христа. Но, био сам у недоумици, где да нађем такву заједницу? Нажалост, то не може бити англиканска црква, јер у њој нема оне прејемствености и пуноће живог Предања, које сам тражио.

Можда је то Рим, помишљао сам? Педесетих година, пред Другим Ватиканским концилом, за сваког англиканца, незадовољног релативном „пуноћом“ своје традиције, који тражи саборно (католичанско) Предање, природније од свега је било да постане ри-

мокатолик. Ево хришћанске заједнице, која је, као Православна Црква, сачувала апостолску прејемственост, верност спомену на мученике, учењу древних Сабора и Отаца. Осим тога, то је црква западне културе. У ствари, шта ће мени Православље? Зар се пуноћа живог Предања не може наћи много ближе?

Иако ме је неко време нешто вукло ка римокатолицизму, ја сам се ипак колебао. Није ме задржавало „филиокве“, иако сам захваљујући Лоском увидео сву важност овог додатка Символу Вере. Највише је у ствари сметала претензија папе на васељенску јурисдикцију и непогрешивост. Изучавање раног хришћанства ме је уверило да су Источни Оци – Свети Василије Велики и Свети Јован Златоуст, исто као и западни, узевши у обзир чак и Светог Кипријана и Блаженог Августина – схватили суштину Цркве потпуно другачије него Ватикански концил. Увидео сам да доктрина о првенству Рима уопште не одговара историјској истини. Настојање папске власти, посебно од XI века, у значајној мери је нарушило прејемственост Предања у римској цркви. Само у Православљу сам налазио управо оно, што сам тражио – животворну и неизопачену традицију.

Увереност да се само у Православној Цркви може наћи пуноћа и неповређена прејемственост од Цркве апостола и отаца, ојачавала је у мери откривања још две димензије Православља. Као прво – ја сам сазнавао о гоњењима и мученицима Цркве новог времена, посрадалим од Турака, а затим већ у XX веку, од комуниста. Ово је директно повезивало савремено Православље са доконстантиновском Црквом прва три столећа. „Сила Моја у немоћи се показује“ (2 Кор 12, 9). Увидео сам како су се од времена пада Византије у историји Цркве опет и опет обистинјивале ове речи.

А поред оних који су јавно и видљиво посведочили крвљу своје исповедање, сазнао сам и за безбројно мноштво других, који су следили за самоуниженим Христом на путу унутрашњег мучеништва – кенотички светих, који су пројавили своју кротост, великодушност и састрадалну љубав – Ксенију Петроградску, Јована Кронштадског, Нектарија Егинског. Управо то је било оно самопожртвовано састрадавање, које сам сусретао у романима Достојевског и Толстоја. Особено су ми постали блиски (тим више, што сам од своје 17. године био пацифиста) свети страстотрпци, браћа Борис и Гљоб, који су кнежевали у Кијеву у XI веку. Њихово одбацивање крвопролића и насиља чак и ради самозаштите, њихово невино страдање постало је за мене блага вест о Крсту Христовом.

А као друго, све сам дубље схватао вредност мистичког богословља хришћанског Истока. Предање – то није само предавање догматских формулација, него и духовног опита. Они су неразделни и тим више не противрече један другом, као што с правом тврди Владимир Лоски, „нема хришћанске мистике без богословља и, што је суштинскије, нема богословља без мистике“, јер „се мистика разматра у датом случају као савршенство, као врх сваког богословља, као богословље par excellence“¹².

И ако ми се првобитно Православље открило у симболима и песмојима Литургије, сада сам видео како се „сликовите“ форме боголужења уравнотежавају на хришћанском Истоку „несликовитошћу“, апофатичношћу праксе исихастичке молитве,

„свлачења“ слика и мисли. Из „Прича страника“ и књиге „Монах Источне Цркве“ архимандрита Лава Жилеа сазнао сам да се исихија – тиховање или безмолвије – достиже путем непрестаног понављања Исусове молитве. Преподобни Исак Сиријан ми је посведочио, да реч достиже пуноћу у безмолвију, исто као што роб занем при појави господара: „Покрети језика и срца у молитви су кључеви, а оно што је после тога, то је већ улаз у скривене клети. Овде да заћуте свака уста, сваки језик; да занем срце – чувар помисли, ум – кормилар осећања, и мисао – брзолетећа и бестидна птица, и да се прекине свако њихово лукавство. Овде, нека се зауставе тражиоци, јер је дошао Домовладика“¹³

(наставиће се)

Предео Небојиа Тосовић



напомене:

¹ Повесть временных лет// Памятники литературы Древней Руси. XI — начало XII века. М., 1978, с. 122–124.

² А. С. Хомяков. Церковь одна. // А. С. Хомяков. Сочинения в 2-х томах. Т. 2. Работы по богословию. М, 1994, ее 5, 16, 23.

³ Georges Florovsky, „Sobornost: the Catholicity of the Church“, in E. L. Mascall (ed.), The Church of God. An Anglo-Russian Symposium by Members of the Fellowship of St Alban and St Sergius (London: SPCK, 1934), 55. Чланак прештампан у Vol. 1 of Florovsky's Collected Works (Belmont, MA: Nordland, 1972).

⁴ „Sobornost“, 59.

⁵ „Sobornost“, 73.

⁶ Владимир Лосский, ввводные замечания к статье Сергия, Патриарха Московского, „L'Eglise du Christ et les communautes dissidentes“, Messenger de l'Exarchat du Patriarche Russe en Europe Occidentale 21 (Paris, 1955), 9–10.

⁷ Видети у „Tradition and traditions“ у: Leonid Ouspensky and Vladimir Lossky, The Meaning of Icons (Olten, Switzerland: Urs Graf-Verlag, 1952), 17; у исправљеном издању (Crestwood, NY: St Vladimir's Seminary Press, 1982), 15. Овај чланак је прештампан у: Vladimir Lossky, In the Image and Likeness of God (Crestwood, NY: St Vladimir's Seminary Press, 1974), 141–68; СМ. 152. Безусловно, Лоски не искључује христолошку димензију Предања, као што је то очигледно из читавог контекста дате реченице.

⁸ „Tradition and traditions“, 19.

⁹ Ernest Barker, Social and Political Thought in Byzantium (Oxford: Clarendon Press, 1957), 28.

¹⁰ Ја сам имао ту срећу, да их упознам не само по књигама, него и лично: Владимира Лоског пре, а о. Георгија после свог преласка у Православље.

¹¹ „Sobornost“, 65, 67

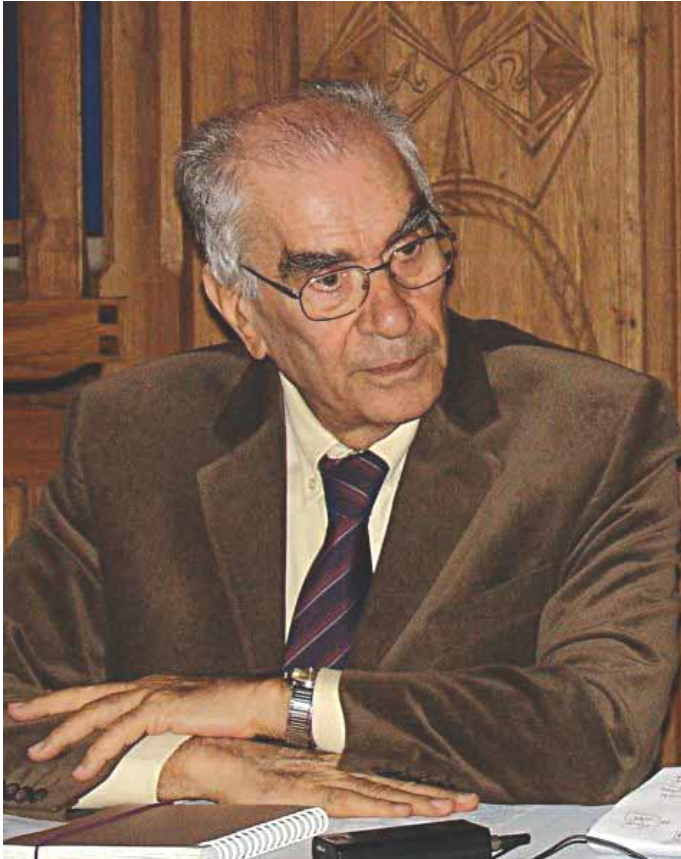
¹² В. Н. Лосский: Очерк мистического богословия Восточной Церкви М, 1991, с 10.

¹³ Иже во св. Отца нашего аввы Исаака Сириянина Слова подвижнические М, 1993; репринт изд. Тр. — Серг. Лавры, 1911. Слово 15, с. 60.

Христо Јанарас

ПРАВОСЛАВНИ ПАРИЗ

Прво чега су се руски емигранти прихватили до-спевши у Париз двадесетих година (прошлог века – прим. прев.) била је градња цркве. Мала, сиромашна, али православна: улазиш и чини ти се чак и сада да си на Светој Гори Атонској. Без струје, само свеће и кандила; иконе само византијске (у руском стилу), без живописа по европским обрасцима. Побожна атмосфера, место јединства људи и општења личности.



Око цркве, у убогим баракама био је смештен Богословски институт. Оно особено, искључиво своје што су они били дужни да пренесу у Европу било је богословље. Професори из прве групе емиграната били су скоро сви струшњаци у другим научним областима. Тако је Сергије Булгаков, професор политекономије на Московском универзитету, у Паризу био свештеник и професор догматског богословља. Георгије Флоровски, професор историје Одеског универзитета, у Паризу – свештеник и професор патрологије. Василије Зјенковски, професор филозофије и психологије кијевског универзитета, у Паризу – свештеник и професор филозофије. Касијан Безобразов, професор историје Ташкентског универзитета, а у Паризу – Епископ и ректор института. Ту су били и Николај Афанасјев, Антон Карташев, Борис Вишеславцев. Најмлађи међу њима, Владимир Лоски, дошао је у Париз као двадесетогодишњак, проучавао је средњовековну филозофију и постао најзначајнији богослов – систематик дијаспоре.

Прогнане руске избеглице донеле су са собом у Европу не некакву посебну црквено-богословску

традицију: „православнију“ идеолошки и „духовнију“ и „мистичнију“ практично, већ су се ћорсокаку европске цивилизације супротставили стварношћу својег богоопштења и оживели окоштали језик богословског академизма и морализма. Њихова неприметна делатност имала је снагу „горушичиног зрна“ – најсићушнијег семена кадрога да раздуби стену. Ово је било историјски неочекивано, ако не и право чудо. После столећа „Вавилонског ропства“, пребивања у отуђењу, и подржавању интелектуализма и јуридикског морализма Запада, Православље се сада пројавило као „еклисиолошки“ догађај – догађај преображаја биолошког индивидуума у личносно постојање љубавног општења живота. Православни су пројавили стварност свог опита насупрот туђинским религиозним идеологемама и егоцентричној „религиозности“. Њихова смелост се брзином муње пренела у све православне земље потпуно мењајући настројеност ума, позиције, проблематику, језик. Истовремено, читаво поколење римокатолика и протестаната било је „заражено“ критичким односом према окамењеној и хладној „религиозности“ западног хришћанства.

Жалосно је поредити грчко и руско присуство у Паризу – грчки исељеници се никада нису бавили и до данас се не баве питањем шта је то особено, искључиво њихово, што су они били дужни да донесу у Европу, а што би их учинило учесницима њеног преображаја.

Сва грчка интелигенција у Паризу, почев од епохе Кораиса и Психариса, све до генерације Своронса, Кастанакиса, Акселоса, Ксенакиса, улагала је максимум труда да би се што пре и потпуније уподобила Французима. Она је подражавала локални начин мишљења и занимала се туђом проблематиком. За осталу већину грчке заједнице у Паризу, коју су чинили богати трговци, бродовласници, представници старих аристократских породица – од њиховог порекла остао је само некакав обичај или пријатна могућност склапања уносних познанстава. Још почетком XX века они су саградили у једном од најаристократскијих реона Париза раскошну цркву у европском стилу. Богослужење у њој – са полифонијским хором, који су чинили изнајмљени француски оперски певачи, било је не више од религијске представе и пријатне могућности да се сви окупе на једном месту.

О руској дијаспори у Француској сазнао сам из књига, и то је преокренуло читав ток мог живота. У Париз сам дошао са већ живом потребом да се непосредно упознам и учествујем у овом историјском феномену. Из првог поколења у животу је остао само Павле Евдокимов. Висок, стасит, аристократских манира. Живео је у скромном стану у предграђу Париза. Сећам се дугачке алеје, коју је требало проћи до њега. Често ме је позивао код себе. Разматрали смо различите проблеме. Стално је говорио о неопходности разраде јасних критеријума, хијерархије приоритета. Опитан, разборит, био је склон формулацијама.

Касније сам се ближе упознао и дружио са већ пофранцуженим другим поколењем: Николај Лоски, Бо-

рис Бобринској, Петар Струве, Михајло Евдокимов – с једнима више, с другима мање – такође одушевљавао сам се Оливијем Клеманом, који, иако испочетка није био васпитан у Православљу, касније постаје једна од главних фигура православне интелигенције Париза.



Тако су се продубили узајамни односи, многоцени и незаборавни. Ипак, највеће откриће у Паризу за мене је била жива стварност црквене парохије. Православље у Паризу није било ни идеологија, ни „заједница“, ни административни институт, па чак ни руска богословска школа. Оно се састојало из „тела“ парохија, сабрања личности, које су општиле једна са другом. Ступио сам у тесну везу са два франкојезичним парохијама. Први су се сабирали у подруму – „крипти“ – раскошног руског храма у улици Дару, поред Etiol-а. Катедрални сабор и његово богослужење су се исувише разликовали од атмосфере грчког катедралног сабора. Доле, у „крипти“ – све је било „другачије“ – тамо се очекивало изненађење: одједном је постајало очигледно, да присутни људи припадају теби, а и ти њима, и да сви заједно чините једну вансветску заједницу. Просто и без икаквог украса. Испочетка живећи у Грчкој, а потом у Немачкој, познавао сам неке „благочестиве“ заједнице: „благочешће“ је и било општи услов припадности парохији, али се иза њега губила блискост међу парохијанима. У ову „крипту“ је сваки доносио са собом своју различитост, више или мање врлинску, не бојећи се при томе одговара ли она прихваћеним

нормама. Обједињујућа осовина била је потреба за општењем, предокушање есхатолошког Царства, које се дарује сваком евхаристијском сабрању.

Тих година у „крипти“ је служио о. Петар Струве: преко целе седмице радио је као лекар у једној париској болници, а недељом је као свештеник дирљиво савршавао богослужења и произносио проповеди неизмерно богословски „насићене“. Традиција сједињавања рада са свештенослужењем до данас је распрострањена у православној дијаспори. О. Петар је погинуо у аутомобилској несрећи, враћајући се једног мајковитог дана из болнице. Не могу да заборавим плач са којим смо на последњи пут испратили овог благодатног човека.

Када сам боравио у његовој кући, понекад сам га молио да ми чита Пушкина у оригиналу. Иако нисам знао руски језик, мене је очаравала његова музикалност. У свом животу нисам упознао дом отворенији од дома Петра и Тање Струве. У било које време ту су се могли сустрести најнеобичнији људи: глумци, песници, руска аристократија, сиромаси из руских предграђа – једном речју: сваком створу пар. Увек је био постављен чај, а Струве се односио према свима једнако срдечно.

Неколико недеља посећивао сам другу франкојезичну парохију у улици St. Victor, у петом париском округу. Раније је ту била продавница или ресторан, који су Руси претворили у цркву. Просте нефарбане дрвене греде подупирале су зидове и таваницу. Унутра је владала атмосфера побожности и мира. Иконостас је урадио Леонид Успенски, који је заједно са женом и породицом Лоских долазио ту сваке недеље на богослужење. Овде је служио као свештеник о. Габријел Хенри, иначе службеник осигуравајуће компаније. Добро је знао грчки, јер је дуго боравио у Солуну.

И овде је парохија била жива заједница, сабрање оних који су живели свешћу да их повезује Евхаристија. У Паризу сам схватио да аутентичност еклесиолошког догађаја зависи од тога да ли има парохије или не.

Предео Небојша Тосовић



Кирил Копејкин, протојереј

НАУКА И БОГОСЛОВЉЕ: НАПРЕД У ПРОШЛОСТ

Данас је богословско знање, и то сасвим оправдано, у активном односу са низом хуманистичких знања. То, делом, доприноси да се избегну оштри конфликти између савремене науке, која претендује да једина поседује истине, и богословља. Обично се сматра да се објективно научно знање (мада „објективност“ данас није синоним „истинитости“) добијено природним наукама и богословско знање односе на различите сфере: природне науке изучавају нижи свет, а богословље сведочи о вишем свету, па тако међу њима нема и не може бити никаквог конфликта. Хуманистичко знање, као и богословско, обухвата мишљења којих може бити велики број. Питање о истинитости једних или других ставова дуго неће бити постављано на отворен начин.



Како искуство показује, прави конфликт између науке и богословља настаје када богословске тврдње долазе у додир са чињеницама савременог природног знања. Најоштрији сукоб изазива питање о настанку света и човека, које је означено као приоритетна тема коју разматра Комисија по вопросам богословия Межсоборного присутствия Русской Православной Церкви. (По речима патријарха Кирила, на дневном реду ове Комисије су најактуелнија питања која забрињавају не само свештенство, већ и људе удаљене од Цркве. Међу учесницима у раду Комисије су не само јерарси и клирици Руске Цркве, већ и друштвени радници, уметници, људи из света културе, бизниса – примедба преводиоца.) Деликатност овог питања повезана је са тим што новоевропска наука није настала само као ефектан начин познања света, него као својеврсно „ново богословље“, богословље Књиге Природе које је супротављено традиционалном богословљу – богословљу Откровења. Ако се старо богословље заснивало на ауторитету Отаца и привржености Предању, онда је нова наука своју пажњу усме-

рила према Књизи Света, ка оном најауторитативнијем Тексту, јер је сам Творац *све уредио по мјери, броју и равнотежи* (Премудрости Соломонове 11, 21). Творци новоевропске науке су сматрали да човек, спознајући законитости стварања света, може да стекне мудрост која је способна да му омогући да задобије скоро божанску моћ и да превазиђе потребу која је изникла као резултат грехопада: *Са знојем лица својега јешћеш хлеб* (Прва Мојсијева 3, 19). Књига Природе, како се тада сматрало, требала би да помогне како би се дошло до оног рајског језика који је омогућио Адаму да именује садржај створеног (Прва Мојсијева 2, 19), језика који је био изгубљен после изградње Вавилонске куле (Прва Мојсијева 11, 6-8). Тај језик, у случају његовог новог

проналажења, омогућио би, како су веровали научници, да се превазиђу противречја различитих вероисповести.

Ове тежње новоевропске науке у великој мери су биле оправдане. Одиста, управо је наука постала та главна сила посредством које човек објашњава и мења свет који га окружује. Штавише, почетком трећег миленијума наука је у потпуности дошла до питања која су се традиционално тичала философије, метафизике и богословља: „Шта је то биће? Шта је материја? Одакле је све настало? Како је настао човек? Куда се креће свет? Шта је то свест? У којој мери се психичко детерминише физич-

ким? Како је могућа слобода у строго детерминисаном свету?“

Данас су наука и богословље поново једно другом неопходни: некада су били уско везани (довољно је да се сетимо да је претеча савремене науке – средњовековна наука – на почетку била *theologia naturalis*, покушај спознаје Творца кроз изучавање Његове творевине), да би се касније принципијелно разишли. Пре свега, богословљу је то нужно. Богословљу је потребно да усвоји све оно што је открила новоевропска наука, која је никла управо као природна теологија, богословље Књиге Природе. Али, та сарадња такође је неопходна и ради даљег развоја науке. Разуме се, научна делатност у свом истраживачком раду може да се снађе и без богословља. Но, наука гради научну слику света, рађа научни светоназор. И природно, намеће се питање, да ли је потпуна та слика и да ли је целовит такав светоназор? Ради се о томе да објективни методи истраживања, који су прихваћени на подстрек новоевропске науке, не дозвољавају да се у научну слику света укључи личност. А ми себе доживљавамо пре свега

као личности, други је за нас такође личност са којом је могуће ступити у дијалог. Православно богословље је пре свега личносно оријентисано. Ако ћемо право, једна од основних разлика хришћанства од свих осталих религиозних традиција састоји се управо у томе што ступајући у односе са Личносним Богом човек себе остварује као личност у апсолутном смислу те речи; и карактеристично је да се појам личности појављује управо у хришћанској епохи.



Због тога тражење заједничких тачака и прожимање науке, која је никла као „ново богословље“, односно богословље Књиге Света, са богословљем личносног откривења, отвара перспективу грађења потпуне научне слике света која ће укључивати, између осталог, и човечију личност и као последица доприносиће ширењу сфере научног познања.

Данас се у Цркви јавља могућност да се промени навика која науку и богословље раздваја. Богословље науци може предложити нову истраживачку парадигму. То је актуелно, јер, како признају многи истраживачи, наука данас проживљава најдубљу концептуалну кризу која је повезана са немогућношћу да укључи човечију личност у систем научног знања. Ако се то стварно догоди, наука и богословље који су се некада разишли и који су се међусобно супротстављали, успеће не само да пронађу заједнички језик, него, узајамно се обогашћујући, добиће нови импулс за даљи заједнички развој.

Извор: Невский богослов, № 6 (2011)
Превео с руског Дејан Буричић



БЕСЕЂАХУ СТВАРИ БОЖАНСТВЕНЕ

Апостоли сеђаху, Господе, а ти посла Духа својега. То гледаху тада јеврејски синови и задивише се чудом. Јер их слушаху где кличу другим, туђим језицима, као што им Дух даваше. Они, простаци, бише умудрени, те уловише народе у веру, и бесеђаху ствари божанствене. Зато и ми вечно к теби: Господе, који се показа на земљи и спасе нас од заблуда, слава теби!

*Педесетница, Велико вечерње, на литији
самогласна стихира, глас 2.*

ЗАБЕСЕДИШЕ РАДИ ПОЗНАЊА БОГА

Некада језици беше помешани због дрскога грађења куле; а данас језици мудро забеседише славе ради познања Бога. Тамо Бог осуди злочесте због греха њихова; овде Христос просветли рибаре Духом. Тада се створи несагласност за казну; сада се обнавља сагласност за спасење душа наших.

*Педесетница, Велико вечерње, самогласна
стихира на стихове, глас 6.*

СВЕТЛОСТ И МИР СУ ТВОЈЕ ЗАПОВЕСТИ

Дух спасења, зачет у утроби пророка страха ради од тебе, и рођен на земљи, саздаје апостолска срца чиста и прави се обнавља у вернима. Јер су светлост и мир твоје заповести.

Примите ослободилачко очишћење од греха: росу од Духа која огањ сипа, о светлолика чеда црквена! Јер сада из Сиона изиђе закон, благодат у облику огњених језика.

*Педесетница, Јутрење, Канон други, Песма
пета, катавасија*

*Превео с грчког
Епископ Иринеј (Ђурић), 1942. године*

Марко Јефтић, јереј

ПРЕМУДРОСТ БОЖИЈА

први део

Премудрост је једно од Божијих својстава. „Бог је једини премудар“ (Рм 14, 26; 1 Тим 1, 17). Једино Он даје праву мудрост људима, а земаљска мудрост је демонска мудрост (Јак 1, 5; 3, 15; 1 Кор 12, 8). Пошто свако својство Божије, осим личних, припада сваком од Лица Свете Тројице, премудар је Отац, премудар је Син и премудар је Свети Дух. Али када се реч *Премудрост* употребљава као властито име, под њом се подразумева Друго Лице Свете Тројице на основу богонадахнутих речи апостола Павла да ми проповедамо „Христа, Божију силу и Божију премудрост“ (1 Кор 1, 24).

Од првих векова хришћанство је Премудрошћу Божијом називало Друго Лице Свете Тројице и Њему је приписивало све текстове Светог Писма у којима се о Премудрости Божијој говори не само као о својству, већи као личном начелу.

Овај чланак ће бити подељен у четири поглавља: прво, Христос, Премудрост Божија; друго, цркве које носе име Свете Софије; треће, празник Преполовљења Педесетнице; и четврто, пут од Васкрсења до Педесетнице.

1. Христос, Премудрост Божија

По учењу Отаца Цркве једна од разлика између Старог и Новог Завета је да Стари Завет бележи појављивања Преоваплоћене Речи, Анђела Великог Савета, Премудрости Божије, док у Новом Завету бележи откривење Оваплоћене Речи. Из тог разлога, једно од имена којима називамо Христа је и Премудрост Божија. Према оцу Георгију Флоровском, „име Премудрост је библијско име употребљавано најпре од стране апостола Павла јасно и недвосмислено указујући на Христа“. ¹ Заиста, апостол Павле, говорећи о Јеврејима и Грцима свог времена, каже да су Јевреји тражили знак, а Грци мудрост, „а ми проповедамо Христа распетога, Јудејцима саблазан, а Јелинима лудост, онима пак позванима, и Јудејцима и Јелинима, Христа, Божију силу и Божију премудрост“ (1 Кор 1, 22-24). Даље пише: „из Њега сте и ви у Христу Исусу, који нам постаде премудрост од Бога и праведност и освећење и избављење“ (1 Кор 1, 30).

Обично се каже да се у Старом Завету Христос назива Месија. Али, то није у потпуности тачно, јер у Старом Завету Месија је био, како текст потврђује, помазаник, што се односи на царе и пророке, који су избрани од стране Бога и помазани за одређену мисију у Израилу. Дакле, Месија је у Старом Завету био човек. Но, Друго Лице Свете Тројице у Старом Завету је био познат као Анђеол Великог Савета, Премудрост Божија. Изнад свега, име Премудрост Божија налазимо у књигама Старог Завета познатим као Приче Соломонове и Премудрости Соломонове, и тај термин, који се јавља у овим књигама се односи на Христа.

Дакле, Христос није био Месија у Старом Завету или човек рођен од Марије Деве, већ је Он Прегзистентна Реч која је преузела људску природу

рођењем. Постао је Месија да би спасао људски род и отео га од ђавола, смрти и греха. Отац Георгије Флоровски примећује да је: „прихватање *Премудрости*, као једног од имена Другог Лица Свете Тројице постало уобичајено у патристичкој херменеутици и теологији. Ориген је сматрао име *Премудрост* првим и најистакнутијим именом Сина. *Премудрост* и Моћ се помињу у Исповедању вере Светог Григорија Чудотворца. У четвртном веку православни и аријанци су се сложили да се Света Премудрост како је описана у



књизи Прича Соломонових односи на Сина Божијег.“²

Када се моли Богу наших отаца и милостивом Господу, мудри Соломон између осталог каже: „Боже Отаца и Господе милости Који си све створио речју Својом и који си Премудрошћу својом саздао човека да влада Тобом створеним тварима и да управља светом светошћу и праведношћу и у правоти душе да суд суди! Подари ми Твојим Престолима сапрестолну Премудрост и не одбаци ме од деце своје. Јер, ја сам слуга Твој и син слушкиње Твоје, човек немоћан и кратка века и премален за поимање Суда и закона. Пошто, макар и савршен био неко међу синовима људским ако је без Твоје Премудрости ништа не представља. Ти си ме изабрао за цара народа Твога и за судију синова Твојих и кћери. Рекао си да саградим храм на Гори

Светој Твојој и у граду обиталишта Твога жртвеник по узору на Шатор свети који си припремио од почетка. А са Тобом је Премудрост која зна дела Твоја; присутна, када си стварао свет, којој је познато шта је угодно у очима Твојим и шта право у заповестима Твојим. Ниспошљи њу са светих небеса и са трона славе Твоје пошаљи је, да би била са мном и помогла ми да познам шта је Теби угодно. Јер она све зна и разуме па ће ме трезвено водити у делима мојим и сачувати ме славом својом; и биће примљена дела моја и судићу народу Твоме праведно и бићу достојан престола оца мојега“ (Прем 1, 1).³ Јасно је да мудри Соломон овде говори о Другом Лицу Свете Тројице, које је Премудрост Бога Оца и које је сапрестолно трону славе Божије од постанка света. Соломон моли Бога да му подари Премудрост и да га води кроз искушења током царевања.



Логос Божији се Премудрошћу назива не само у Светом Писму и патристичким делима, већ и на богослужењима: *Премудрост, смерно стојмо!* – на малом входу и пре читања Јеванђеља, где је видљива јасна веза између Речи Божије садржане у Јеванђељу и *Премудрости*, а свештеник или ђакон гласно изговарају *Премудрост* пре читања Апостола, на крају јутрења, вечерња итд. Из тог разлога, хришћани су од најранијих времена позивани да устану на малом входу и одају поштовање Премудрости Божијој, односно Речи Божијој – Христу. Ова реч, *Премудрост*, такође се изговара пре читања Апостола и Јеванђеља, јер су у њима садржане како речи самог Господа, тако

и Светих Апостола, који су чланови Тела Христовог. Из истог разлога *Премудрост* се помиње у Литургији Пређеосвећених Дарова пре „Светлост Христова обасјава све“, а током вечерње пре „Светлости тиха“, делова богослужења који се такође односе на Христа.

С озиром на то да смо Премудрост Божију описану у Старом Завету, као и код апостола Павла, повезали са Речју Божијом, Другим Лицем Свете Тројице – који је истинска Премудрост Божија – осврнућемо се и на најважнија питања Софиологије, философско-теолошког учења са елементима гностицизма, које је било заступљено у учењима одређених руских мислилаца. Док су Оци Цркве јасно одредили Премудрост Божију као Друго Лице Свете Тројице, група руских мислилаца/теолога говорила је о Премудрости или Софији на другачији начин.

Најпре, Владимир Соловјов је описао Премудрост као „жену врховне лепоте“, као „вечно женско“, као „најистинскија, најчистија и најкомплетнија људскост, највиши и свеобухватни облик живе душе природе и универзума, вечно уједињена у току времена са Богом, уједињујући са Њим све што јесте/постоји.“⁴ Павле Флоренски, говорећи о Премудрости, каже да је то духовна лепота, четврта ипостас која учествује у животу Свете Тројице.⁵ Међутим, Сергеј Булгаков иде много даље од оних пре њега и не повезује Премудрост Божију са Христом, већ са суштином Божијом која је заједничка за све три Личности.⁶ Према његовим речима, *Премудрост* је иста као и идеја Бога, вечни прототип стварања света од стране Бога, а понекад се јавља као посредник између Бога и творевине, а понекад се поистовећује са Богом или створеним.⁷ Учење, које је Булгаков преузео од Флоренског и додатно разрадио, између осталог да је Премудрост четврта ипостас Свете Тројице је осуђено као јерес од стране Руске Православне Цркве и Руске заграничне Цркве, јер ово учење доводи до опасности од гностицизма, пантеизма и др.⁸

Према утврђеном учењу Светих Отаца Цркве, као што смо раније видели, Премудрост Божија је Друго Лице Свете Тројице, Реч Божија која је постала човек и победила смрт, ђавола и грех. Дакле, Христос је Премудрост Божија. Карактеристично је оно што Свети Никола Кавасила каже о Христу: „Он рађа хришћане, Он их подиже и негује, Он је њихова светлост и дах. Христос дарује духовно око, осветљава га и даје му моћ да види. Христос је наш опстанак, обезбеђујући нам хлеб живота, али Он је такође и наша храна. Он је пут. Он нам даје снагу да корачамо, али Он је и одредиште на крају тог пута. Када се боримо, Он се бори са нама. Он одређује такмичење, а када победимо Он постаје венац наше победе“.⁹

2. Храм Свете Софије

Због тога што је Премудрост Божија Христос, преутеловљена Реч Старог Завета и Оваплоћена Реч Новог Завета, хришћани су градили храмове у част Премудрости Божије, називајући их *Света Софија* или

Света Премудрост. Ти храмови нису посвећивани мученици по имену Софија, већ Христу – Очевој Речи.

Георгије Флоровски пише да је први храм у Цариграду посвећен Светој Софији, вероватно осмишљен од стране самог цара Константина Великог, али је до изградње тог Храма дошло касније и он је био завршен и освећен 360. године.¹⁰ Није познато када је овај храм из времена цара Константина назван именом Свете Софије. Ипак, ова прва црква Свете Софије доцније је постала највећа црква под Јустинијаном.

Не смемо заборавити да је након Првог васељенског сабора, који се суочио са аријанском јереси и потврдио да је Реч Божија „Светлост од Светлости, Бог истинити од Бога истинитог; рођен, а не створен, једносуштан Оцу, кроз Кога је све постало“, било природно да дође до изградње храма у славу Божије Премудрости као централном месту главног града нове државе и да се тако у пракси покаже вера изражена у одлукама Првог васељенског сабора. Цариград је био посвећен Пресветој Богородици, као што певамо у знаменитом Кондаку: „Теби, Богородице, војвоткињи која се бори за нас, ми, слуге Твоје, узносимо победне захвалне песме, јер смо се избавили од зала...“¹¹ У центру града је био храм Премудрости Божије. Иконографски пандан овој карактеристици Константинопоља је икона Богородице која у наручју држи Христа изнад панораме града. У тексту Свете заједнице Свете Горе под називом „Света Гора и образовање наше расе“, пише следеће о храму Свете Софије: „Христос је средиште нашег живота, а центар друштва је Црква. Центар нашег народа је Света Софија, Христова Велика Црква. Када је постојало царство од Свете Софије се рачунала раздаљина до сваког града и земље васељене. Црква је наша Мајка. Сви наши животи потичу од ње, заштићени су од стране ње и благословени њоме. Када је град пао, Црква није пала. То је оно што је одржало наш народ, наше животе и нашу храброст. Црква је преузела бригу о нашим људима као што кокошка штити свој пилиће. Срце и икона наше културе је Света Софија, она није идол или претња ни коме, већ је она благослов за читав свет.

Град је можда пао, мозаици манастира Хора можда су оштећени, Свети источници оскрнављени, а Велики Црква претворена у цамију и музеј, али нешто не може пасти, не може бити оскрнављено, нити о с р а м о ћ е н о .

С в е т а

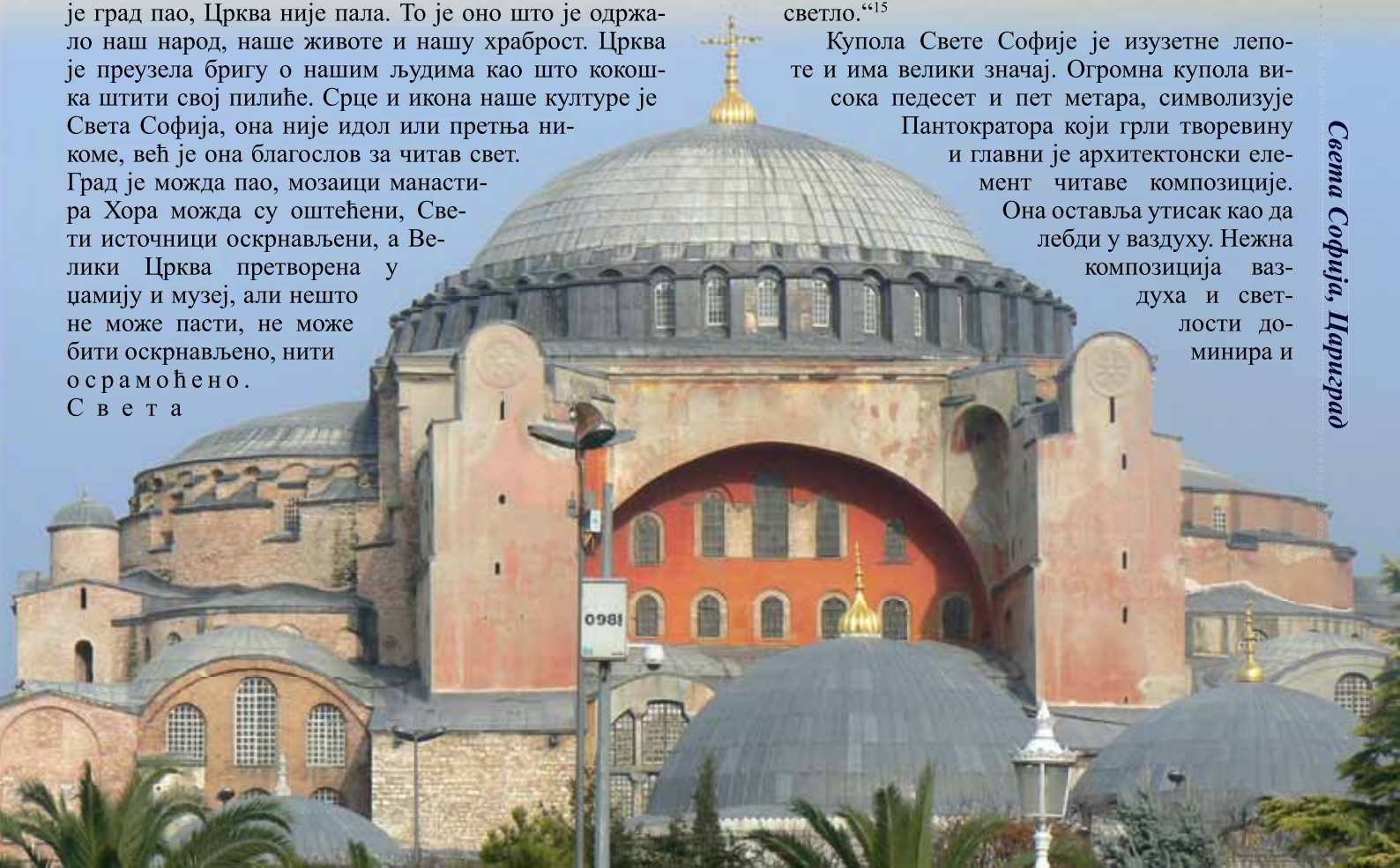
Софија је у служби. Црква живи. Свака капела, свака Литургија, сваки верник је Света Софија.¹²

Важно је приметити да начин на који је изграђен храм Свете Софије показује, између осталог, светлост Божије славе. Свако ко се бави тумачењем храма Свете Софије у Цариграду наглашава важност светлости која обасјава простор широм Светог Храма, јер су архитекте Антемије и Исидор желели да изобразе Нестворену Светлост која долази од Христа, који је Премудрост и Реч Божија. Као што је Христово тело било осветљено светлошћу његовог божанства на Преображење, тако је и Света Софија осветљена светлошћу Сунца. Професор Константин Калокирис примећује да „упадљива светлост вечно окупира унутрашњост кроз прозоре (којих има на стотине). *Присуство мноштва светлости* (Прокопије), осветљава простор и доприноси утиску о дематеријализацији и трансмутацији свих ствари. У том утиску важан допринос имају обојени мермер, колоне и мермерне плочице, зидови и стубови, злато, мозаици, куполе и лукови, као и продорна вајарска декорација метопа, капители и кровни венци, који, складно изграђени, концентришу пажњу на игру светлост и сенке и на тај начин сакривају тежину колонијада, коју капители и лукови носе.“¹³ Александар Масаветас наглашава да је: „у Светој Софији двојац (Антемије и Исидор) учествовао у једном, без председана, експерименту тродимензионалне геометрије, стварајући оно што је Ернест Мамбоури описао као *чудо науке и храбрости*.“¹⁴ За унутрашњост храма пише: „лепота унутрашњости Свете Софије очарала је све који су имали прилику да је виде пре њене исламизације. Она наставља да задивљује, упркос проласку времена и разарања изазваног од стране крсташа и Османлија. Чим уђете у наос испред вас се отвара огроман простор, где је све је закривљено и светло.“¹⁵

Купола Свете Софије је изузетне лепоте и има велики значај. Огромна купола висока педесет и пет метара, симболизује

Пантократора који грли творевину и главни је архитектонски елемент читаве композиције.

Она оставља утисак као да лебди у ваздуху. Нежна композиција ваздуха и светлости доминира и



грађевина не оставља утисак да вас тлачи, да ће вас уништи. Имате утисак као да вас нешто уздиже, као да ћете се и сами узнети ка Господу. За Прокопија купола Свете Софије је као Сунце изнад земље.¹⁶ Светлости која долази из куполе Свете Софије тесно је повезана са мермером и мозаицима, који се налазе у унутрашности грађевине. Значај осветљења се најбоље видео на Литургији, када је оно доприносило утиску божанствености богослужења. У почетку, прозори нису имали стакла, већ су на окнима били танки листови оникса, који су „бојили“ светлост која је продрала у Цркву златном бојом. Прокопије је приметио да „простор није осветљен Сунцем, већ се сјај ствара изнутра, тако да велико мноштво светлости купа ову светињу и све око себе.“¹⁷ Хиљаде свећа и уљаних лампи је коришћено у сврху осветљења. Суочени са овим призором, каже Хроника руског монаха Нестора, изасланици кијевског кнеза Владимира мислили су да су у рају.¹⁸

У Светој Софији примарни елемент декорације ентеријера било је тридесет милиона златних плочица мозаика које су покривале горњи део зида. И светлост, обојена од стране оникса у златну боју, падала је

богато структурисане, као одломци који прожимају зидове и дају енергију свуда и на свим местима. Мермер овде није пуки украс. То је хроматска структура на којој би и сам Сезан позавидео. Мермер спаја топле и хладне боје, фиксне и покретне површине. Неравнине мермера постају покретне и оне кличу и славе и величају Творца. Изнад свега, мермер сједињује елементе, који су формално одвојени у овом свету, на тај начин да показује да ништа у Цркви није страно или туђе или као оно које неће учествовати у небеском слављу, у Царству Божјем, у светлост Божије Премудрости. Наравно, овај невероватан спектакл светлости је у великој мери изгубљен након што је Света Софија претрпела два скрнављења, од стране крсташа 1204. и Османлија 1453. године, као и узастопним разарајућим земљотресима. Највећи део златних мозаика је изгубљен. Они су замењени бојом у османском периоду, опонашајући златну боју и цветне орнаменте, који су постојали на мозаицима. Данас, и поред обимних рестаураторских радова, ентеријер више личи на леш једне оскрнављене културе него на естетско чудо које је био.

Величина и значај овог Храма огледа се не само у архитектонским и уметничким лепотама, већ и у лекцији и примеру који даје. Велика Црква није достигнуће тренутка. Она говори о томе како Реч постаје тело. Света Софија је примењено богословље које говори језиком камена како је Логос постао човек и како је спасао човека и читаву твар, као и да то није индивидуална срећа коју пропагира савремено друштво, већ нешто што обједињује сва створења. Све ово је садржано у Светој Софији и из тог разлога је овај Храм велика и чудесна проповед о Богу, богословље које говори о суштини душе и тела. Видели смо како светлос-



не представе у храму Свете Софије имају своју моћ. Ово светло, као што је замишљено од стране архитеката Свете Софије, има за циљ да „поплави“ Храм, да се спусти са куполе и сусретне ону светлост која долази са прозора на западу, северу и југу Светог Храма, откривајући да је Христос, Премудрост Божија, Светлост која просвећује свет. Ова светлост обасјава свет и испуњава га својим присуством. То показује сврху нашег постојања, које ће се обасјано светлошћу Христовом и просвећено Премудрошћу Божијом показати у пуноћи свог назначења. Оно што је написано у тексту Свете заједнице Свете Горе, који смо раније цитирали, о Светој Софији је изванредно и од великог значаја: „Уласком у Свету Софију осећате свим својим бићем шта значи *нова твар*, а ви постајете непомици. Сви описи које сте чули нестају, баш као што звезде нестану када Сунце излази. Ви постајете сведок

на њих дајући златни сјај који би преплавио простор, чинећи да и мермер светлуца. По тврдањама многих, ова грађевина је редак пример врхунског сакралног објекта. Материјал и све оно од чега је саграђена Велика Црква приближава човека Творцу и дивећи се њој ми се не дивимо ономе од чега је она направљена, већ ономе због кога је она саграђена. Света Софија обзнањује нешто веома важно, како се небо, Нестворена Реч, спушта тихо, мирно, скромно ка земљи, а затим се све створено враћа са Њим заувек у вечност. Када неко посматра Свету Софију изнутра види како се купола спушта кроз систем лукова ка земљи. Нестворена светлост стиже до утробе Земље и онда се поново уздиже. Светлост која испуњава простор чини све што се изнутра налази покретним и активним. И то успева захваљујући карактеристичном архитектонском обрасцу, као и систему мермерних облога које су

тајне оваплоћења Бога Логоса, Васкрсења, Вазнесења и Другог доласка. Доведени сте у други свет. Нешто величанствено, небеско, бесконачно и истовремено топло, људско и познато. Видиш како нешто огромно, тешко и неиздржљиво може бити подигнуто, уздигнуто и постати небеско, истовремено остајући на земљи. То је небеска визија са физичким оставрењем, која осветљава твоје биће. То није илузија да је земља постала рај, већ историјски догађај. Овде је потврђено како је Богородица она која је донела на земљу наш небески хлеб.¹⁹

У храму Свете Софије човек у архитектонском остварењу може прочитати орос Сабора у Халкидону. Може видети како је Христос у две природе несливено, неизменљиво, неразделено, неразлучно познат, тако да сједињењем није нарушена разлика природе, већ је сачувано својство сваке природе, које су сједињене у једно Лице и једну Ипостас – не у два лица раздвојеног или разделеног, већ Њега истог једног Сина Јединородног, Бога Логоса, Господа Исуса Христа, као што нам испрва (објавише) пророци за Њега, и као што нас сам Господ Исус Христос научи и предаде нам Символ Отаца. Можемо разумети зашто су представници кијевске Русије, када су ушли у Храм, остали безгласни. Они су били у могућности да посете друге земље и сусретну се са другим вероисповестима, али након сусрета са Светом Софијом није било простора за дискусију. Ево, рекоше, овде је рај на земљи. Разговори су постојали пре овог сусрета. Када су ушли у Велику Цркву, завеса ћутања отворила им је други свет. Овај Храм не припада само једном народу, већ он служи спасењу света. То није технички подвиг, већ богословски тријумф, небески дар и опипљив израз човекољубља Божијег, који сави небеса и сиђе (Пс 18, 9).

Овај величанствени Храм постао је модел за изградњу и именовање сличних храмова, мањих димензија наравно, у многим деловима Византијског комонвелта. Није згорег поменути неких од њих. У Солуну се налази чувени храм Свете Софије, који је по неким тврдњама саграђен у исто време као и Света Софија у Цариграду, за време владавине Јустинијана (527-565), па чак је и пројектован од стране истог архитекте, Антемија. Ипак, преовладава мишљење да храм је саграђен у последњој четвртини 8. века на већ постојећим „империјалним“ темељима. Чињеница је, међутим, да је Храм изграђен у част Христа који је Премудрост Божија и да има много заједничког са храмом Свете Софије у Цариграду. Такође, вредан помена је и храм Свете Софије у Кијеву, чувена и значајна грађевина саграђена у 11. веку. Ту је храм Свете Софије у Бугарској, који је саграђен у 12. веку, а налази се у граду Софији, који је добио име по храму.

У оквиру ове перспективе, храмови Свете Софије који се подижу широм васељене показују жељу хришћана да буду достојни наследници хришћанског Ромејског царства, као и да желе да следе културну традицију коју Света Софија изражава, али изнад свега желе да се сједине са Премудрошћу Божијом, Христом и да буду обасјани и окупани Његовом нествореном Светлошћу. Као што је написао Прокопије у претходно цитираном делу *О грађевинама*: „Кад год човек уђе у ту Цркву да се помоли, одмах схвати да је то дело тако дивно начињено уз Божју помоћ, а нипошто

људском моћи или вештином. Стога се његов дух уздиже према Богу.“²⁰ Ове сажете речи чувеног историчара описују разлог, сврху градње и постојања, као и значај Велике Цркве.

(наставиће се)



напомене:

¹ G. Florovsky, „The Hagia Sophia Churches“, у: *Aspects of Church History, vol. 4 of the Collected Works*, Maura, 1975, 132.

² Исто, 133.

³ *Књига Премудрости Соломонове*, превод са грчког: митрополит др Амфилохије Радовић. Преузето са интернета 18. 5. 2015. http://avva.faithweb.com/premudrosti_solomonove.html

⁴ В. С. Соловьев, *Смысл любви*, Москва, 1991, 99–103; 109.

⁵ П. Флоренски, *Стуб и тврђава истине 1*, Београд, 2008, 242.

⁶ С. Н. Булгаков, *Ипостась и ипостасность*, Москва, 2001, 363–364.

⁷ Исто, 365.

⁸ Одлуке московске Патријаршије бр. 35 од 24. августа 1935. године и Епископског савета РЗЦ од 17/30. октобра 1935. године у вези са јеретичким учењем С. Н. Булгакова могу се прочитати на: <http://pravoslavrazgovor.mirtesen.ru/blog/43848054260/Ereticheskoe-uchenie-o-Sofii-Premudrosti-Bozhiey>

⁹ Свети Никола Кавасила, *О животу у Христу*, Нови Сад, 2002, 86.

¹⁰ Florovsky, исто, 131.

¹¹ Кондак, глас 8. Овај кондак је вероватно написан у време императора Ираклија, тачније 626. године приликом ослобађања Константинопоља од најезде Персијанаца и Авара. Овоме у прилог иде синаксарна белешка у Посном триоду (у служби суботе пете седмице Великог поста – када је дан чинопоследовања Акатиста Богородици), ову химну су први пут слушали, стојећи, Цариграђани након избављења од аварско-персијске опсаде града после чега је он добио овај назив. Аутор ове „несједалне песме“ посвећене Пресветој Богородици („Возбраној Војеводје...“) је или монотелитски патријарх Сергије (610-638) или Георгије Писидијски, хартофилакс цркве Свете Софије. Неки научници, пак, сматрају да је патријарх Фотије (9. век) спевао ту песму приликом продора Руса на југ.

¹² Holy Community, *Mount Athos and the Education of our Race*, преузето са интернета 30. 5. 2015: <http://www.inathos.gr/athos/en/>

¹³ С. Kalokyris, *The Temples of the Wisdom of God and the Introduction of the Time of their Celebration*, Brookline, 1971, 41.

¹⁴ А. Massavetas, *Going Back to Constantinople Istanbul: A City of Absences*, Athens, 2007, 205.

¹⁵ Исто.

¹⁶ Procopii Caesariensis opera omnia, *De aedificiis, vol. II, vol. IV*, ур. J. Haury, G. Wirth, Leipzig, 1963, 1964, 13.

¹⁷ Исто.

¹⁸ *Повијест минулих љета или Несторов љетопис*, Београд, 2003, 48.

¹⁹ Holy Community, исто.

²⁰ Procopii, Исто, 17.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ПРОСЛАВА ВАСКРСА У КРАГУЈЕВЦУ

Уз појање васкршње стихире: „Воскресеније Твоје Христе Спасе...“ и брујање звона Саборне цркве, уз упалене свеће, отпочело је свечано Васкршње јутрење, које је предводио Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован са свештенством саборног храма и мноштвом верника града Крагујевца.



Велики благослов за вернике Епархије шумадијске био је долазак Благодатног огња, који је ове године, са благословом Патријарха јерусалимског Г. Теофила и Патријарха српског Г. Иринеја, пренет из светог града Јерусалима у српску престоницу, а затим и у остале епархије наше Цркве. Владика Јован је изнео пламен Огња мало пре поноћи, и поделио га са верним народом. Благодатни огањ су у Београду благословом Владике Јована преузели свештеници саборног храма Срећко Зечевић и Рашко Стјепановић.

По завршеном јутрењу, уз речи Васкршњег тропара: „Христос Васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи и онима који су у гробовима живот дарова“, почела је Света Архијерејска Литургија, коју је служио Његово пресовештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење братства Саборног храма и архијерејског намесника крагујевачког Рајка Стефановића и ректора Богословије Свети Јован Златоусти, протојереја ставрофора Зорана Крстића. Радост Васкршње Литургије употпуњена је када је на предлог Преосвећеног Владике Јована, Свети архијерејски синод одликовао Радишу Пљакића, заједно са његовим сином Миомиром и супругом Јованком, орденом Светог Саве другог степена. Орден је у Саборном храму уручио Владика Јован.

Свечаној васкршњој Литургији присуствовао је велики број верника, међу којима и председник Црквене општине Мирослав Брковић. Васкршњу посланицу је прочитао јереј Срећко Зечевић. После Литургије у двору Епископа шумадијског свештенство града Крагујевца и гости упутили су честитке Епископу Јовану уз радосни васкршњи поздрав: Христос Васкрсе, Ваистину Васкрсе!

СВЕШТЕНИЦИ ПОСЕТИЛИ ОДЕЉЕЊЕ ОНКОЛОГИЈЕ КЛИНИЧКОГ ЦЕНТРА У КРАГУЈЕВЦУ

Благословом Његовог преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, свештеници крагујевачког и лепеничког намесништва у данима Васкршње радости посетили су оне којима је ова врста посете заиста потребна.

Након обраћања протојереја Бојана Димитријевића пацијентима и особљу изведен је програм на дар храброј публици.

Програм су извели ученици основних и средњих школа који су својим знањем и умећем представили шта значи вера посведочена делима. Уз духовну димензију празника која је дарована кроз природу, даровано је и скромно послужење у виду васкршњих јаја, воћа, сокова, колача и свега онога што је примерено за ово одељење. У радости састанка, молитве, разговора и обостране радости растали смо се са нашим домаћинама имајући на уму речи апостола Павла: „Чинити добро да нам не досади“. (Гал 6, 9).

Срђан П. Тешић, јереј

ПОСЕТА СВЕШТЕНИКА ГЕРОНТОЛОШКОМ ЦЕНТРУ

Радост највећег хришћанског празника Васкрса, крагујевачки свештеници поделили су са болеснима и старима сведочећи хришћанску истину да ако учинисмо неком од Христове „мале браће“, Господу учинисмо.

Трећег дана Васкрса свештеници Лепеничког намесништва су посетили Геронтолошки центар. Дружећи се са старима и немоћнима узели су молитве Васкрсом Господу за милост, живот, мир, здравље и спасење свих присутних на овом сабрању. За потребе празничне трпезе свештенство је у наведеној институцији припремило стотинак obroka који су подразумевали све оно што се у једној породици може наћи на славској или празничној трпези, затим велику количину сокова, воћа, торти, а за потребе укрељења корисника овог центра у тренуцима одмора донирана је велика количина кафе, шећера, чаја...

Највише труда у овој хуманитарној акцији показао је протојереј Бојан Димитријевић, парох маршићански који је све прецизно, тачно и са љубављу организирао, али како је сам истакао он је само координатор ове акције коју је извело свештенство поменутих Намесништава.

Отац Бојан је обећао и у будућем времену много хуманитарних активности, у КЦ Крагујевац и школи за децу са посебним потребама „Вукашин Марковић“.

Културно уметнички програм припремили су и извели ученици ОШ 19. Октобар из Маршића, ученици Музичке школе са својим вероучитељем Предрагом Обровићем и Марија Радојевић, професор у Музичкој школи и диригент хора Свети Симеон Мироточиви.

Хуманост показана кроз љубав према ближњима и јесте највећа хришћанска врлина јер нам Господ заповеда да љубимо једни друге и да ће се једино по томе познати да смо Његови ученици.

Милић Марковић, протојереј

СЛАВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

У петак 17. априла, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у цркви Светог Преображења Господњег у Смедеревској Паланци. Повод за ово литургијско сабрање било је прослављање Источног петка, славе Епархије шумадијске. Епископу су саслуживали протојереј ставрофор др Зоран Крстић, архијерејски намесници и пет ђакона. Овом приликом Преосвећени Владика је одликовао чином протонамесника јереје Бранислава Матића, Немању Младеновића, Дејана Шишковића, Миломира Васиљевића, Остоју Пешића, Александра Петровића, Драгана Икића, Младенка Голића и Сашу Антонијевића.



Након прочитаних Јеванђеља, Владика Јован је беседом подсетио присутне на Божанску Светлост коју ових дана прослављамо, Светлост која је разагнала таму греха и смрти, Светлост која нас избавља из мрака, Светлост из гроба Господњег, Светлост животодавног Господа, Светлост Васкрсења Христовог, која нам не даје да заспимо. Зато је празник Васкрсења највећа радост, победа живота над грехом и смрти. Цитирајући Светог Пајсија Светогорца, да једна чиста добра помисао има већу моћ од било ког подвига, Владика нас подучава да не можемо сагледати и осетити радост Васкрсења Христовог ако не очистимо свој ум. На данашњи дан сећамо се спомена на чудо Богородичино над извором који постаје лековит, али он је лековит по мери човекове вере. Богородица је Извор живе воде која нас укрепљује својим молитвама. Она је Извор који нас приводи Христу и животу вечном. Нама је потребно Њено заступништво пред Богом, јер Она је мајка свих нас, а Њено крило је широко и у њему има места за све нас, за сваког хришћанина.

После причешћа Епископа, Светој Чаши приступио је велики број свештенослужитеља и верног народа, а на крају Свете Литургије пререзан је славски колач. Заједничка радост настављена је за трпезом љубави.

Слободан Савић, ђакон

ЛИТУРГИЈСКО ОКУПЉАЊЕ У МОНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ И ОСВЕЋЕЊЕ КРСТОВА ЗА НОВОПОДИГНУТУ ЦРКВУ У НАДРЉУ

У светли четвртак 16. априла, када Црква Божија прославља Преподобног Никиту Исповедника, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Каленићу. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.



Светој Архијерејској Литургији присуствовао је велики број верника, који су се сјединили са Васкрслим Господом у Светој тајни причешћа.

Након прочитаног Јеванђеља верницима се обратио преосвећени Владика Јован, и нагласио да је вера најважнија наука, јер нас учи како се човек опредељује за Бога и како духовно сарађује са Богом. Преосвећени је истакао важност Васкрсења Христовог и радости поводом празника, јер је зло побеђено.



По завршетку Свете Литургије уприличен је пријем званица, а затим и гозба љубави, коју је припремило сестринство манастира Каленић на челу са настојатељицом игуманијом мати Нектаријом.

Истог дана, у поподневним часовима Епископ Јован је посетио цркву Преподобне Параскеве у изградњи у селу Надрљу и том приликом осветио крстове за новоподигнуту цркву.

У својој духовној поуци преосвећени Владика је подсетио окупљене вернике да је њихова црква добила круну, а то је крст.

После освећења крстова уприличена је трпеза љубави коју је припремио ктитор цркве Мирослав Савић са надлежним свештеником Гораном Стојановићем.

Слободан Савковић, јереј

СВЕТА ЛИТУРГИЈА У ТРНАВИ КОД КРАГУЈЕВЦА

У Томину недељу, 19. априла, када Црква прославља Светог Евтихија Цариградског, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у цркви Светог пророка Илије у Трнави код Крагујевца. Епископу су саслуживали свештеници шумадијске епархије.

Окупљени верни народ на Светој Литургији молитвено је присуствовао одликовању правом ношења напрсног крста протојереја Слободана Богојевића од стране преосвећеног Владике Јована који је овом приликом похвалио свог свештеника за вишедеценијско старање о Цркви, али га је и подсетио да је дужан да исте резултате постиже и на мисионарском пољу у својој парохији; да се одликовањем не горди, већ да му оно служи као подстрек у даљем деловању.

Црква Христова постала је богатија за још једну душу живу, јер је у своје окриље примила новопросвећену слушкињу Божију Софију, кћерку тополског ђакона Уроша Костића и његове супруге Драгане. Преосвећени Владика Јован благоизволео је призвати Духа Светога да сиђе на ово чедо и уведе га у бању поновног рођења.

Након прочитаних зачала из Јеванђеља, Владика се верницима обратио надахнутом беседом којом је истакао

значај вере рекавши да је вера најкраћи пут до Бога. Све је могуће онима који верују, јер где је вера ту су и остале врлине којима се духовно изграђујемо. Вером себе исправљамо; савест чистимо вером кроз исповест и покајање. Вера нас ослобађа од нас самих и тиме нас целе предаје Богу живоме на управљање. Позвани смо да сваки дан проведемо у вери и молитви, духовно се хранећи порукама и поукама Светог Писма. Свесни своје огреховљености, недостатака и слабости, завапимо Богу попут оца из библијске приче који моли: Верујем Господе, помози моме неверју!

Током Свете Литургије Владика је пререзао славски колач и честитао крсну славу свечарима Драгомиру Јаковљевићу и Драгомиру Прокићу, који су у сарадњи са трнавском црквеном општином уприличили трпезу љубави.

Урош Костић, ђакон

ОСВЕЋЕЊЕ ТЕМЕЉА ЗА НОВУ ЦРКВУ У БУКОВИКУ КОД АРАНЂЕЛОВЦА

У недељу Томину, 19. априла, преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован је у поподневним часовима осветио темеље за нову цркву која се гради у Буковику код Аранђеловца, а која ће бити посвећена Светом Архангелу Михаилу. Ова црква се гради у центру села, на имању Косане Видојевић, која је поклонила плац за подизање Дома Божијег.



У присуству великог броја мештана, Владика Јован је у темељ положио три камена темељца и повељу о подизању храма, а на крају чина освећења пожелео свима слоге и успеха у великом делу подизања заједничке куће, у којој ћемо Бога прослављати. Владика је нагласио да су цркве свуда потребне, јер се у њима са Богом сусрећемо и сједињујемо у Светој Литургији, што и јесте смисао наше вере и свих наших трудова.

Након Владикине беседе, подељене су Архијерејске грамате захвалности предузећима „Gest d.o.o.“ и „Arhiplan d.o.o.“ из Аранђеловца и Милошу Грујићу, као и орден Војда Карађорђа донатору земљишта Косани Видојевић из Буковика.

Ово сабрање је завршено заједничком трпезом љубави, коју су уприличили чланови ЦО Буковичке са надлежним парохом протонамесником Браниславом Боротом.

Александар Миловановић, јереј

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МИРОСАЉЦИМА

У суботу, 25. априла, када наша Црква прославља Преподобног Василија Исповедника, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у цркви Светог Николе у Миросалцима, намесништво Колубарско-посавско. Епископу је саслуживало монаштво и свештенство шумадијске епархије.

Пре почетка Литургије Владика Јован освештао је палионицу за свеће. Овом приликом Шумадијски Првојерарх одликовао је пароха миросалачког, јереја Зорана Ивановића, чином протојереја, напоменувши да се одликовања у Цркви не дају на гордост, већ на смирење и подстрек за још већи труд и жртву и усрдније служење Господу.

Тумачећи јеванђељску причу о чудесном умножењу хлеба Владика је рекао како се из срцаца оних који су присуствовали овом догађају отело: „Ово је пророк који је требало да дође на свет.“ У том чуду су препознали Спаситеља и Месију којег је човечанство већ хиљадама година очекивало. Оваплоћењем, рођењем, распећем, васкрсењем, вазнесењем и послањем Духа Светог на своју Цркву, Господ је утешио род људски кроз све векове и у свим поколењима. Наше спасење почиње у овом свету. Из овог света упловљавамо у онај вечни живот само ако смо се укрцали у лађу спасења, а то је Црква Божија, која нас у овом животу штити од свих недаћа и уводи у Царство небеско.

Архијерејском Граматом признања Преосвећени је наградио Радисава Живановића и Дејана Димитријевића, из Миросалца, за ревност и љубав према цркви Светог Николе у Миросалцима.

Литургијско славље настављено је за Трпезом љубави коју је за окупљене припремио парох миросалачки протојереј Зоран Ивановић.

ПРОСЛАВЉЕНА ЦРКВЕНА СЛАВА У ВИНЧИ

Дана 26. априла, када Црква прославља Светог свештенумученика Артемона Лаодикиског, а уједно и у недељу посвећену женама Мироносицама, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је свету Литургију у Винчи, у цркви посвећеној управо овим светим женама. Епископу су саслуживали свештеници шумадијске епархије.

Светој Литургији и обележавању храмовне славе присуствовао је велики број верника којима се преосвећени Владика обратио надахнутом беседом о вери и васкрсењу. Васкрсење је срж наше вере, а Христово васкрсење је најава нашег васкрсења које ће се десити ако живимо у вери и заједничаримо у љубави са Богом и ближњима. Човек не може тврдити да воли Бога којег не види а да притом не воли човека којег види, јер се до Бога преко ближњег долази. Владика је истакао и значај жена у божанском суделовању, подсетивши на њихову храброст, снагу, одважност, спремност на жртвовање, о чему и Свето Писмо сведочи. Епископ је вернике подсетио и на то да народ долазећи на свете Литургије и узимајући учешћа у њима гради храм Божији.

Преосвећени Владика Јован благоизволео је одликовати Архијерејском граматом захвалности Љубомира Радовановића и Тихомира Радовановића који су протеклих година несребнично помагали изградњу цркве у Винчи и постарали се да она добије данашњи изглед.

Након свете Литургије и чина резања славског колача уприличена је трпеза љубави.

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МЛАДЕНОВАЧКОЈ ЦРКВИ

Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је 2. маја, када наша Црква прославља Преподобног Јована Ветхопешчерника, Свету Архијерејску Литургију у цркви Успења Пресвете Богородице у Младеновцу. Епископу су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Свечани тон богослужењу дао је појачки састав „Дамаскин“ из Београда.

У својој беседи која је уследила након прочитаног Јеванђеља Владика је подсетио на важност љубави у нашим животима. Љубави не само као емоције, већ као начина живота. С обзиром на то да је у току Литургије обављено

крштење Василија, сина младеновачког свештеника Марка и професорке Наташе Јефтић, Владика је нагласио важност активног живота у Цркви испуњеног Светим Тајнама. Владика је подсетио на речи Светог Јована Златоустог да су деца као сунђер и да морамо пазити шта горовимо и шта чинимо пред њима, јер ће она то опонашати. У Цркви морамо да се трудимо да узрастамо до мере раста Христовог, од тренутка крштења до краја овоземаљског живота. Тај пут није лак, али је спасоносан.



Након Литургије, због изузетних заслуга приликом обнове младеновачког Храма, подељене су епархијске Грамате признања председнику Градске општине Младеновац Дејану Чокићу и власнику предузећа „Стублина“ из Стојника Радовану Милојевићу, као и епархијске грамате захвалности власнику млекаре „Границе“ Драгану Вукадиновићу и Хаџи Драгослави Милојевићу.

СЛАВА МАНАСТИРА ЛИПАР

У навечерје празника Светог Великомученика Георгија и празника Преполовљења, у манастиру Липар, свечаним празничним бденијем началствовао је преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење архимандрита Серафима Божића, игумана манастира Денковац, протојереја ставрофора Зорана Крстића, јеромонаха Онуфрија Вранића, јереја Рашка Стјепановића и протођакона Ивана Гашића.



Бденије и Свету Литургију улепшали су својим појањем професор Немања Старовлах и ученици Крагујевачке Богословије.

На крају празничног бденија Владика Јован је произвео у чин игуманије настојатељицу манастира Липар, монахињу Тавиту.

Славску вечеру и ручак припремио је са својом породицом Мирослав Брковић, ктитор манастира.

На дан манастирске славе Светом Литургијом началствовао је архимандрит Серафим, игуман манастира Денковац.

ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ У ЈАГОДИНИ

У недељу Раслабљенога, 3. маја, Његово преосвећенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Јагодини.

Епископ Јован је благоизволео рукопроизвести Николу Љубисављевића, студента теологије, у чин чтеца. Препознавајући залагање пастира на њиви Господњој и њихову несребичну љубав, Преосвећени Владика је благоизволео истаћи за пример другима: јереја Александра Гајића достојанством протојереја, а јереја Дејана Ђорђевића и јереја Бобана Сеновића чином протонамесника. Овом приликом Владика је поучио свештенике да Црква одликовања не даје на гордост, већ као подстрек за даљи рад.

Црква Христова постала је богагија за једног члана, јер је у своје окриље примила новопросвећеног слугу Божијег Алексеја, сина јагодинског ђакона Далибора Нићифоровића и његове супруге Марије. Преосвећени владика Јован благоизволео је призвати Духа Светога да сиђе на ово чедо и уведе га у бању поновног рођења.



Након прочитаних зачала из Јеванђеља, Преосвећени Владика се верницима обратио надахнутом беседом у којој је повезао воду из „бање милости“ са водом у Светој Тајни Крштења. Вода коју је анђеоло једном годишње усталасавао и која је исцељивала од сваке болести, јесте вода крштења. Речи Јеванђеља „немам човека“, јесу речи које нас позивају да се ми хришћани спасавамо једино преко другог, односно заједнице.

По Светој Литургији Преосвећени Владика је у разговору са братством храма дао даља упутства везана за тренутне радове у храму, а затим је љубављу и трудом породице Нићифоровић уприличена трпеза љубави.

Милан Ђорђевић, презвитер

СЛАВА ПРИПАДНИКА ПРОТИВТЕРОРИСТИЧКЕ ЈЕДИНИЦЕ У БАРАЈЕВУ

Дана 7. маја, обележена је слава Свети Великомученик Георгије у бази Противтерористичке јединице (ПТЈ) у Липовици код Барајева. Десет година, колико постоји ова јединица као самостална формација у оквиру полиције и која од тада обавља најодговорније задатке у држави, непрекидно прославља и свог заштитника Светог Георгија.



Прво је уследио почасни поздрав министру полиције Небојши Стефановићу уз интонирање химне Боже правде. Затим је Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован обавио обред резања славског колача, уз саслужење свештеника архијерејског намесништва беланичког.

У поздравној речи Владика је нагласио личност Светог Георгија као прави пример за све припаднике јединице. Он је својим животом сведочио истинитост хришћанског живота и угледао се на Господа, а тако смо дужни и ми да чинимо.

После тога је уследила поздравна реч команданта јединице Милоша Маћеша и министра полиције Небојше Стефановића. На прослави је одликован за десетогодишњи рад командовања овом јединицом њен бивши командант, а садашњи командант Жандармерије Горан Драговић. На крају је уприличено послужење за званице.

ЂУРЂЕВДАН ПРОСЛАВЉЕН НА ОПЛЕНЦУ

У цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу, задужбини династије Карађорђевића, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију и заједно са Његовим Краљевским Височанством Принцом Александром Карађорђевићем и верним народом прославио храмовну славу Ђурђевдан.



Владика Јована дочекала су многобројна деца из Тополе као и најмлађа међу њима, шестомесечна Ана, коју је кроз Свету тајну крштења Епископ Јован увео у окриље Цркве. Овом свечаном чину присуствовала је и бака мале Ане, професорка Марија Ракоњац, која је са својим опленачким хором употпунила радост и светост ове и Евхаристијске тајне.

Владика се верницима обратио беседом о победи добра над злом, љубави над мржњом, истине над лажи. Свети Георгије је ђавола и цара Диоклецијана победио не оружјем и високим војним положајем на којем је био, већ именом Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа. Победио је спољашње зло јер је претходно победио у себи унутрашње зло које је сваки хришћанин дужан да победи; и победиће га уколико буде неговао добро, а то добро је љубав Христова. Нас Господ неће питати шта су нама други чинили, већ ће нас питати како смо се ми према другима опходили, шта смо чинили, али и шта нисмо урадили а могли смо.

Након резања славског колача и по свршетку свете Литургије, краљевски пар Александар и Катарина Карађорђевић уприличио је трпезу љубави после које је уследила заједничка посета директору и медицинском особљу Дома здравља у Тополи којима је уручен поклон Фондације Принцезе Катарине Карађорђевић.

Урош Костић, ђакон

СЛАВА ЦРКВЕ У БРЕСНИЦИ

У суботу 9. маја, када Црква прославља Пренос моштију Светог Јоаникија Девичког, Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница.

Беседећи врном народу окупљеном на Светој Литургији у Бресничкој цркви, Владика Јован је истакао да је Бог своје светитеље прославио и овенчао непролазним венцем живота и подарио им да буду посредници између нас и Њега. Такав је био и Свети Јоаникије који је живео када се над српским царством надвила тама. Он је храбрио народ да не малакше вером и да се не одваја од Христа. Зато што је духовна смрт страшнија од телесне, јер смо уколико духовно умremo и пре телесне смрти одвојени од извора живота, Господа и Спаса нашега Исуса Христа. Овај светитељ који је из нашега рода научио нас је да се не одвајамо из Тела Христовог из Цркве Божије. Велика је радост када имамо коме да се обратимо, јер диван је Бог у светима својим. Тамо где је Спаситељ, тамо је и спасење. Зато га свагда призивајмо јер је Он милостив, јер је Он љубав.

Након причешћа верних, Владика Јован је преломио Славски колач који је старањем протонамесника Драгана Васиљевића, који најурдније брине о Храму Светог Јоаникија Девичког, и протојереја Ђорђа Ђукановића, приредио домаћин славе Милун Арсић, власник ресторан сале „Свети Ђорђе“ у Бресници, чиме је више стотина верних наставило да прославља свог молитвеника пред Престолом Господњим, Светог Јоаникија Девичког, до касних поподневних часова.

Мирослав Васиљевић, протођакон

ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ У ВЕЛИКИМ ЦРЉЕНИМА

У четвртак, 7. маја, када наша Црква прославља Светог Саву Стратилата, Светог Саву Ердeљског и Светог свештеномученика Бранка, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светог апостола и јеванђелисте Марка у Великим Црљенима, намесништво Колубарско-посавско.



Епископу су саслуживали протојереј Светолик Марковић, гост из Жичке епархије, и свештеници епархије шумадијске.

У оквиру Литургије Владика Јован је крстио сина пароха великоцрљеначког, јереја Александра Глишића и његове супруге Јелене, малог Јакова.

У својој проповеди Владика нас је подсетио да је Свети Григорије Палама често понављао молитву: „Госпode просветли моју таму.“ Ово просветљење могуће је само у Цркви, у Литургији, Богом који нам се у њима открива и даје да се са Њиме сјединимо. Тај дар сада се дарује и малом

Јакову. Зато се са њим радује и небеска и земаљска Црква. Ова радост остаће само ако он и сви око њега посведочимо да смо у Светлости Христовој. Јер се нико не спава сам, већ је спасење могуће само у заједници.

Сабрање је завршено трпезом љубави коју је за окупљене припремио парох великоцрљеначки, јереј Александар Глишић.

ПРОСЛАВА ЦРКВЕНЕ СЛАВЕ СВЕТОСАВСКЕ ЦРКВЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Свечано прослављање храмовне славе цркв Спаљивања моштију светог Саве у Крагујевцу започето је празничним бденијем које је служио Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован. Предстојатељу евхаристијске пуноће Цркве божије у Шумадији саслуживали су свештеници Епархије шумадијске.



Благољепију и свечаности празничног бденија допринео је Немања Старовлах, професор у крагујевачкој богословији који је руководио појањем.

Након бденија Преосвећени владика Јован се обратио свом свештенству и вернима честитајући им храмовну славу. У својој краткој, али веома садржајној беседи владика је поучио све верне о значају који свети Саве има за наш род осврћући се на прокимен који смо могли чути „Диван је Бог у светима својим, Бог Израилев“. Владика Јован је нагласио: „Заиста је диван Бог који је прославио себе кроз своје свете и тиме прославио и њих. Стога следујмо пример светог Саве и ходимо путем светосавља“.

Старањем јереја Ивана Антонијевића, организован је богат културно-уметнички програм који је водио вероучитељ Предраг Обровић. У програму су учествовали дечији хор „Свети Сава“, КУД „Дукати“, као крагујевачки богослови. Након предивног културно-уметничког програма, приређено је послужење за све вернике.

Свечаном Литургијом на празник Спаљивања моштију светог Саве началствовао је протојереј ставрофор др Зоран Крстић, ректор крагујевачке богословије и професор Богословског факултета.

Послужење за све вернике било је организовано у порти храма, а свечани ручак за званице у хотелу „Ženeva lux“, где су их дочекали овогодишњи колачари, Радисав и Рајка Маринковић.

Милош Ђурић, ђакон

СВЕТА АХРИХЕЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ВУЧИЋУ

Верни народ живописног села Вучића надомак Раче крагујевачке на челу са својим парохом протојерејем Ненадом Савићем показао је своју љубав према Богу и Цркви дочекавши свог Архијереја Јована на празник своје црквене славе Светог апостола Марка.

Епископу шумадијском Јовану су у служењу Свете Архијерејске Литургије саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног Јеванђеља Владика Јован је одржао беседу коју је започео речима посвећеним апостолу и јеванђелисти Светом Марку навевши да је Свето Јеванђеље које је он написао иако најкраће веома садржајно. Он је помно слушао најближег ученика Господа Исуса Христа, светог апостола Петра који му је говорио о ономе што је Бог учинио за свет и то пажљиво записивао. Епископ Јован је затим објаснио да реч Јеванђеље значи радосну вест о рођењу Месије, јер је до његовог оваплоћења људски род живео у тамници, чак и гробници како каже свети Јустин Ћелијски. Владика је говорио и о Светом Писму. Оно је биографија Бога у овом свету. Бог нам је одговорио на сва питања у Књизи над књигама и зато Свето писмо свакодневно ваља читати и разумевати. На крају своје богонадахнуте беседе Владика је благословио присутни народ честитавши му храмовну славу.



При крају свете Литургије причестили су се присутни верници међу којима је било и пуно деце, а затим је извршен опход око храма и сечење славског колача.

Трудом колачара Мирослава П. Ђорђевића из Вучића, уприличена је трпеза љубави чиме је заокружено ово дивно духовно сабрање.

Горан Живковић, протонамесник

ЈЕЛЕОСВЕЋАЊЕ И ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ

У уторак, 12. маја, када Црква Божија прославља Светог Василија Острошког Чудотворца, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету тајну Јелеосвећења и Свету Архијерејску Литургију у манастиру Каленићу.



Епископу су саслуживали свештеници левачког намесништва и из других намесништва епархије шумадијске. Литургијско појање увеличали су млади гласови ђака богословије Светог Јована Златоустог из Крагујевца. Овим Светим тајнама присуствовао је већи број верника, који су се помазали освећеним јелејем и на крају Свете Литургије се сјединили са Васкрслим Господом кроз Свету тајну причешћа.

У духовној поуци преосвећени Владика је Јован објаснио окупљеним верницима да се оно најузвишеније у Цркви назива тајном, зато што се њој прилази са страхом, са вером, са осећањем да је то Божије и да Бог даје себе нама. Ни једна тајна се не може објаснити речима или научним доказима, она се доказује вером и делима. Бог је нама дао Свете тајне ради нас и нашег спасења јер жели да се сви спасемо. Он се оваплотио, страдао и Васкрсао ради човека и љубави према човеку.

По завршетку Свете Литургије уприличен је пријем званица а затим и трпеза љубави коју је припремило сестринство манастира Каленић.

Слободан Савковић, јереј

ПРОСЛАВА ЦРКВЕНЕ СЛАВЕ ВАЗНЕСЕЊА ГОСПОДЊЕГ У ЂУРИСЕЛУ

У четвртак, 21. маја, када Црква Божија прославља Вазнесење Господње – Спасовдан, у цркви Вазнесења Господњег у Ђуриселу свечано је прослављена храмовна слава.



Уз велики број окупљених верника ове парохије, а посебно деце, Светом Литургијом началствовао је протојереј ставрофор Радован Чанчаревић, уз саслужење протојереја Милана Живановића, протонамесника Александра Јовановића, јереја Дејана Марјановића и ђакона Милоша Ђурића.

Пригодну беседу одржао је протојереј Радован Чанчаревић, који је упознао вернике са значајем овог празника и нагласио да је ово тренутак када је људска природа кроз Христа узнешена до самога Бога. Похвалио је труд парохијана на досадашњем уређењу цркве и позвао их је да и даље наставе да раде и улажу себе у ову цркву, како би она достигла пуну славу која јој приличи.

Деца из Основне школе „Милоје Симовић“ која су активним учешћем на Литургији и културно уметничком програму после Литургије, допринела свечаности овога дана.

Рајко Сеновић, вероучитељ

ЦРКВЕНА СЛАВА ЦРКВЕ У ЕРДЕЧУ

У петак, 22. маја, литургијским благодарењем прослављена је храмовна слава цркве у Ердечу – Пренос моштију Светог Николаја епископа Мира у Ликији. На Светој Литургији начелствовао је високопречасни отац Саво Арсенијевић.

Беседу о значају Вазнесења Господњег као испуњењу пророчких речи, остварењу коначног значења целокупног

живота оваплоћеног Логоса међу нама и прославе људске природе коју је Син Вазнесењем својим поставио са десне стране Оца, произнео је јереј Владан Костадиновић. Том приликом је посебна пажња посвећена образу правоверја и чудотворцу Светом Николају и његовој одбрани вере да су Син и Отац једносушни. На крају беседе, указано је на љубав и бригу Свете Тројице према свим хришћанима света и старање за њих кроз икономију, а што се види у преносу моштију Светог Николаја у италијански град Бари у XI веку.

После причешћа верних уследила је литија око цркве и сечење славског колача. На позив пароха ердечког, протонамесника Слободана Бабића, литургијско славље је настављено трпезом љубави. Овогодишњи домаћин славе био је Никола Раденковић који је део славског колача предао следећем домаћину, Николи Радомировићу.

Владан Костадиновић, јереј

ЦРКВЕНА СЛАВА У МАНАСТИРУ ДРАЧИ

Дана 22. маја, када наша Црква прославља празник Преноса моштију Светог Николаја Мирликијског, литургијским сабрањем обележена црквена слава манастира Драча.



Служио је отац Серафим из манастира Денковац уз саслуживање неколико свештеника епархије шумадијске.

Молитвено сабирање улепшао је октет „Свети Роман Мелод“ својим певањем, а после резања славског колача беседу је одржао отац Серафим, који је истакао да треба живети по Божијим заповестима из Јеванђеља по којима је и Свети Николај живео.

Сестринство манастира на челу са игуманијом Јеленом приредило је трпезу љубави за верни народ који се окупио око ове древне светиње.

Рашко Стјепановић, јереј

СЛАВА СТАРЕ ЦРКВЕ У КРАГУЈЕВЦУ И ГРАДСКА ЛИТИЈА

На Духовски понедељак, 1. јуна, прослављена је храмовна слава задужбине кнеза Милоша Обреновића, цркве Свете Тројице у Крагујевцу. Литургијским слављем начелствовао је Епископ шумадијски Г. Јован уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

Литургијском благодарењу присуствовали су представници градских власти и управе које је предводио градоначелник, Радомир Николић, као и представници војске и полиције. Посебна радост представља и богослужбено учешће ученика Друге техничке школе који су се овом приликом и причестили.

Слово о празнику беседом је произнео јереј Владан Костадиновић који је наглашавајући значај Вазнесења Господњег као круне Његовог дела у телу, рекао да смо тек

Силаском Духа Светог разумели куда је оваплоћени Логос поставио нашу природу. Силаском Духа који од Оца исходи, а који је Син при Вознесењу обећао својим ученицима отворене су духовне очи да се позна Помазаник. Но, Свети Дух није мањи ни у чему од Оца и Сина. Свети Григорије Палама говори да Дух не само да се шаље, него и Сам шаље. По речима пророка Исаије: Дух је Господњи на Мени, Њега ради помаза Ме, да јављам добре гласе кроткима (Ис 61,1). (...) Дух дише где жели, па је тако просветлио и српског књаза Милоша да своју задужбину сагради овде, у Крагујевцу. Завршавајући своју беседу, отац Владан је нагласио да управо Духом Светим ми познајемо Свету Тројицу. Заједничарећи у евхаристијском слављу, ми постајемо једно остајући многи и тако благодаримо што смо удостојени да прослаavimo славу Милошеве цркве.

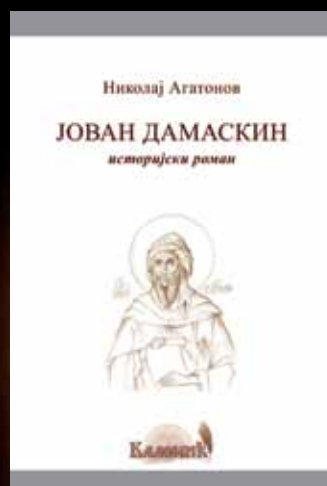
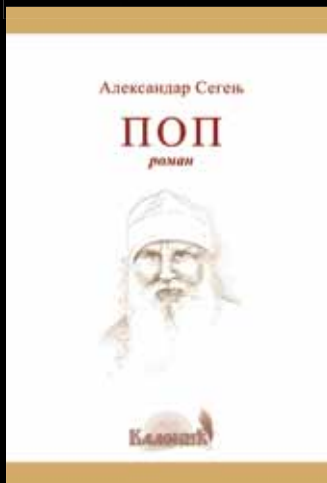
После причешћа верних уследило је ломљење славског колача. У 17 часова, по вечерњој служби, одржана је литија која је прошла централним градским улицама уз учешће верног народа Крагујевца, припадника војске, ватрогасца, комуналне полиције, Соколског друштва, друштва Свебор, друштва Смиље. Литију су предводили Његово преосвештенство Владика Јован и градоначелник Крагујевца, Радомир Николић. Након литије приређен је културно-уметнички програм.

Овогодишњи домаћин славе била Радмила Стојадиновић.

Владан Костадиновић, јереј



Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије



Негослав Јованчевић

СРПСКИ ПЕРИОД СВЕТОГОРСКОГ МАНАСТИРА СВЕТОГ ПАВЛА

На основу релативно богате историографске литературе на нашем језику која укључује и значајне изворе расуте у више публикација, може се поуздано тврдити да је током XIV и XV века угледна српска властeosка (и владарска) породица Бранковића, уз помоћ и неких других обласних великаша, стекла, обновом и градњом изнова, потпуна ктиторска права у светогорском манастиру Светог Павла. Прича о српском старању о овом манастиру подсећа и на чињеницу, данас недовољно истакнуту, да су српске владарске и племићке куће у дужем временском периоду, осим према Хиландару, показивале искрену бригу и о више других манастира на Светој Гори

Ако најранија историја постојања манастира Светог Павла, који се први пут у светогорским документима помиње почетком XI века, још није довољно расветљена, доба од времена његове потпуне обнове у другој половини XIV века од стране српске властеле, па до почетка XVIII века, када губи свој словенски карактер, разјашњено је захваљујући писаним изворима које су објављивали и коментарисали наши историчари, међу којима истичемо Ружу Ђук, Душана Синдика, Момчила Спремића, Гојка Суботића, Татјану Суботин Голубовић, Александра Фотића, Миахила Ст. Поповића, Љиљану Пузовић. Подстицај за ово наше подсећање на српски карактер Светог Павла настао је након упознавања са на нашем језику објављеном књигом византолога Михаила Ст. Поповића *Мара Бранковић, жена између хришћанског и исламског културног круга у 15. веку* (Академска књига, Нови Сад 2014), која је изворно написана на немачком (Висбаден 2010). У књизи је, уз коришћење модерне историографске методологије, описан узбудљив животни пут српске принцезе (кћерке деспота Ђурђа Бранковића),

турске царице (супруге турског султана Мурата II) и угледне, самосталне и од многих поштоване (па и Мехмеда II Освајача и

Бајазита II) хришћанке која је била меродавна посредница у компликованим политичким односима у време турског надирања у Европу и ктиторке важних православног светиња. У једном одељку је документовано представљена њена брига о Хиландару и Светом Павлу, из које се види да је она аутентичан настављач претходних задужбинара (наследни ктитор), али и неко ко ће се постарати да заштитници светогорских манастира и у наступајућим тешким временима остану млађи Бранковићи из Угарске, односно њихови рођаци у Влашкој и Молдавији.

Ако занемаримо врло развијену легендарну повест о Светом Павлу, долазимо до сада прихваћених научних резултата по којима је крајем X века братство светогорског манастира Ксиропотама у западном приобаљу атонског полуострва, које пресецају многобројне дубоке вододерне, засновало монашке насеобине које у једном тренутку стичу статус метоха матичног манастира. Вероватно настају још у време оснивача Ксиропотама, Павла Ксиропотамског, врло поштоване и за развој монаштва на Атосу заслужне личности. Нови манастир убрзо стиче независност, пошто је вероватно понео име основача. Иначе, о односу Ксиропотама и Светог Павла, па и имену овог последњег, односно првобитном посвећењу (Сретењу), празнику коме је данас посвећен, има много противречних докумената, од којих су неки – доказано – фалсификовани. У сваком случају, Свети Павле већ рано, у првој половини XII века, почиње да опада, тако да је према акту прота Исака из 1329. године, уз још неке манастире – „леш достојан суза богољубивих душа“.

Неразрешени и разграничењем оптерећени односи између ова два



међусобно повезана манастира, уносили су смутњу и у одређење тачног времена обнове Светог Павла, палог до ранга ћелије, од стране монаха Герасима Бранковића и Антонија Багаша, изданака угледних српских породица. Новија литература (Г. Суботић, „Обнова манастира Светог Павла у XIV веку“, *Зборник радова Византолошког института* XXII/1983) и поменута књига М. Поповића препознају да је обнова уследила између 1382. и 1385. године, а не шездесетих година XIV века, према ранијим наводима (П. Успенски, В. Ђоровић, Р. Грујић, Г. Острогорски). Суботић прелазак Светог Павла у српске руке прецизира на следећи начин: „око 1380. године старци Герасим и Антоније су добили – највероватније од прота Харитона – до-

да не буду потчињени и узнемиравани од монаха Ксиропотама; дужни су још да одржавају келију Архистратига са свим њеним правима и међама, као и скит Свете Ане (према Д. Синдик, „Српске повеље у светогорском манастиру Светог Павла“, *Мешовита грађа / Miscellanea*, књ. 6, Београд 1976). И поред прецизности, односно правне ваљаности овог документа, у неким светогорским актима са самог почетка XV века помиње се да је чак цариградски синод расправљао о споровима око међа Светог Павла са Ксиропотамом, али и манастиром Дионисијатом.

Као што смо видели из наведеног акта, монаси Герасим и Антоније су подигли храм, утврђење, келије и засадили виноград и баште, дакле реч је о обимним радовима. Међутим, стварни изглед и обим првобитно обновљеног манастира остао је непознат, јер је пола века доцније (1446/47) деспот Ђурађ Бранковић саградио или потпуно преиначио главну манастирску цркву посвећујући је Светом Георгију. Поред Светог Павла, српски деспот тада дарује и Свети Пантелејмон, Велику Лавру, Есфигмен, а Хиландару потврђује повеље својих претходника. И Ђурађова задужбина је нестала када је у приоду од 1839. до 1845. године подигнут данашњи католикон.

Бранковићи, последња српска средњовековна династија, уздизали су се током XIV века, упоредо са ширењем државе Немањића, којима су верно служили. Севастократор Бранко, по коме су понели име, био је намесник цара Душана у Охриду, док је његов отац Младен (родоначелник), жупан и војвод у време Милутина и Стефана Дечанског, господарио залеђем Дубровника. Недовољно су веродостојни извори да су водили порекло од Немањиног сина Вукана, јер су настали у доба када су били владари Србије. „У метежима који су наступили још за Урошевог живота, Бранковићи су се повукли на север, на своју косовску земљу, где су били њихови баштински поседи. Као стара и угледна го-

спода, поклањали су изузетну пажњу црквама и манастирима. Даривали су светиње, како у својој земљи тако и на Светој Гори. Чак, неки њихови чланови били су угледни светогорски калуђери. Пре свих, Никола Радоња, најстарији син севастократора Бранка, који је започео славну историју Бранковића на Светој Гори“ (М. Спремић, „Бранковићи и Хиландар (1365-1427)“, *Осам векова Хиландара, историја, духовни живот, књижевност, уметност и архитектура*, Научни скупови, књ. 95, САНУ, Београд 2000).

Славна историја Бранковића на Светој Гори и доба манастира Светог Павла као српског почињу са Николом Радоњом, братом Вука Бранковића, који након пострадања супруге (сестре краља Вукашина и деспота Угљеше) и деце у Охриду, напушта световни живот и постаје у Хиландару монах Роман (1364), односно великосхимник Герасим. Он је са сабратам Арсенијем Багашом ктитор манастира Светог Павла у којем проводи последњих десет година живота. Не помињући огромне заслуге што су Хиландар и други светогорски манастири од његових угледних рођака добили бо-

зволу да обнове стари манастир под Атосом, обавили потребне припреме и обезбедили новчана средства и прилоге у имањима од породица Бранковић и Багаш; отпочела је изградња, а после првих завршених послова прибављен је и данас изгубљен документ којим је манастир Ксиропотам признао права новог манастира; након извесног времена Ксиропотамци су се обратили за помоћ ктиторима Светог Павла и добили од њих сто унци сребра, што је оверио прот Доротеј, најкасније 1388.“

А на основу исправе прота Неофита из 1399. године, која личи на накнадни уговор о уступању Србима Светог Павла, односно разграничењу са Ксиропотамом, сагледавамо црквено-правни статус овог манастира: ктитори су посветили својој задужбини сву бригу, унапредили је и подигли многа здања – свети и божанствени храм, око њега утврђења и келије, затим винограде, вртове и друго што је потребно; добијају пуну слободу и власт, да је држе докле буде трајао њихов род, да келију имају своју, дограђује је и унапређују, сами се у њој одмарају од труда и ника-



гате поседе, о чему постоји значајна литература, истичемо да је Гарасимов углед на Светој Гори обезбедио да се сви Бранковићи након његове смрти 1399. године старају о Светом Павлу као свом породичном манастиру. Вредан је помена и податак из његовог животописа да је 1397. године свог брата Вука Бранковића сахрадио у Хиландару или Светом Павлу. Деспот Стефан Лазаревић је 1411. године помињао да у Хиландару постоје „ћелије герасимовске“.

Историографија је, на основу оскудних сведочанстава, утврдила да је други ктитор Светог Павла и његов први игуман Антоније (пре примања велике схиме Арсеније) био изданак угледне српске племићке породице Багаш која је уживала поседе у Врању и околини, односно брат Николе Балдована Багаша, који је женидбом постао господар града Воден, односно Едесе. Пре обнове Светог Павла живео је у Ватопеду. Као ктитор новог манастира, још у првим годинама његове обнове (1385), обезбедио је од свог брата Николе први велики поклон обновљеном Светом Павлу – стари манастир Богородице Месониотисе у близини Едесе.

„О томе је издао исправу, коју је, највероватније, саставио и написао лично монах Антоније. У њој се набрајају бројна села, виногради, млинови, куће, стока, рибари и знатлије у Водену, као и мали манастири и храмови са светим стварима. Био је то почетак стварања манастирског властелинства, чији се један део налази изван Свете Горе. Овом приликом манастир Светог Павла дарован је многим књигама и свим предметима које 'служе достојанству и украсу цркве'... Био је личност изузетне књижевне културе; забележено је да се бавио превођењем дела са грчког

на српски /

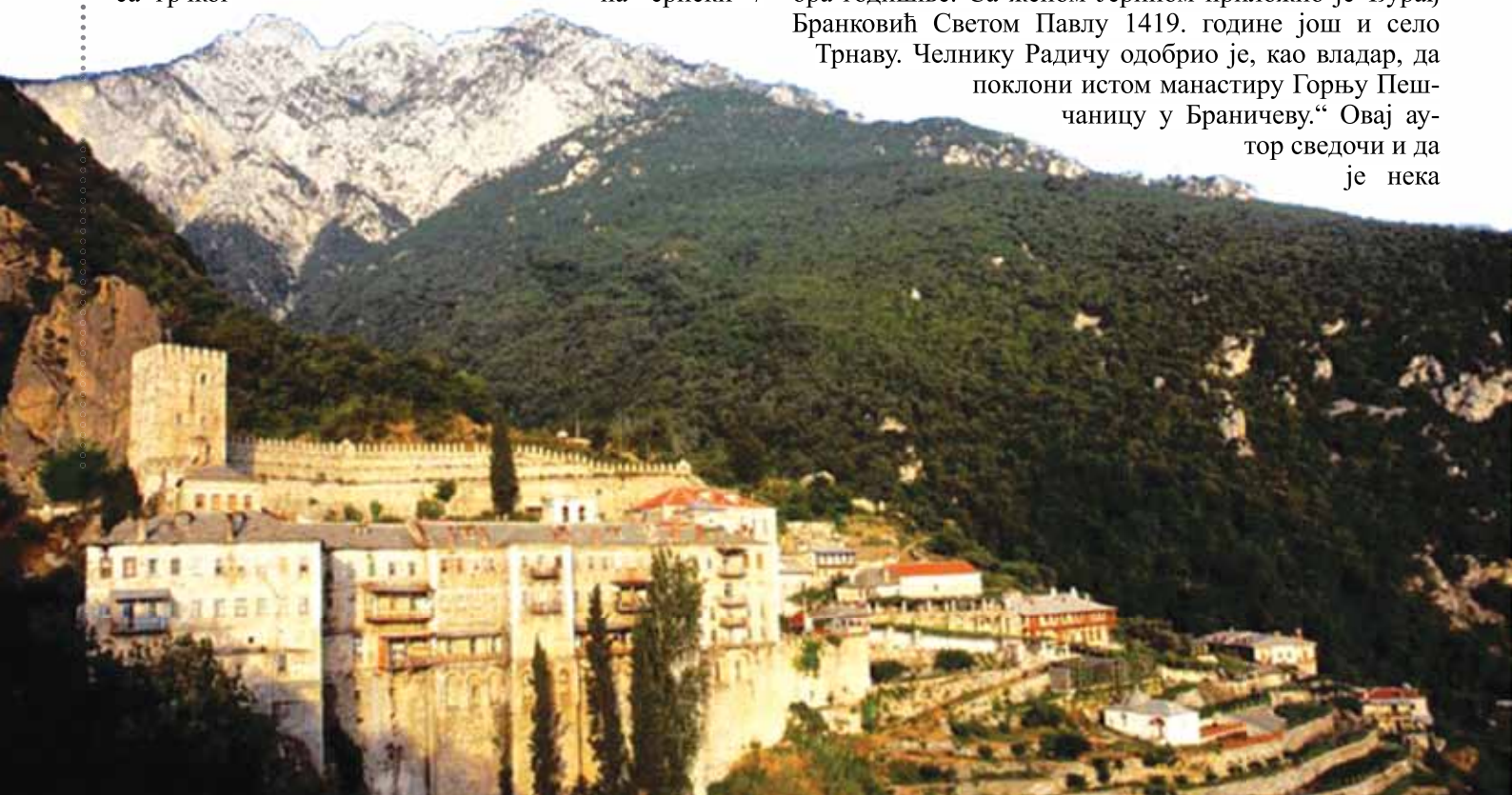
српскословенски/ језик“ (Љиљана Пузовић, „Библиотека манастира Светог Павла на Светој Гори...“, *Читалиште* 25, новембар 2014). Умро је, као светопавловски игуман, 1405. или 1406. године.

Пре него што је деспот Ђурађ Бранковић, као српски владар, средином XV века подигао нову главну манастирску цркву, синови Вука Бранковића (Гргур,



касније монах, Ђурађ и Лазар) и удовица Мара (кћерка кнеза Лазара), након битке код Ангоре, када се породица опоравља, издају Светом Павлу две даровнице које знатно увећавају властелинство овог сада потпуно српског манастира. У књизи В. Ђоровића *Света Гора и Хиландар* из 1941. године прилози Бранковића Светом Павлу су детаљније наведени: „Они су 1410. године дали село Кузмино на Ситници као спомен на свог члана Лазара, који је погинуо те године. Гргур Бранковић, с мајком и браћом, поконио је Светом Павлу 1413. године села Добрашевце у Дреници, Врањин До на Лабу, Патеј у Труповштици и уз то по 20 литара сребра годишње. Са женом Јерином приложио је Ђурађ Бранковић Светом Павлу 1419. године још и село Трнаву. Челнику Радичу одобрио је, као владар, да

поклони истом манастиру Горњу Пешчаницу у Браничеву.“ Овај аутор сведочи и да је нека





монахиња Макрина 1429. године Светом Павлу даривала цркву Светог Николе са келијама, воћњаком и виноградом која се налазила у Чичавици, у Стрелцу. И овде је неопходно учинити напомену да податке из старије литературе треба узимати са резервом јер су претежно секундарне природе, односно нису преузимани из критички издатих повеља, мада су и оне некад знале да буду фалсификоване.

Супарништво између Лазаревића и Бранковића ради доминације у још слободним српским земљама очитује се и кроз ктиторску делатност на Светој Гори – Лазаревићи, који задобијају превласт, окрећу се као ктитори важнијем Хиландару, док Бранковићи настављају да доминирају, по завету монаха Герасима, у Светом Павлу.

У причи о српском старању за манастир Светог Павла на Светој Гори највише простора би могло припасти периоду који је ограничен 1457. годином, односно повратком Маре Бранковић (удовице султана Мурата II и „помајке“ Мехмеда II и Бајазита II), након сукоба у породици после Ђурђеове смрти, на територије под контролом Мехмеда II, који јој дарује поседе у Жежеву недалеко од Сера и 1487. годином када умире. Имајући у виду да је овај период, захваљујући наведеној књизи М. Поповића, али и старијој литератури, расветљен стручном и детаљном научном методологијом, настојаћемо да Марин утицај на црквени живот Хиландара, Светог Павла и целе Свете Горе, па и на односе у поробљеној Васељенској патријаршији, поједностављено пренесемо. Њен двор у Жежеву подсећао је на онај из доба српске самосталности. Имала је своју канцеларију,

издавала је повеље и оверавала их печатом свог оца. Сматрала се наследницом српских владара.

Као готово једина самостална и донекле слободна наследница владарске породице, у средишту своје ктиторске бриге имала је манастире Свете Горе, па није чудо што српски родослови сведоче да је „она за монахе Свете Горе и друге манастире била као мајка“ (Љ. Стојановић, *Стари српски родослови и летописи*, Сремски Карловци 1927). У њеном старању о црквама и манастирима од 1469. године помагаће јој сестра Кантакузина, која ће успети, након боравка у Фурланији, да јој се придружи у Жежеву.

У Мариној првој даровној повељи од 21. маја 1466. године приходи од села Жежево и Мравинце после њене смрти треба да припадају српским светогорским манастирима, тако да три дела иду Хиландару а два Светом Павлу, а ради помена њеној баки Мари Лазаревић, родитељима Ђурђу и Јерини, браћи Гргуру (Герману) и Лазару, ујаку Томи Кантакузину, сестри Катарини Кантакузини и њој самој. Ово се изгледа није испунило због промена у турском законодавству које регулише власнички статус поседа. Уследила је и повеља из 1469. године у којој Мара „прва међу хришћанским племкињама, Деспина, ћерка Деспота“ сву своју покретну и непокретну имовину завештава Хиландару и Светом Павлу, поново у односу три према два. На овом месту ваља истаћи и да је веома ауторитативно на Високој порти посредовала поводом спора Хиландара и Зографа око неких пашњака, а да је нови султан Бајазит II, слично Мехмеду II, назива „моја мајка госпођа царица“ и „понос хришћанског народа, моја дадиља госпођа царица – нека је вечна њена честитост“, што речито сведочи о уважавању које је имала на турском двору. Тај високи статус је потврђен када су власти помогле, након њеног залагања, да манастир Светог Павла (њеним изузетно високим прилогом од 667 млетачких дуката) купи од Есфигмена један метох са торњем на превлаци која Атос повезује са копном Халкидикија. Ни на основу овако површног прегледа Марине задужбинарске делатности док је живела у Жежеву, није тешко закључити да се она у потпуности према светогорским светињама понаша као – *наследна ктиторка*, и то уз благонаклоност турских султана.

Није једноставна ни повест како је царица Мара такозвани Стонски доходак („Дубровачку св/иј/ећу“) преусмерила Хиландару и Светом Павлу. Реч је о обавези коју су од 1333. године преузели Дубровчани – да српском Светоархангелском манастиру у Јерусалиму годишње исплаћују 500 перпера зато што им је краљ Душан уступио Стон и Пељешац. Међутим, током XV века јерусалимски манастир почиње да пропада, а његови братсвеници прелазе на Свету Гору, чувајући традиције матичне обитељи и право на трибут из Дубровника. Повремено и незванично преусмеравање Стонског дохотка на светогорске српске манастире постало је још извесније и редовније од тренутка када су бригу о његовој исплати преузеле Мара Бранковић, а потом Катарина Кантакузина, уз отворену подршку османских власти. А није тајна да су након њихове смрти настале фалсификоване повеље које би „озваничиле“ преусмерење ових прихода на Свету Гору, које су Дубровчани, не увек радо и редовно, опет уз турски притисак, исплаћивали Светогорцима све до 1792. године.

Посебну наклоност Марке Бранковић према Светом Павлу илуструје предање, писмено забележено почетком XX века, да је она монасима даривала изузетно поштовану реликвију, Дарове Богомладенцу Света три краља – злато, тамјан и измирну. Чак је хтела и лично да их однесе, али на пола пута јавио јој се глас с неба рекавши да на Светој Гори влада једна друга царица, Мајка Божија. Она је после тога застала, помолила се и на том месту даровала светиње монасима манастира. За успомену на тај догађај монаси су управо на том месту подигли капелу која је била осликана представама овог догађаја. По мишљењу Михаила Ст. Поповића, неке индиције говоре о истинитости овог казивања, јер се Дарови Света три краља и данас налазе у манастиру, а пре тога су били у Стамболу, где их је запленио Мехмед II 1453. године. Ми подсећамо на поштовање које је освајач Константинопоља исказивао према жени свога оца, па можда није одолео њеној молби о уступању Дарова.

О томе како је српски карактер Светог Павла сачуван и након смрти Маре и Кантакузине (1491), податке налазимо у навођеном раду Љ. Пузовић: „Задужбину својих предака наставили су да помажу млађи Бранковићи и њихови сродници у тадашњој јужној Угарској, као и потомци у Влашкој и Молдавији. Деспотица Ангелина, заједно са синовима Јованом и Ђорђем, доделила је манастиру, повељом од 11. новембра 1495, годишњу помоћ од 500 златника. Влашки и молдавски владари, родбинским везама повезани са породицом Бранковић, нису се оглушавали о молбе светогорске заједнице и дарежљиво су помагали манастире... Поред румунских, манастир су помагали и руски велики кнезови, а потом и цареви. Великодостојници српске цркве, попут бечке-

речког, односно темишварског митрополита Михаила, с краја XVII века, старали су се о овој светињи.“ Извесно је да до краја XVII века српски карактер Светог Павла није довођен у питање, о чему сведочи и запис на *Паслтиру* у Библиотеци Јерусалимске патријаршије из 1661/62. године, у којем је проигуман Христифор посведочио да у посету Светом Гробу долази из „из манастира Светог Павла, велике лавре српске“.

Познат и често навођен путопис Руса Василија Барског, који је на Свету Гору путовао 1726. и 1744. године, показује како у првој половини XVIII века за светогорске манастире наступа „мрачно“ време у коме су оправка крова једне келије, набавка богослужбене књиге или исплата камате на дуг јеврејском зеленашу сматрају догађајима од великог значаја. Тада и Свети Павле материјално слаби, што је само један од разлога да долази до промене његовог етичког карактера, од срског ка грчком (Барски 1744. године у њему затиче само грчке монахе).

Сведочење о Светом Павлу и његовом скиту Свете Ане као значајним српским преписивачким центрима и њиховим богатим библиотекама је посебна прича о којој постоји меродавна литература. Само наводимо да је овде током XV или почетком XVI века доношено *Мирослављево јеванђеље* ради преповезивања. А из манастира Светог Павла је 1845. године Порфирије Успенски однео у Санкт Петербург дванаест драгоцених листова *Радослављевог јеванђеља*, док остали део кодекса никад више није пронађен. У вези са важним светопавловским рукописима је и горко сазнање о њиховом развлачењу и растурању током XVIII и XIX века, о чему документовано сведочи Љ. Пузовић у помињаном чланку.



КЊИГА О ЖИВОТУ И ДЕЛИМА НОСИЛАЦА ХРИШЋАНСКОГ ПРЕДАЊА

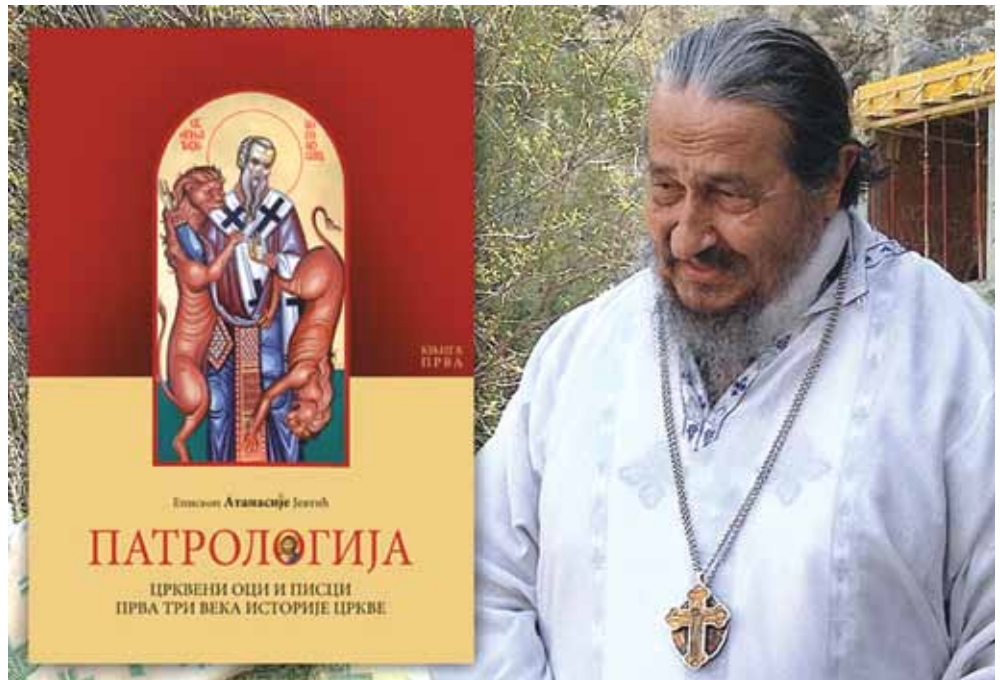
Епископ Атанасије Јевтић, *Патрологија*. Књига прва. *Црквени оци и писци прва три века историје Цркве*, Београд-Трбиње-Лос Анђелес 2015

Вест да је српска богословска мисао обogaћена књигом која ће допринети бољем „познавању историје Хришћанске Цркве, историје живог живота, и дела, и мисли, њених и наших Отаца и Учитеља“, неопходно је проширити подсећањем да је Епископ Атанасије (тада јеромонах и професор београдског Богословског факултета) још 1984. године објавио другу књигу *Патрологије (Источни Оци 4. и 5. века – од Никеје до Халкидона)*, која је била „први озбиљни, притом потпуно оригинални, патролошки преглед кључног периода историје светоотачке мисли и парадигма једног теолошког универзитетског уџбеника, у коме је теолог своју мисао артикулисао подједнако кристално јасним језиком као и историчар“, како у предговору нове *Патрологије* (књига прва) истиче Епископ Максим (Васиљевић), актуелни професор патрологије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Са овим новим патролошким прегледом, уз већ класични из 1984. читалац добија могућност да на нашем језику буде упознат са светоотачким (еклисијалним, аскетско-мистичним и филозофским) искуством од времена Апостолских ученика до Отаца чија је мисао утицала на халкидонске одлуке, које је анализирано уз примену високих академских критеријума, али уз примат још важнијег методолошког принципа у богословљу – „угледајући се на веру њихову, пошли смо њиховим путем ка Путу, Истини и Животу – Христу Богочовеку и Спаситељу човека и свега света“, што наглашава и сам аутор.

Прва књига *Патрологије* Епископа Атанасија најпре уводи читаоца у ранохришћанске текстове из времена Апостолских ученика (*Дадахи*, *Посланица Варнавина*, *Пастир Јермин*, *Посланица Диогенету*), односно у живот и учење Светог Климента Римског, Светог Игњатија Антиохијског, Светог Поликарпа Смирнског. Овај одељак, као и следећи, употпуњен је избором оригиналних текстова које аутор већ више деценија преводи на српски језик. Тако се у овом делу књиге налази драгоцен збирка ранохришћанских *Символа вере*. Издавамо и за данашњу теологију важан крштењски *Символ вере Антиохијске цркве* (крај II, почетак III века):

„Исповеда веру (новокрштени), говорећи: Верујем у Бога Оца, Сведржитеља, и у Јединородног Сина Његовог, Господа нашег Исуса Христа и у Духа Светога, и у васкрсење тела, и Свету Католичанску Цркву.“

Друго поглавље посвећено је хришћанским Апологетима, међу којима су највише простора добила Свети Јустин Мученик и Свети Мелитон Сардски. Уз објашњавање богословља Светог Јустина, Епископ Атанасије из *Апологије* доноси Јустинов опис ранохришћанске Литургије: „У дан звани сунчев (недеља), бива свих који бораве у градовима или се-

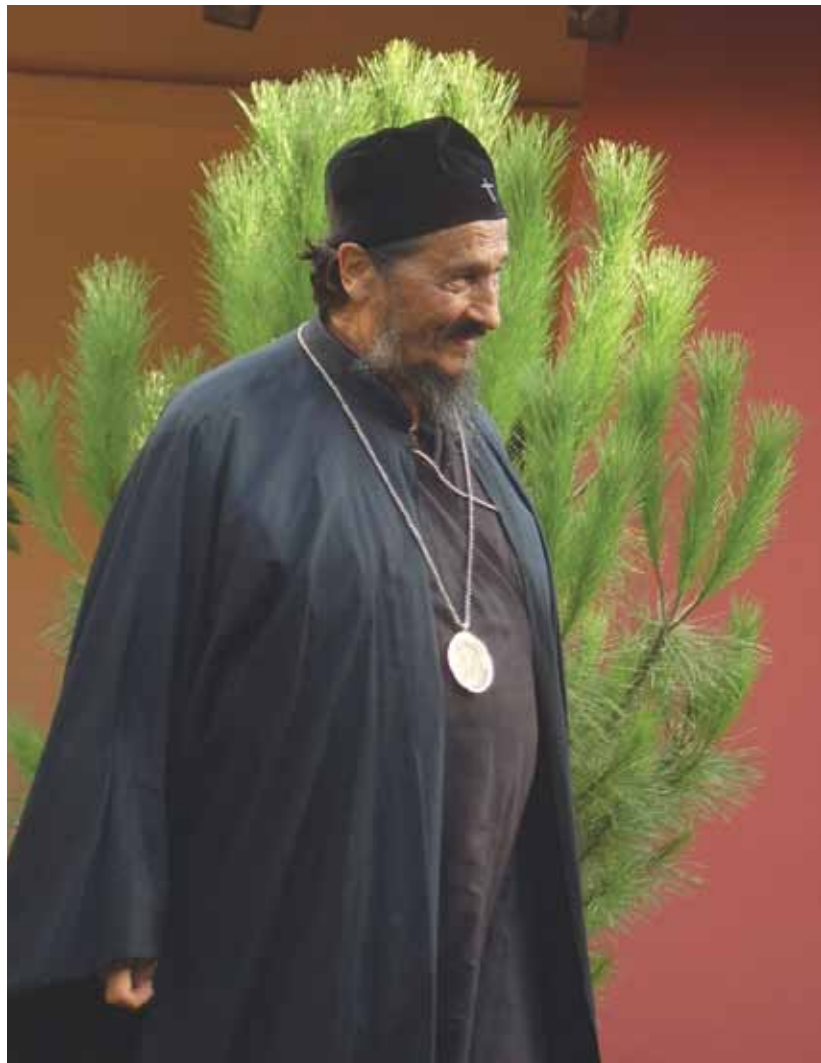


лима састанак на једно исто место, и читају се списи Апостола или списи Пророка, колико је могуће. Затим, када читач престане, Предстојатељ (Епископ) речју чини поучавање и призив на подражавање тих добрих речи и примера. Онда заједно сви устајемо, и молитве узносимо. И, како рекосмо, када ми престанемо са молитвом, доноси се хлеб, вино и вода, и Предстојатељ, такође, молитве и благодарења, колико може узноси, а народ у одговору пева: Амин. И бива раздавање од благодарених Дарова и причешћивање свакога, и отсућнима се шаље преко ђакона.“

Након указивања на допринос Светог Мелитона Сардског апологетској мисли, а на основу сведочења историчара Цркве, аутор прве књиге *Патрологије* посебну пажњу посвећује једином његовом сачуваном тексту, чувеном песничко-литургијском делу *О Паси*, које „представља, изгледа, прву Пасхалну Службу у Цркви, химнографски опис Пасхе, која је Сам Христос као Нова Пасха, даван вернима у Литургији као опитна, причесна Тајна (стварност спасења). У овом делу Свети Мелитон истиче Пасху као апсолутни цен-

тар свештене историје спасења – и тиме уствари Христа као центар Божанског Домостроја, разоткривеног у историји Старог и Новог Завета, то јест у Цркви као остварењу тог Домостроја.“

Део књиге насловљен *Велики писци богослови* припада Светом Иринеју Лионском и Светом Иполиту Римском. Закључивши разматрање богословља Светог Иринеја истицањем чувене реченице из дела *Против јереси* да је „наша вера сагласна са Евхаристијом, и Евхаристија потврђује нашу веру“, Владика Атанасије на преко двадесет страница своје *Патрологије* даје превод оригиналних текстова Светог Иринеја, и то *Проглас Апостолске проповеди*, као и *Мартирологије*



он пострадалих Мученика у Лиону из Јевсевијевог Црквене историје. За учење о Цркви Светог Иполита Римског каже се да он Цркву схвата као духовни организам, покретан Духом Светим, и као духовну установу основану од Апостола по свету. „Црква је заједница святих, она је земаљски Рај, у њој су сви свети као рајско дрвеће.“ Преведен је и Иполитов спис *Апостолско предање* уз напомену да ово „литургијско-канонско дело описује богослужење и структуру уређења живог организма прве Цркве потпуније но *Дидахи*, тако да савремени српски читалац може видети како се од краја првог до краја другог века развијао литургијски и канонски живот Христове Цркве, пре свега њена *Литургија*, са хиротонијама и светим тајнама Крштења и Евхаристије...“

Доминантно место у одељку *Александријска школа* имају Климент Александријски, Ориген и Свети Дионисије, архиепископ александријски. Добра илустрација Климентовог богословља је *Химна Христу Спаситељу из Педагога*:

„Царе святих,/ Логосе Сведржни/ Оца Вишњег,/ Мудрости Началниче,/ Потпоро страдалника,/ Радости вечна/ Рода смртнога,/ Спасе Исусе...“

Сагледавање Оригеновог места у ранохришћанском богословљу Епископ Атанасије разматра на основу његовог живота, дела и учења, као и на његовом односу према грчкој филозофији. После указивања на спорове које изазива Оригеново дело, закључује се да је најбољу исправку његовог богословља дао Свети Максим Исповедник, „директно одабацивши његове главне заблуде: преегзистенцију душа, стварање као пад и декаденцију, и апокатастазу, али и оставивши и продубивши оно што код Оригена није било за одбацивање. То је био позитивни, стваралачки пут Православног богословља у Цркви.“ Као прилози дати су *Подаци и мишљење о Оригену Светог Епифанија Кипарског*, *Мишљење о Оригену Јеронима Стридонског*, *Мишљење Светог Фотија Цариградског*, као и став савременог руског патролога А. Сидорова о Оригену.

Високо место Светог Дионисија Великог Александријског у ранохришћанском богословљу илуструје се и овом његовом значајном реченицом: „Тако, дакле, ми Монаду (Јединицу) раширујемо у Тријаду (Тројицу) нераздељиву, и опет Тријаду неумањену у Монаду возглављујемо.“

Пети део *Патрологије* прва три века Атанасија Јефтића бави се писцима Мале Азије, Сирије и Блиског истока из овог времена. Уводни део посвећен је значају школе у Кесарији Палестинској и Антиохији у Сирији. Тако дознајемо да су из Катихетске школе у Антиохији произашли Свети Евстатије Антиохијски, Диодор Тарсијски и Свети Јован Златоусти, али и јеретици као што су Арије, Теодор Мопсуестијски, Несторије. Као што су Александринци нагињали Платону и његовом мистицизму, Антиохијци следе Аристотела и његов рационализам.

Значајан део овог поглавља посвећен је Сабору у Антиохији 268. године који је држан против јеретика Павла Самосатског. Објављена је и *Посланица* са овог Сабора, као и *Исповедање вере шест Епископа*. Констатује се да је христологија Антиохијских отаца иста као код старозаветних Пророка и новозаветних Апостола, посебно апостола Јована и апостола Павла, и такође код Апостолских отаца и Апологета.

Након краћег бављења Римским епископима, аутор прве књиге *Патрологије* прелази на Картагинске писце, односно Тертулијана и Светог Кипријана Картагинског. Размотривши многобројна Тертулијанова дела, у завршном ставу о њему наводи мишљење руског патролога С. Л. Епифановича: „Његов трезвени, јурјидички

ум видео је у Хришћанству само закон вере и живота... Тертулијан као богослов има највећи значај за Запад. До њега није било латинског богословља, као што није било ни латинске црквене литературе. Тертулијан не само да је упознао Запад са пуноћом грчке литературе, него је за њега створио тачан израз богословских формула у области Тријадологије и Христологије – формуле које су заувек остале на Западу.“

Свети Кипријан Картагински добио је у овој књизи тридесетак страна: најпре се даје анализа његовог учења, па превод оригиналних текстова (*О јединству Католичанске Цркве, Писмо 63.*

Цецилију – О светој Евхаристији и одломак из *Тумачења молитве Господње Оче наши*). „Значајан је, дакле, Свети Кипријан као пастир и богослов јединства Цркве, светих тајни Крштења и Евхаристије, и хришћанског морала и дисциплине.“ О том значају говоре и ове реченице из *63. писма Цецилију*: „Пошто Христос носи нас све, Који је понео на Себи и наше грехе, видимо да водом означава народ, а вино заиста Крв Христову. Кад се, дакле, меша у Чаши вода са вином – то је народ који се сједињује са Христом, и то је верујући народ који се спаја и сједињује Ономе у Кога верује. Ово мешање, ово сједињење вина и воде у Чаши Господњој нераздвојно је и не може се одвојити једно од другог. Тако исто ништа не може одвојити Цркву од Христа, то јест народ који је сачињава, који чврсто и непоколебиво пребива у вери и повезан је свагдашњом неразделивом љубављу.“

Лактанцију, који није теолог, већ апологета, припало је више простора него другима у поглављу *Латински Апологети*. Као његова најзначајнија дела препозната су *О делу Божијем, Божанске установе, О гневу Божијем, О смрти гонитеља*. Следи и оцена Лактанцијевог рада, „његова теологија је осредња, често је, као и учитељ му Арнобије, мешао Хришћанство и деизам.“

Епископ Атанасије у своју *Патрологију* укључује и Свете оце и писце Истока на прелазу из III у IV век. Највише пажње у овом сегменту посвећује Светом свештеномученику Методију Олимпском и његовом делу *Гозба о чедности* – дијалогу десет девојака о девичанству. „Методије је следовао Апостолу Павлу и Светом Иринеју у наглашавању истине *анакефалосиса* – *возглављења* свега у Христу и симболичком мистагошког схватања Цркве. Он је есхатолошки усмерен песник и теолог, али од њега као песника не треба тражити богословску тачну терминологију, у добу у којем је живео и писао.“ О *Химни десет девојака*, која је преведена и укључена у књигу, Владика Атанасије

каже: „Опевани у *Химни* догађај догодио се на дан Васкрсења, кад је Христос као Женик дошао да заручи Цркву као Своју Невесту. Химна је својеврсни Псалм, посвећен понајвише јеванђелској причи о десет девојака (Матеј 25, 1-13). Такође, пева и уопштено о Цркви као Невести Христовој.“ Последња строфа ове химне гласи:

„О Блажени и Беспочетни,
Који векујеш у чистим темељима неба,
И све обухваташ вечном ти снагом,
Прими, Оче, заједно са Сином Ти,

Кроз врата Живота и нас који дођосмо.“

Последња два поглавља *Патрологије* заузимају апокрифи и псевдоепиграфи и јеретички писци. Из овог корпуса предложено да се посебна пажња обрати на такозване *Апостолске усанове*, које „нису ни апостолске, ни православно-црквене, него каснија аријанска компилација текстова узетих из 2-3. века...“ Важно је и напоменути да се у текстовима о јеретичким писцима не преузимају претходне оцене, већ се судови доносе на основу увида у оно што су они писали.

Након прегледа садржаја прве књиге *Патрологије*, остаје да кажемо још неколико реченица о методологији коју је аутор применио у настајању књиге. Познато је да Владика Атанасије Јевтић, слично оцу Георгију Флоровском, у патристичку мисао улази тако што је пре упознавања са студијама о Оцима Цркве, изворно студирао њихова дела, што се сматра врло меродавним поступком за разумевање развоја богословске мисли. „Богословски изрази који установљују предникејско

Православље нису од аутора узети као систем идеја или вредности, како их разумева историјска теологија, него као увођење у спасоносну Истину која је за Оце увек била онтолошког карактера“, наглашава Владика Максим Васиљевић у предговору. Методолошки приступ појашњава и сам аутор *Патрологије*: „Материјал и грађа, унети у ову књигу, потичу изворно из самих дела овде описаних и представљених Светих Оца и Црквених писаца. Истичемо да нам је, као усталом и свим патролозима ранијих векова и нашег доба, незаобилазни извор била десетокњижна *Црквена историја* Јевсевија Кесаријског... Јевсевија донекле допуњују Свети Епифаније Кипарски и Теодорит Кирски, а онда и млађи од њега историчари Цркве: Руфим Аквилски, Сократ, Созомен и Теодорит.“

Акрибија са којом у свако богословско питање улази Владика Атанасије Јевтић позната је сваком нашем студенту теологије, односно и другим ученицима који данас по његовом сигурном путоказу предводе српску



богословску науку. Као илустрацију колико озбиљно Владика Атанасије студира живот и дела сваког од Отца, предочићемо шта наводи као лектуру у напомени о Оригеновом богословљу: „Поред дела Оригено-



Свети Јустин Мученик, рад Ејдана Харта

вих (имали смо у виду више издања и на више језика: осим Migne-a, PG t.11-17, новије грчко издање Оригенових дела сачуваних у целини или одломцима на грчком, ВЕПЕС т. 9-17, Атина 1956-58, текст углавном према критичком издању R. Koetschau; затим најновија латинско-грчка издања појединих дела, углавном егзегетских, у серији *Sources chrétiennes* у Паризу са француским преводом и солидним уводним коментарима), користили смо и дела Светог Методија Олимписког, Гергија Неокесаријског, Јевсевија Памфила, Блаженог Јеронима, Руфина, Светог Епифанија, Сократа Схоластика, цара Јустинијана и Светог Фотија, као и акта Петог Васељенског Сабора (E. Schwqrtz, АСО, т. III и IV, 1).“ И онда на целој страници следи указивање на патролошку стручну литературу о Оригену. Очекивано, на крају књиге дат је списак коришћене литературе.

И сам аутор прве (и друге) књиге *Патрологије*, као и писац предговора (Владика Максим Васиљевић), користе, представљајући ове књиге, термин *уџбеник*. Патрологије Епископа Атанасија Јевтића из 1984. и 2015. године ову одредницу никако не апсорбују према критеријумима важећих школских уџбеника, већ по оном већ истакнутом моделу: *угледајући се на веру њихову, пошли смо њиховим путем ка Путу, Истини и Животу*.

Н. Јованчевић

УПОКОЈИЛА СЕ У ГОСПОДУ СХИМОНАХИЊА РИПСИМИЈА СЕСТРА МАНАСТИРА КАЛЕНИЋ

Схи монахиња Рипсимија, у свету Вера Николић, рођена је 10. новембра 1937. године у селу Шарљинац у побожној породици која је изнедрила две духовне личности. Младу Веру (схимонахињу Рипсимију) у манастир Каленић 1960. године доводи схиархимандрит Петар, тадашњи духовник Каленићке обитељи, а касније духовник манастира Денковца.



У чин расофорне монахиње 1963. године замонашио је Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Валеријан. Све време свог подвижничког живота посветила је молитви и послушности јер је све послове који су јој били дати у послушање обављала са великом пажњом и љубављу.

Уочи празника покрова Пресвете Богородице 1984. године Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Сава замонашио је у чин мале схиме. По Божијем промислу удостојила се примања чина велике схиме, анђелског образа, у коју је замонашио Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован.

Схимонахиња Рипсимија упокојила се 17. Априла 2015. године. Пасхално опело је служио Његово просвештенство Епископ шумадијски Господин Јован са свештенством епархије шумадијске. У својој духовној поуци Преосвећени Владика је подсетио окупљене на молитви опела да је схимонахиња Рипсимија посветила цео свој живот Господу и монашком животу чувајући монашке завете, али не само Господу него и Каленићкој светињи. Њен је живот био саткан од молитве и послушности и протекао је у ишчекивању Другог доласка Господњег.

Слободан Савковић, јереј



мр Ранко Мандић

ЕНЕРГИЈА КРСТА

Крст у сликарству Миодрага Зубца

Крст (σταυρός, stux) првобитно је означавао сваки срамотни стуб или стуб мучења. Свети апостол Павле каже да је Он (крст) до Христовог распећа био дрво проклетства (Гал 3, 13; Јев. 12, 2); саблазан за неверујуће Јудејце (Гал 5, 11); лудост Јелинима (1. Кор. 1, 23).

Крст, након што је на њему разапет Христос, фантастичном метаморфозом од справе за мучење постаде символ живота, љубави, „темељ врлине“, „кључ раја“. Говорећи о Крсту Свети Јован Златоуст каже: „Ако ме ко пита шта

је необично учинио Христос, онда ћу ја оставити небо, земљу, море, васкрсење многих мртваца и остала чудеса што је створио, па ћу указати једино на Крст, који је славнији од свега осталог.“ Исто или слично о Крсту мисли Свети Јован Дамаскин и Свети Јустин Ћелијски.

Крст је тешко описивати било приповедачком било ликовном техником зато што он дубоко понире у просторе неизрецивог, у апофатичку димензију, па је утолико чудесније како Зубчеви крстови напросто извиру и истичу неким својим природним током из мисли поменутих светитеља, чинећи са њима дивљења достојну, епифанијску целину.

Композиционо добро постављени а занатски третирани на досад невиђен начин, крстови овог уметника својом аутентичношћу, истинском изворношћу и веродостојношћу, вероватно зато што проистичу из дубине његовог бића, из дубоко несвесног, у себи обједињују чудесно, само сликарској уметности својственим чином, надчулно и реално, лепо и сакрално. Као такви, они представљају својеврстан доказ продоховљења материје.

Аутентичност, непоновљивост и оригиналност је оно што је задивљујуће у Зубчевом сликарству, поготово у његовој објективацији крста, која таквим постваривањем не умањује свету лепоту ове нестварне стварности, не чини га више секуларним а мање

сакралним. Иако сва та уникатност, јединственост у својој врсти, прокључава из дубине његове личности, ипак овде није реч о атавизму, ни о архаизму, нити о „модернистичкој носталгији за патријархалношћу“ (Мило Ломпар). Реч је о уметничкој метафизичкој димензији, о његовој херувизи – херувимској песми у слици крста. Крст је његово разумевање смисла живота, његов

живот, његова литургија, његова хришћанска мисија и православно мисионарство, његова „Te Deum laudamus“ Логосу за таленат којим га је обдарио.

Има још нешто што се за Зубца и његово сликарство, посебно за његове слике крстова, мора рећи кад хоће да се објасни мотив, побуда, унутрашњи подстицај, оно што га покреће да слика крстове. Свака особа, посебно уметник, прикључена је, од фетуса до танатоса, на колективно несвесно етноса из кога потиче, па захваљујући тој вези она у психолошком и мотивацијском смислу личи на народ који ју је изнедрио. Уважавање овог аксиома чини јасном и схватљивом ону судбинску неумитност, такорећи предестинираност, да уметничка креација сваког појединца, хтео он то или не, мора бити печатирана жигом те антрополошке истине. Онај ко прати Зубчево сликарство од његових почетака лако ће уочити да је свака његова слика пот-

врда изреченог. Он слика крстове јер потиче из народа вековима на крст распетога. Сем тога, и он и његов род не прихватају туђе, данас мондијалистичке моделе мишљења и стварања; слика по сопственом етосу слободу и на тај начин исказује чврсту опредељеност да ствара метаисторијске, надчулне и надвремене вредности које надилазе просторе материјалне егзистенције.

Крст је за овог уметника критика и протест против концептуалистичког сакаћења, вређања и понижавања уметности и њеног подвођења под контролу власти и претварања у слушкињу крупног капитала и његових





мизантропски зомбираних протагониста од државног до планетарног нивоа; крст му, поред осмишљавања историјских и надисторијских реалитета, отвара широке хоризонте вечности, светлости и боја, пружа и омогућава моћне увиде у властите везе са централна метафизичког ума и океанима неизмерне љубави

ститом стваралаштву, Зубчеви крстови нашли су своје место у бројним јавним и приватним галеријама и колекцијама широм света, од манастира Хиландара и Манасије до Менхетна и Њу Џерсија. У сваком

Пут ка Есхатону, 2013, уље на платну



и осећајности. Овај јединствени и једноставни Богочовечански символ, као вечна и вечито несазнатљива мистерија, уметнику свакодневно, поред радости стварања, дарива сазнање да уметност и усавршавање у њеним лепотама нема краја; да се протеже у бескрај, у вечност – јер је божанског порекла... У во вјеки вјеков...

Тако Миодраг Зубац, налазећи инспирацију у недокучивим висинама сунцезрачних и небозрачних светова, слика свој крст, стрпљиво, темељито и минуциозно. У уљаној техници на различитим подлогама, он реализује дела која не остављају равнодушним никога од оних који су обузети вером и уметношћу. Захваљујући баш таквом приступу вла-



Крст, 1997, уље на лесошиту

погледу, ово сликарство, мистично у својој основи и трансцендентно у односу на временску димензију, због ликовно-медитативног набоја и недвосмислене есхатолошке позиционираниости, стоји на размеђи овог и будућег века, те представља како референтну стилску анализу тако и својеврсну икону последњих времена.

Миодраг Зубац је рођен 1951. године у Аранђеловцу. Дипломирао је на Филозофском факултету у Београду 1976. године. Члан је УЛУС-а од 2001, Удружења ликовних уметника Аранђеловца, УЛУБ-а и Шумадијског културног центра у Крагујевцу. Један је од оснивача Удружења уметника и поштовалаца уметности „Арт форум“. Члан је београдског удружења „Сергеј Јовановић“. Учесник је многобројних ликовних колонија и хуманитарних акција у земљи и иностранству. Један је од оснивача знамените ликовне колоније „Орашац“. До сада је самостално излагао 19 пута, а учествовао је на више од сто колективних изложби у Србији и иностранству. Добитник је четири значајне награде из области ликовне уметности и Јулске награде града Аранђеловца, 2008. године, за допринос ликовној уметности. Слике Миодрага Зубца налазе се у бројним приватним и јавним колекцијама у земљи и иностранству.

О његовом стваралаштву објављивано је и писано у разним домаћим и страним часописима и публикацијама: „Le Monde diplomatique“, „Србија-национална ревија“, „Траг“, „Змајевац“, „Стварност“ итд.

ОПЛЕНАЧКИ ДАНИ ХОРСКЕ МУЗИКЕ

Поклонници хорске духовне музике у Тополи могли су у суботу, 23. маја, да уживају у сусрету хорова. На Опленцу, у цркви Светог Ђорђа, поред домаћег црквеног хора „Опленац“, гостовали су хорови: „Свети Георгије“ из Новог Сада и „Сабор српских светитеља“ из Бање Ковиљаче. Са извођачима публику је упознала Марија Ракоњац.

Хор новосадске Саборне цркве „Свети Георгије“ наставља богату традицију српских, бачких и новосадских црквено-певачких друштава, а посебно „Катедралног хора“ (1939). У октобру 1992. године садашњи хор добија данашњи назив и функцију матичног хора новосадске Саборне цркве, покушавајући да настави рад и концепт поменутог предратног ансамбла. Хор на свом репертоару има дела српске, руске и бугарске духовне музике 19. и 20. века, односно



већи број песама из старије традиције: византијског, српског средњовековног и каснијег једногласја, као и руске вишегласне музике 17. и 18. века. Посебну пажњу посвећује савременој православној и хришћанској богослужбеној и концертној духовној музици. Ансамбл наступа на различитим фестивалима и манифестацијама значајним за ширење наше православне и националне културе. Тринаест пута је представљао Српску Православну Цркву на Европским сусретима хришћанске омладине, које су од 1993. године у Минхену, Паризу, Вроцлаву, Бечу, Милану, Варшави, Барселони, Будимпешти, Хамбургу, Лисабону и Тезеју организовали монаси из манастира Тезе (Француска). Хор је певао на многобројним богослужењима и на пригодним концертима широм земље, већем броју наших манастира као и у иностранству. Од великог броја компакт дискова које је хор снимио поменимо и онај који је 1996. године сниман управо у цркви Светог Ђорђа на Опленцу. Хором управља Богдан Ђаковић, музиколог и хорски диригент (Нови Сад, 1966). дипломирао је на одсеку за музикологију

Факултета музичке уметности у Београду, а магистрирао (Развој хорског певаштва у Новом Саду између два светска рата (1918-1941) и докторирао (Функционални и стилско-естетски елементи у српској духовној музици прве половине двадесетог века) на Академији уметности у Новом Саду. Основао је 1987. године у Новом Саду црквено певачко друштво „Свети Стефан Дечански“, а потом и Хор саборне цркве „Свети Георгије“ који и данас води.

Црквени хор „Сабор српских светитеља“ из Бање Ковиљаче основан је 12. септембра 2004. године, а диригент од самог оснивања је протођакон Зоран Кокановић. На репертоару хора налазе се композиције српских, руских и бугарских аутора духовне музике, као и песме из пребогате ризнице српске народне традиције. Крајем јула 2008. године, на позив митрополита пловдивског Николаја, хор је отпутовао на турнеју у суседну Бугарску. У Пловдиву и Првوماју је имао неколико изузетно запажених наступа и веома успешно је представио нашу Цркву, као и нашу богату културу и наслеђе. Хор је учествовао и на бројним смотрама и такмичењима хорова у нашој земљи, освајајући медаље, награде и признања. Протођакон Зоран Кокановић је завршио средњу музичку школу у Шапцу и Вишу музичку школу у Нишу 1996. године. У Београду је завршио Богословски институт Српске Православне Цркве 2007. године. Оно што га је у потпуности опчинило и чему ће се посветити била је православна хорска духовна музика. Са групом љубитеља музике у Крупњу 2000. године, оснива

црквени хор „Света три Јерарха“ са којим постиже изванредне резултате. Сарађује са нашим еминентним диригентима и композиторима. Оснивач је и организатор Васкршње духовне лире у манастиру Соко која је заживела од 2008. године.

Ова значајна културна манифестација под називом „Опленачки дани хорске музике“ друга је по реду и одржава се са благословом Његовог преосвештенства Владике Шумадијског Г. Јована.

Организатор овог фестивала је Културни Центар Топола, под покровитељством Општине Топола, а иницијатива за овакав вид популарисања хорске духовне музике је Црквени хор „Опленац“.

Многобројна публика имала је прилику да чује хорске композиције српских, руских, бугарских и византијских аутора, као и неколико дела у новијим аранжманима.

Можемо свакако да будемо задовољни и срећни што је наша дивна црква Светог Ђорђа на Опленцу била те вечери испуњена умилним гласовима сва три хора, чији су чланови наставили дружење и после концерта.

мр Небојша Ђокић

СТАРА ЦРКВА ЧАТМАРА У БАГРДАНУ

Архивска грађа из времена прве владе књаза Милоша, значајна за историју српске цркве, врло је богата. Ипак поједине врло значајне чињенице још увек измичу истраживачима. Тако, док за већину цркава и манастира за тај временски период имамо прилично обимну грађу, постоје и неке цркве о којима имамо врло мало података. Да не кажемо да нема скоро ништа. Једна од тих цркава је и стара црква чатмара у Багрдану, саграђена пред крај прве владе књаза Милоша.

Данашњи храм Светог архангела Гаврила у Багрдану подигнут је 1869. године на месту где је била старија црква о којој релативно мало знамо.

Интересантно је да је тој старој цркви патрон храма био Свети архангел Михаило а не Гаврило као код нове цркве.¹ За сада остаје отворено питање када је старија црква сазидана. Наиме Милутин Ђорђевић је 18/30. децембра 1832. године писао из Баточине књазу Милошу одговарајући на његово писмо од 9/21. децембра 1832. године о црквама у Лепеници, кад је која прављена и коме је посвећена, па у складу са тим наводи четири цркве:²

1. Брзаску, из 1825. године, храм Сошествија Свјатога Духа;

2. Рачанску, из 1826. године, храм Свјатога Архангела;

3. Павловачку, из 1826. године, храм Константина и Јелене;

4. Јарушичку из 1822. године, храм Свјатога Архангела.

Наравно, овде су побројане само оне цркве у Лепеници које су саграђене или озбиљније обновљене за време владе књаза Милоша Обреновића. Као што видимо овде нема цркве у Багрдану. Са друге стране у *Списку Цркве Багрданске налазеће се у Срезу Лепеничком Окр. Крагујевачком и описаније исте Цркве понаособ у целом њеном састојанију* из јесени 1836. године,³ наводи се да је црква саграђена за време владавине књаза Милоша Обреновића. То значи да је стара багрданска црква саграђена, највероватније, између почетка 1833. и средине 1836. године.

Интересантно је да сазнамо шта о цркви багрданској кажу Ђорђе Павловић, парох и намесник крагујевачки, и члан Исправничества окружја крагујевачког Атанасије Вукићевић у свом извештају о црквама и манастирима у Окружју крагујевачком из 1836. године. Они најпре наводе да је патрон цркве Багрданске Свети архангел Михаило.⁴

Храм је лежао између села „близу чаршије“ и имао је осредњу порту. По тврђењу чланова комисије цркву је саградила општина „у време Благовјерног Господара и Књаза нашег Милоша Обреновића“. Црква је саграђена од чатме па облепљена, и у јесен 1836. године била је у добром стању.⁵

Од утвари црквених багрданска црква је поседовала: један путир, један крст, 15 икона, 7 кандила, једну кадионицу, једну звездицу, једну кашику, једно копље, 2 дискоса, једну петохљебницу, једно звонце, 3 чирака, један тасић и једну кутију за агнец. Темпло није имала. Од одејанија црквених било је 1836. године 2

епитрахиља, један воздух, 2 наруквице, 2 стихара, један појас, један антиминос, 3 завесе, 4 завесе на престолу, једна завеса на проскомидији, 3 дарка и један барјак. Књига је било веома мало, само 2 Октоиха, један Апостол, један Требник, један Псалтир и један Часловац.⁶

Црква није имала звона а од готовог новца имала је само 52 гроша и 2 паре, док новца на облигацији није имала, као ни покретно ни непокретно имање. Једино је у порти постојало једно врло старо школско здање.⁷

Те 1836. године свештеник у Багрдану је био јереј Богдан Гавриловић, кога је 24. јуна 1828. године рукоположио Митрополит Антим у Рипњу. Јереј Богдан је 1836. године имао синђелију на парохију.⁸

У порти цркве се и данас налази зграда у којој је 1842. године радила школа.

На месту ове старе цркве чатмаре саграђена је данашња црква Светог архангела Гаврила. Црква је довршена 1869. године а 21. новембра исте године, по овлашћењу митрополита Михаила, освешћена је од протојереја Миладина Милићевића протопрезвитера окружја јагодинског, иначе пароха варваринског. Нова црква је једнобродна грађевина са малим торњем без кубета. Унутрашњост је подељена пиластрима на четири дела.⁹



напомене:

¹ АС-ДС-ПБФИН°30/836, Списак Цркве Багрданске налазеће се у Срезу Лепеничком Окр. Крагујевачком и описаније исте Цркве понаособ у целом њеном састојанију, лист 432, число 16.

² Тих. Р. Ђорђевић, *Архивска грађа за насеља у Србији у време прве владе кнеза Милоша (1815-1839)* – Насеља и порекло становништва књ. 22, Београд – Земун, 1926. г, с. 84.

³ АС-ДС-ПБФИН°30/836, Списак Цркве Багрданске налазеће се у Срезу Лепеничком Окр. Крагујевачком и описаније исте Цркве понаособ у целом њеном састојанију, лист 432, число 16.

⁴ Исто.

⁵ Исто.

⁶ Исто.

⁷ Исто.

⁸ АС – Државни Совјет – РН° 196/837, Списак свештенства монашког и мирског реда у целој Србији године 1836. число 261. лист 67.

⁹ *Српска православна епархија Шумадијска 1947-1997 – Шематизам*, Крагујевац, 1997, 28.

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвеиштво Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. априла 2015. године до 31. маја 2015. године:

Осветити:

Крстове за цркву Свете Петке у Надрљу, Архиепископско намесништво левачко, 16. априла 2015. године;
Темеље за цркву Светог архангела Михаила у Буковику, Архиепископско намесништво орашачко, 19. априла 2015. године;
Палионицу свећа при цркви Светог Николе у Миросаљцима, Архиепископско-намесништво колубарско-посавско.

Рукоположити:

Јерођакон Мардарија (Јокића) у чин јеромонаха, 7. априла 2015. године у цркви Благовести Пресвете Богородице манастира Благовештења Рудничког.

Рукопроизвести у чин чтеца:

Николу Љубисављевића.

Одликовати:

Орденом Војска Карађорђа:

Косану Видојевић;

Чином игуманије:

Монахињу Салафаилу (Баштовановић), настојатељицу манастира Благовештења Рудничког;

Правом ношења напрсног крста:

Протојереја Слободана Богојевића, привременог пароха трнавског у Трнави, Архиепископско намесништво опленачко;

Чином протојереја:

Јереја Зорана Ивановића, привременог пароха миросаљачког у Миросаљцима, Архиепископско намесништво колубарско-посавско;
Јереја Александра Гајића, привременог пароха јагодинског при цркви Светог архангела Михаила и Гаврила у Јагодини, Архиепископско намесништво беличко;

Достојанством протонамесника:

Јереја Драгана Икића, привременог пароха паланачког при храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци, Архиепископско намесништво јасеничко;
Јереја Александра Петровића, привременог пароха тополског у Тополи, Архиепископско намесништво опленачко;
Јереја Остоју Пешића, привременог пароха тополског у Тополи, Архиепископско намесништво опленачко;
Јереја Миломира Васиљевића, привременог пароха рачанског у Рачи, Архиепископско намесништво рачанско;
Јереја Дејана Шишковевића, привременог пароха лаповског у Лапову, Архиепископско намесништво рачанско;
Јереја Младенка Голића, привременог пароха доњокомаричког у Доњим Комарицама, Архиепископско намесништво лепеничко;
Јереја Сашу Антонијевића, привременог пароха баточинског у Баточини, Архиепископско намесништво лепеничко;
Јереја Немању Младеновића, пароха крагујевачког при цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром, Архиепископско намесништво крагујевачко;
Јереја Бранислава Матића, привременог пароха крагујевачког при цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром, Архиепископско намесништво крагујевачко;
Јереја Дејана Ђорђевића, привременог пароха јагодинског при цркви Светих архангела Михаила и Гаврила у Јагодини,

Архиепископско намесништво беличко;
Јереја Бобана Сеновића, привременог пароха мијатовачког у Мијатовцу, Архиепископско намесништво беличко.

Архиепископском граматом признања:

Радисава Живановића из Миросаљаца;
Дејана Димитријевића из Миросаљаца;
Дејана Чокића из Младеновца;
Радована Милојевића из Стојника.

Архиепископском граматом захвалности:

Милоша Грујића из Аранђеловца;
Предузеће *Гест* из Аранђеловца;
Предузеће *Архиплан* из Аранђеловца;
Драгана Вукадиновића из Граница;
Драгослава Милојевића из Младеновца;
Љубомира Радовановића из Винче;
Тихомира Радовановића из Винче.

Замонашити:

По чину мале схиме:

Љубинку (Филиповић), искушеницу манастира Драче, давши јој монашко име Марта;

По чину велике схиме:

Монахињу Рипсимију (Николић), сестру манастира Каленића, оставивши јој монашко име Рипсимија.

Причислити:

Монахињу Марту (Филиповић) сестринству манастира Драче.

Поделити канонски отпуст:

Бојану Павловићу у сvezу клира Епархије браничевске.

Покренути црквеносудски поступак:

Против протојереја Милана Беговића, пензионисаног пароха крагујевачког при храму Светог Димитрија у Крагујевцу – Сушица, Архиепископско намесништво крагујевачко.

Поделити благослов за упис на Православни богословски факултет Универзитета у Београду;

Милошу Ђурићу.

Пензионисати:

Протојереја Сава Крстића, привременог пароха јовачког у Јовцу, Архиепископско намесништво беличко.

Упокојили се у Господу:

Схимонахиња Рипсимија (Николић), сестра манастира Каленића.



СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНІСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. априла 2015. године до 31. маја 2015. године

АПРИЛ 2015:

1. април 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у Светоархангелској цркви манастира Венчац – исповест свештенства Архијерејског намесништва орашачког.

2. април 2015:

Рад у Епархијској канцеларији.

3. април 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Успења Пресвете Богородице у Младеновцу – исповест свештенства Архијерејског намесништва младеновачког;
Посетио Епархијску кућу у селу Бабама ради надгледања текућих радова;

Замонашио у параклису Владичанског двора у Крагујевцу Љубинку Филиповић давши јој монашко име Марта.

4. април 2015 – Лазарева субота:

Служио Литургију у цркви Чудотворне иконе Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама;

Служио вечерње у Саборној крагујевачкој цркви и предводио прослављање Врбице;

Посетио протојереја ставрофора Миладина Михаиловића у Тополи поводом крсне славе.

5. април 2015 – Цвети:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Посетио Господина Иринеја, патријарха српског, поводом крсне славе.

6. април 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;

Служио бденије у Благовештенском манастиру Дивостину поводом славе манастирске цркве.

7. април 2015 – Благовести:

Служио Литургију у манастиру Благовештењу Рудничком и пререзао славски колач поводом славе манастирске цркве; рукоположио јерођаконa Мардарија у чин јеромонаха, а монахињу Салафаилу произвео у чин игуманије; служио парастос игуманији Михаили.

8. април 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад у Епархијској канцеларији.

9. април 2015 – Велики четвртак:

Служио Литургију Светог Василија Великог у Саборној крагујевачкој цркви;

Служио у селу Добраче четрдесетодневни парастос брату Милији;

Служио богослужења Великог четвртка (Велико бденије, читање Јеванђеља о Господњем страдању) у Саборној крагујевачкој цркви.

10. април 2015 – Велики петак:

Служио богослужења Великог петка у Саборној крагујевачкој цркви;

Прочитао Васкршњу посланицу представницима медија.

11. април 2015 – Велика субота:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово.

12. април 2015 – Васкрс.

Служио Васкршње јутрење и Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;

Орден Светог Саве уручио породици Пљакић;

Служио Пасхално вечерње у цркви Светих апостола Петра и Павла у Јагодини.

13. април 2015 – Васкршњи понедељак:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово.

14. април 2015 – Васкршњи уторак:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродором;

Примио Господина Пантелејмона, митрополита Верије, Наусе и Кампаније (Атинска архиепископија).

15. април 2015:

Служио Литургију у цркви Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;

Рад у Епархијској канцеларији;

Замонашио у манастиру Каленићу по чину велике схиме монахињу Рипсимију.

16. април 2015:

Служио Литургију у манастиру Каленићу;

Утврдио распоред живописа цркве Светог Николе Мирликијског у Калудри;

Освештао крстове за нову цркву Свете Петке у селу Надрље.

17. април 2015 – Живоносни Источник – Слава Шумадијске епархије:

Служио Литургију у Преображенској цркви у Смедеревској Паланци и предводио свечаности поводом Славе Шумадијске епархије;

Посетио цркву Светог деспота Стефана Лазаревића у паланачкој Болници.

18. април 2015:

Служио Литургију у цркви Светог апостола Томе у Илићеву;

У цркви Чудотворне иконе Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама крстио малог Сергија;

У Саборној крагујевачкој цркви крстио малог Марка;

Служио опело у манастиру Каленићу схимонахињи Рипсимији.

19. април 2015:

Служио Литургију у цркви Светог пророка Илије у Трнави; крстио малу Софију, кћерку тополског ђаконa Уроша Костића; пароха трнавског Слободана Богојевића одликовао правом ношења напрсног крста;



Освештао у Буковику темеље за нови храм Светог архангела Михаила.

20. април 2015:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродором;
Рад у Епархијској канцеларији;
Посетио, у пратњи грађевинских стручњака, манастир Дивостин ради договора о обнови манастирског конака.

21. април 2015:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Учествовао у Патријаршији СПЦ у раду Управног одбора *Човекољубља*;
Учествовао са Господином Иринејем, патријархом српским, и другим архијерејима на вечерњем богослужењу у селу Млаки код Јасеновца.

22. април 2015:

Саслуживао, са више архијереја, на Литургији Господину Иринеју, патријарху српском, у манастиру Светог Јована Крститеља у Јасеновцу, поводом обележавања седмдесетогодишњице пробоја последњих јасеновачких логораша.

23. април 2015:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио Господина Иринеја, патријарха српског.

24. април 2015:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио Господина Јустина, епископа жичког.

25. април 2015:

Служио Литургију у цркви Светог Николе Мирликијског у Миросалцима и освештао нову палионицу свећа; пароха у Миросалцима Зорана Ивановића одликовао протојерејским чином;
Посетио цркву Светог деспота Стефана Лазаревића у селу Бабама;
Служио бденије у цркви Мироносица на Варошком гробљу у Крагујевцу.

26. април 2015:

Служио Литургију у цркви Светих жена Мироносица у Винчи и пререзао славски колач поводом црквене славе.

27. април 2015:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродором;
Рад у Епархијској канцеларији.

28. април 2015:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Председавао богословско-пасторалном семинару *Литургијски живот свештеника* за свештенике крагујевачког, лепеничког и левачког архијерејског намесништва.

29. април 2015:

Служио Литургију у цркви Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Примио Господина Саву, епископа северноамеричког Грузијске православне Цркве.

30. април 2015:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Састао се у Рековцу са председником општине Предрагом Ђорђевићем ради договора о изградњи конака манастира Каленића;
Крстио у цркви Свете Петке у Крагујевцу малог Тадију.

МАЈ 2015:

1. мај 2015:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији;
Посетио у болници монахињу Магдалину.

2. мај 2015:

Служио Литургију у Успенској цркви у Младеновцу током које је крстио малог Василија, сина младеновачког свештеника Марка Јефтића;
Крстио у Петропавловској цркви у Неменикућама малог Јована;
Крстио у Саборној крагујевачкој цркви малу Софију, кћерку ђакона Ивана Гашића;
Служио бденије у Успенском манастиру Денковцу.



**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.rs

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

**За свештенство,
монаштво и
црквене општине**

-15%

www.eparhija.rs



3. мај 2015:

Служио Литургију у Петропавловској цркви у Јагодини током које је крстио малог Алексеја, сина јагодинског ђакона Далибора Нићифоровића; свештеника Александра Гајића одликовао чином протојереја, а јереје Дејана Ђорђевића и Бобана Сеновића достојанством протонамесника; Посетио у болници монахињу Магдалину.

4. мај 2015:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродором; председавао седници Епархијског управног одбора; Рад у Епархијској канцеларији.

5. мај 2015:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица; Рад у Епархијској канцеларији; Служио бденије у Светогеоргијевском манастиру Липару и монахињу Тавиту произвео у чин игуманије.

6. мај 2015 – Ђурђевдан:

Служио Литургију, током које је крстио малу Ану, у задужбинској цркви Светог Ђорђа на Опленцу и пререзао славски колач поводом црквене славе; Посетио монахињу Магдалину у болници; Посетио крагујевачког свештеника Ивана Антонијевића поводом крсне славе.

7. мај 2015:

Служио Литургију у цркви Светог апостола и јеванђелисте Марка у Великим Црљенима током које је крстио малог Јакова, сина свештеника Александра Глишића; Пререзао славски колач припадницима Претивтерористичке јединице МУП-а Србије у бази у Липовачкој шуми.

8. мај 2015 – Марковдан:

Служио Литургију у цркви Светог апостола и јеванђелисте Марка у Вучићу и пререзао славски колач поводом црквене славе; Посетио Светоархангелски манастир Тресије.

9. мај 2015:

Служио, уз саслужење Господина Георгија, епископа канадског, Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу – Бресница и пререзао славски колач поводом црквене славе; Служио бденије, поводом црквене славе, у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром и учествовао у Светосавском концерту.

10. мај 2015 – Спаљивање моштију Светог Саве:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Барајеву током које је крстио малу Николину, кћерку свештеника баћевачког Игора Обрадовића.

11. мај 2015:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродором; председавао седници Епархијског управног одбора; Посетио у болници монахињу Магдалину.

12. мај 2015 – Свети Василије Острошки:

Служио Литургију и освећење јелеја у манастиру Каленићу; Посетио монахињу Магдалину у болници.

13. мај 2015:

Служио Литургију у цркви Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац; Рад у Епархијској канцеларији.

14 – 29. мај 2015:

Учествовао на заседању Светог архијерејског сабора Српске православне цркве (14. маја саслуживао у београдској Саборној цркви на Литургији Господину Иринеју, патријарху српском).

17. мај 2015:

Служио Литургију у цркви Светог арханђела Гаврила у Рабеновцу.

21. мај 2015 – Спасовдан:

Служио Литургију у Вазнесењском манастиру Саринцу и пререзао славски колач поводом славе манастирске цркве; Посетио монахињу Магдалину у болници.

24. мај 2015 – Свети Кирило и Матодије:

Служио Литургију у Петропавловској цркви у Чумићу и учествовао у приредби поводом прослављања Дана школе *Прота Стеван Поповић* у Чумићу.

30. мај 2015:

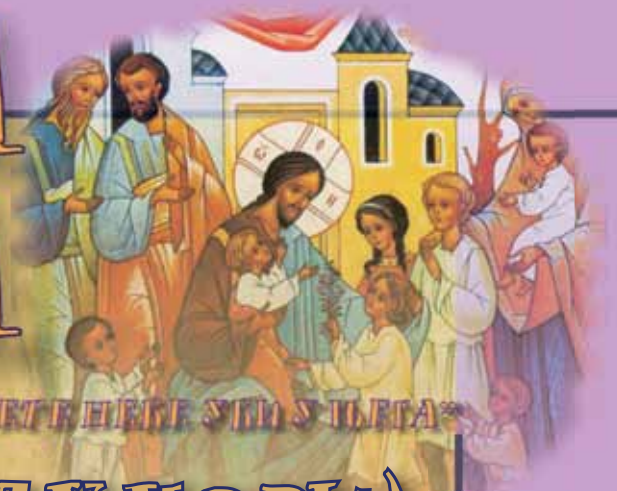
Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија у Чибутковици.

31. мај 2015 – Духови:

Служио Литургију и вечерње Педесетнице у Саборној крагујевачкој цркви.



ДЕЧИЈА СТРАНА



„КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕБЕ ЗИД С ЦРКВА“

ПЕДЕСЕТНИЦА (ДУХОВИ)

„Педесетница“ значи „педесети дан“. На Педесетницу је Свети Дух сишао на апостоле у виду огњених језика, педесет дана након Христовог Васкрсења. У другој глави Дела апостолских читамо да је, док су апостоли били сабрани на молитви у Јерусалиму, налет силовитог ветра ушао у кућу и Свети Дух је испунио свакога од њих, дајући им моћ да говоре на свим језицима света и да их разумеју сви људи.

Дванаест апостола, које видимо на икони, чине апостолски сабор, који је темељ Цркве, дванаест стубова на којима стоји здање Цркве, саздано на Крајеугаоном Камену, који је Христос. Икона Педесетнице није приказ историјског догађаја, већ симбол Цркве.

Оно што су апостоли добили на Духове није резервисано само за апостолски сабор. Крунисани лик (који стоји на дну иконе и држи део одеће) представља космос, свецелу васељену. Силазак Светог Духа на апостоле јесте космички догађај, и свецелу творевину ће прожети блештави зраци – Божанске Енергије, које Бог дарује. Тај део одеће представља ишчекивање света, спремног да прими дарове Духа. Из Цркве, из средишта света, долази огањ који ће обухватити читав свет. Отац је послао Христа и Светог Духа са Неба да би преобразили свет.

Крунисани цар који држи комад одеће представља све народе, спремне да приме хришћанско учење. Језици Педесетнице су омогућили међусобно разумевање чланова Цркве, различитих раса, земаља и епоха, јер сви учествују у „Доброј вести“ – Јеванђељу о Васкрслом Христу, „Доброј вести“ објављиваној и преношеној из века у век, од апостолских времена до данашњег дана.

Мир и поредак апостола поређаних у хармоничан круг представља заједницу Светих, која јесте Црква – Тело Христово, које оживотворује Дух Свети.

„Јер где су два или три сабрана у име моје, тамо сам и Ја међу њима“ (Мт 18, 20).



ПРВИ ДЕЧИЈИ ПРАВОСЛАВНИ САБОР

Са благословом Његовог преосвештенства, Епископа шумадијског Господина Јована, а уз помоћ беличког намесника, јереја Миломира Тодоровића, директорке Ружице Малетковић и колектива основне школе „Вук Караџић“ из Глоговца, црквених одбора Глоговца и Дубоке, као и свесрдну помоћ Општине Јагодина, одржан је дечији Сабор у цркви Светог Апостола Јакова, у Дубокој, недалеко од Јагодине, у недељу Жена Мироносица, 26. априла.

Сабор је почео Светом Литургијом коју су у црквеној порти служили свештеници из цркава Светих Апостола Петра и Павла и Светог Архангела Гаврила, протојереј Радосав Јанићијевић, јереј Александар Гајић и јереј Милан Ђорђевић, уз помоћ месног пароха, протојереја Ивана Јовановића.

Након богослужења на којем су се причестили сви присутни ђаци, родитељи и наставници, уследило је послужење и одмор, а затим су отпочеле радионице које су организоване за ђаке.

Светој Литургији и радионицама су присуствовали ђаци основних школа „Вук Караџић“ (Глоговац, Дубока, Драммировац, Мали Поповић, Рајкинац и Добра Вода), „17. октобар“ и „Бошко Ђуричић“ из Јагодине.

Ђаци су били упућени на физичке активности са наставником физичког Гораном Миладиновићем, ликовну колонију са наставником Александром Ђорђевићем и часове гитаре код професорке Данице Славковић, који су се одвијали у порти цркве.

Разноада и радионице су потрајале до 13.30 часова, да би се потом кренуло назад ка аутобусима које је обезбедила Општина Јагодина.

Посебну захвалност дугујем директорки основне школе „Вук Караџић“ из Глоговца, Ружици Малетковић, директору основне школе „Бошко Ђуричић“ из Јагодине, Зорану Марковићу и вероучитељу из исте школе, Младену Алексићу.

Надамо се да ће Сабор деце постати традиција и да ће у што већем броју окупљати ђаке општине Јагодина и беличког намесништва.

Драган Јевремовић, вероучитељ ОШ „Вук Караџић“ из Глоговца



СУСРЕТ ДЕЦЕ БЕОГРАДСКИХ И СОПОТСКИХ ШКОЛА У ПОРТИ НЕМЕНИКУЉСКЕ ЦРКВЕ

Благословом Његовог преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована, на дан празновања Светог пророка Јеремије, 14. маја, уприличен је сусрет и целодневно дружење деце која похађају часове Веронауке из Београда, Сопота и Неменикућа.

Дружење је започето Евхаристијским сабрањем у Манастиру Тресије, а Свету Литургију служио је Архијерејски намесник космајски, протојереј ставрофор Љубиша Смиљковић уз саслужење пароха неменикућског, јереја Горана Лукића и ђакон Вука Мајсторовића из Митрополије београдско-карловачке. Радост евхаристијског сабрања пренета је касније у порту цркве Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама, где је децу из Београда срдечно дочекало око шездесетак њихових вршњака из Сопота и Неменикућа заједно са својим вероучитељима Јеленом Четник и Бојаном Милановићем, протом Љубишом Смиљковићем и надлежним парохом Гораном Лукићем, као и представницима сопотске Основне школе.

Деца из три београдске школе са територије Општине Вождовац, њих седамдесеторо, предвођена су старешином цркве Рођења Светог Јована Крститеља, протојерејом ставрофором Драганом Павловићем, јерејом Иваном Штрбцем и ђаконом Вуком Мајсторовићем, као и представницима основних школа.

Сва деца су најпре у Петропавловском храму заједно одпевала Васкршњи тропар, а онда су се у кратку упознали са богатом историјом космајског краја и његових светиња. Потом су деца домаћини из-

вели пригодан програм у част својих гостију, да би затим било организовано дружење кроз многе игре и ревијална такмичења где су сви били победници и једни друге наградили трофејима и захвалницама.

Присутне је лично поздравио и председник Општине Сопот, Живорад Милосављевић, изразивши радост и задовољство оваквим сусретима пуним радости.

Домаћини су за своје госте припремили послужење, а овај сусрет је протекао у правој и искреној хришћанској љубави. Деца из Београда су упутила позив својим домаћинима да идуће године дођу у Београд и продуже дружење.

Горан Лукић, јереј



ХОДОЧАШЋЕ БАКА ОСМАКА

У четвртак, 28. маја, са благословом Његовог преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована, у сарадњи свештеника и вероучитеља Архијерејског намесништва беланичког, организовано је ходочашће за све ученике осмих разреда, полазнике верске наставе у нашем намесништву.

У преподневним часовима деца су са свештеницима, разредним наставницима и вероучитељима посетили Саборну цркву Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, спомен парк Шумарице и манастир Дивостин, а у поподневним часовима цркву Светог Георгија на Опленцу, цркву Пресвете Богородице у Тополи, цркву Светих Апостола Петра и Павла и Старо Здање у Аранђеловцу. Иако су још млади, ученици су на делу показали оно што су научили на часовима верске наставе. Веома одговорно, са пуно љубави и праве вере, приступили су овом путовању не као обичној екскурзији, већ са истинском жељом да се поклоне светињама.

У плану је да и наредне школске године организујемо слична поклонишка путовања, која ћемо се трудити да унапредимо тако да она имају што већи, духовни и васпитно-образовни значај за полазнике веронауке.

НАГРАДА ЗА ТИЈАНУ АНЂЕЛКОВИЋ

Тијана Анђелковић ученица 8. разреда ОШ „Радомир Лазић“ из Азање учествовала је на конкурс који су организовали дечији православни часопис „Светосавско звонце“ и Међународни фонд јединства православних народа.

Она је награђена Првом наградом у категорији за музичку интерпретацију, за извођење песме „Отац и син“ (песма посвећена Српском страдању у Првом светском рату), а тема самог конкурса је била „Отац“. Тијана је дугогодишњи члан Дечијег црквеног хора „Свети врач“ при цркви Светих бесребреника и чудотвораца Козме и Дамјана у Азањи.

Награђена је путовањем и боравком на Крфу – „Стопама наших предака“.

Свечано уручење награда обављено је на дан када наша Света Црква слави успомену на пренос моштију Светог Николаја чудотворца Мирликијског, 22. маја 2015. године, у Руском дому у Београду. Тијана је певала и на самој додели награда. Тужна песма и њен прелеп глас су од многих присутних измамили сузе у очима.

Бојан Стојадиновић, вероучитељ



КОД ТРОЈИЦЕ

Одломак из романа Ходочашће Ивана Шмељова

На Светим вратима са угодницима улазимо у манастирску продавницу да купимо разне свете стварчице. Сијају се по зидовима иконе, позлаћене, посребрене, са оковима. Испод стакла на тезги расути сребрни и златни крстићи и иконице, шљаште да те заболе очи. Висе бројанице и појасеви са молитвом, велики крстови и склопиве иконе од чемпресовине, пријатан, киселкаст мирис светог чемпресовог дрвета. Стоје усправљени штапови од клековине са паљеним линијама и шарама. Видим свете слике: „Виђење птица“, „Труд преподобног Сергија“, „Страшни суд“. Сви купују крстиће, иконице и појасеве са молитвом, да их метну на мошти, да се освештају. Отац ми купује икону Свете Тројице оковану сребром и каже:

– Ово ће ти бити мој благослов.

Ја не разумем баш најбоље. Благослов... За шта? Горкин ми каже да је то велика ствар:

– Родитељски благослов је ослонац, без њега ни преко прага... Јашта! Кад год се биднеш молио са том иконицом, да се сетиш таје твог, па и за њега да се помолиш.

Купујемо још и прстење са молитвом, сребрно са тамноплавим и светлоплавим уметком, на ком се светле слова молитве: „Преп. оче Сергије, моли Бога за нас!“ Купујемо крстиће од слоноваче и чемпресовине са панорамом Лавре, и житија.

Леп монах црних обрва и румених образа пуначким белим рукама износи на стакло ретке стварчице: крстиће од корала, издељане кашике од чемпресовине са руком која благосиља и нацртаном Лавром на испупченом делу, бележнице за помињање у кожном и сомотном повезу са златним крстићима на предњој корици, сомотне врећице за поскурице, кутијице од брезе, ланчиће за крстове, прстење за салвете са молитвом, јастучиће са извезеним срцуленцетом, мале молитвенике, нарукнице са крстићима, иконе у сомоту за око врата... Разноразне ретке стварчице. Говори мекано-мекано, молитвеним гласићем, напева:

– За успомену на Лавру преподобног Сергија... Одаберите за употребу вашу, шта вам западне за око... Узмите дечаку виљушку и кашику, благослов свете обитељи, за телесно укрепење... Торбицу за марамицу, да брише носић, од плетене вунице...

Не могу да се одвојим од светих стварчица.

Отац Горкину купује склопиву икону од чемпреса, са Светом Тројицом, Богородицом Черниговском и преподобним Сергијем. Горкин поскачје: „Скупо, леле... Четири рубље у сребру!“ И Антипушки купује икону Преподобног на емајлу. И Ањути и Домни Панфјоровној, сребрни прстенчић и врећицу за поскурице. А Феђи слику „Труд преподобног Сергија у пекари“:

– Да окачиш у твојој пекари, да ти буду слађе баранке.

И још много тога купује, свим укућанима.

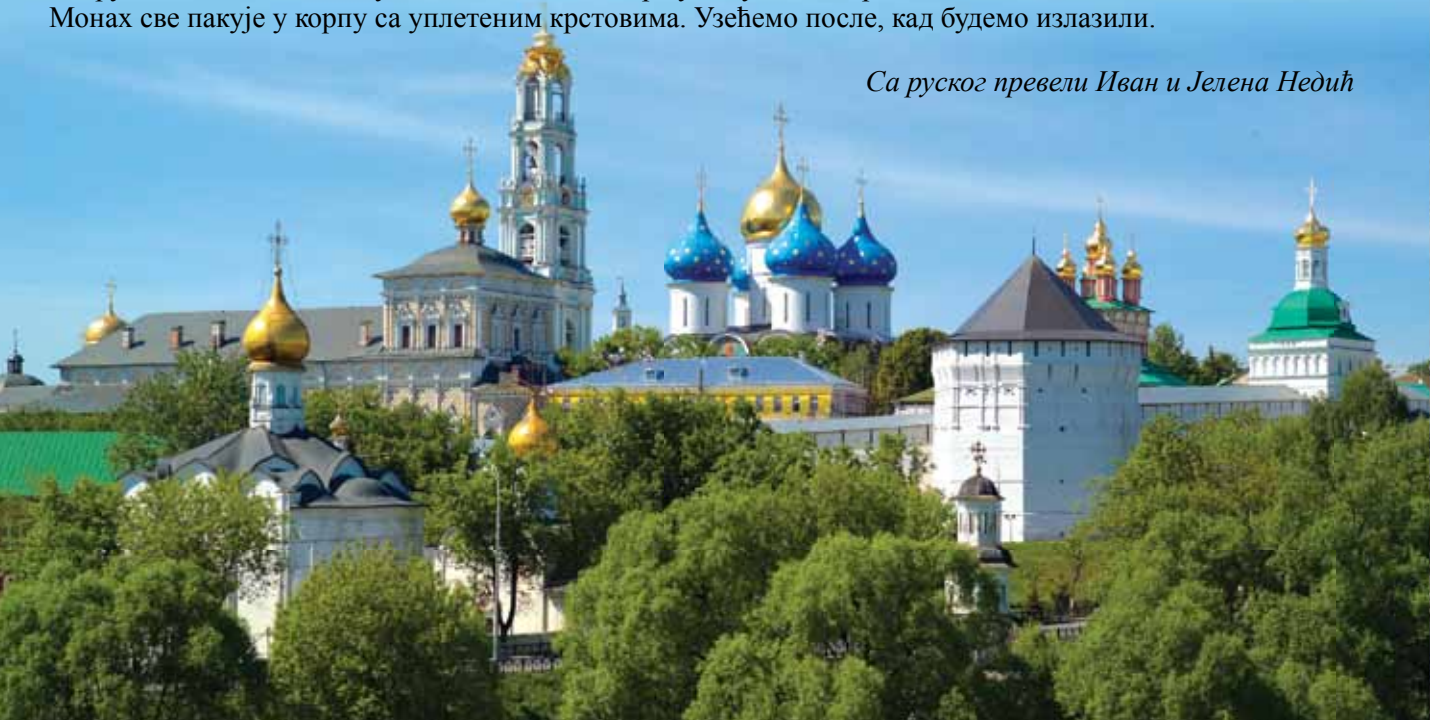
– Узмите мирисног уља, освештаног, у сасудима са иконом Преподобног, од немоћи... – вади монах из тезге зелене флашице са уљем.

Шири се мирис светог чемпреса, и боја, и нових књижица у танким разнобојним корицама, мирис клеке и сањивих четинарских шума, од гомилице расутих издељаних чашица, ручних торбица, чигри и печуркица, од мајушних кофица, свиројки...

– Јерусалимског тамњана узмите, да окадите горњу собу, да замириши...

Монах све пакује у корпу са уплетеним крстовима. Узећемо после, кад будемо излазили.

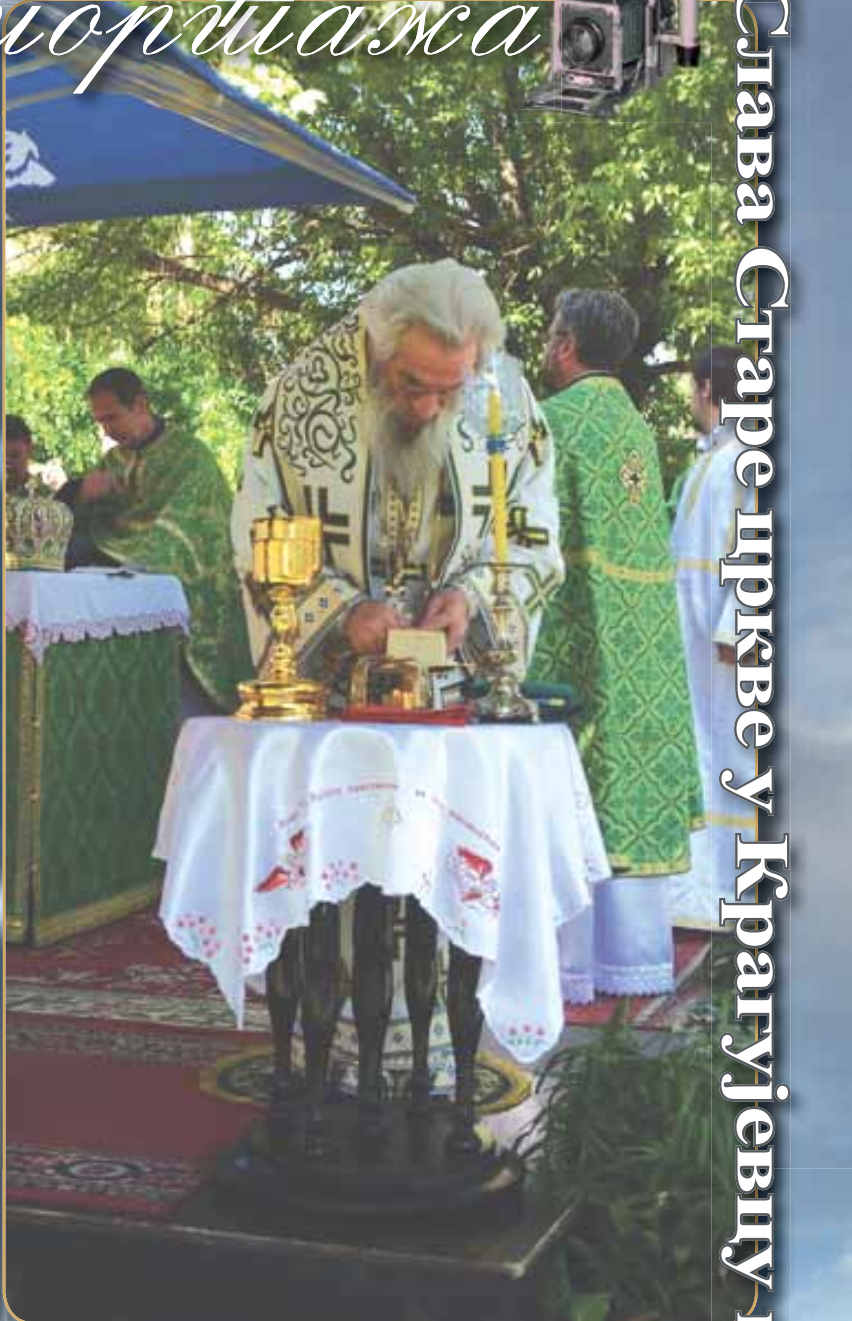
Са руског превели Иван и Јелена Недић



*фото
репортажа*



Страва Старе Цркве у Крапујевцу и Градска Литија



ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

Н О В А И З Д А Њ А

Јован М. Фундулис

СЛОВЕСНО БОГОСЛУЖЕЊЕ



Каленик

Алексеј Афанасјевић Дмитријевић

СПОЗНАЈУЋИ ТАЈНУ КРСТА И ВАСКРЕСЊА ГОСПОДЊЕГ

– изабрани чланци и студије –



Каленик

Митрополит Николаос Кашиниколау

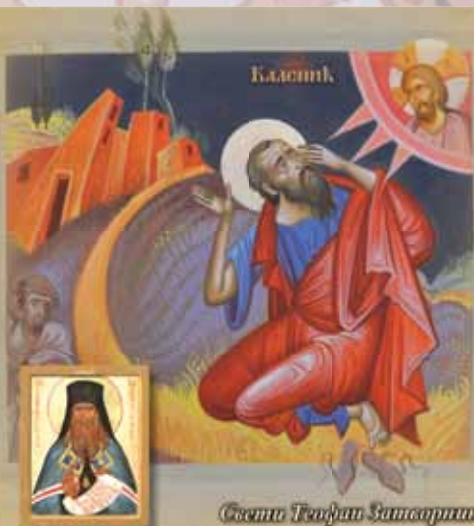
СЛОБОДНИ ОД ГЕНОМА

ПРИСТУПИ ПРАВОСЛАВНЕ БИОЕТИКЕ



Каленик

Каленик



Свети Теофан Затворник

Тумачење Друге посланице
светог апостола Павла

Солуњанима

ИКОНА И ИКОНИЧНОСТ

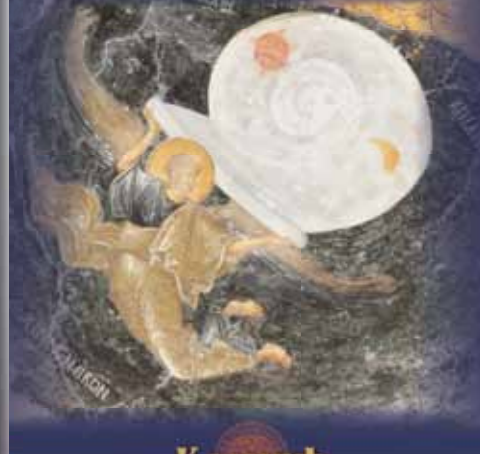


Валериј Лепахин

Каленик

Архимандрит Василије Бакојанис

ЗНАЦИ ВРЕМЕНА И СВРШЕТАК СВЕТА



Каленик

www.eparhija.rs